

မြန်မာ ဇရာ အမည်များ

မြန်မာ နှစ် အမည်များ

၁-တန်နှင့်ကနယ်	မိသျှက် မိသျှက်	၁၀ နယ်	၆၀ လက်နဲ့ ဘယ်ကိုနဲ့
၂-တန်နှင့်လှ	၆ တံ	၁	၁၂ မာသ
၃-အင်္ဂါ	၃ စိသ		၁၁ မာမ
၄-ပုတုဟ	၄ အသတ်	၄ ဖြတ်သွတ်	၁၀ ဗုသ
၅-ကြသပတိယ	၅ ဆရဝန်	၆	၉ မြို့ကုသိုရ်
၆-သုကြာ	၆ သေ ဘသ	၇ အသိန် အသုတ်	၈ ကြတိုက်
၇-စန်ယ			

ရှေးသူ

၇၀၀ : ၆၀၀ : ၅၀၀

Yar Zar Aung

မြန်မာနေ့ အမည်များ :

နှင့်

မြန်မာ့နှစ် အမည်များ :

ရေးသူ

ဦးဖိုးလတ်

(မြန်မာလအမည်များကိုရေးသူ)

Yar Zar Aung

၁၃၁၀ ခု၊ သတင်းကြွတ်လ၊

၁၉၅၆ ခု၊ ဆောက်တိုဘာလ။

ပညာနန္ဒပုံနှိပ်တိုက်၊ ရန်ကင်းမြို့။

၀-၃ A

ပညာစနစ်ပုံနှိပ်တိုက်
၈၅-က၊အင်းယာ၊မြိုင်လမ်း၊ တက္ကသိုလ်ရိပ်သာ
ရန်ကင်းမြို့။

မြန်မာနေ့အမည်များ

	ခေမျက်နှာ
၁။ အချိုး	၁
၂။ နိဒါန်း	၃
၃။ တနင်္ဂနွေ	၅
၄။ တနင်္လာ	၂၂
၅။ အင်္ဂါ	၂၄
၆။ ဗုဒ္ဓဟူး	၂၅
၇။ ကြာသပတေး	၂၇
၈။ သောကြာ	၃၁
၉။ စနေ	၃၂
၁၀။ နိဂုံး	၃၈

မြန်မာနှစ်အမည်များ

၁။ နိဒါန်း	၄၁
၂။ နှစ်အမှတ်အသားများ	၂
၃။ မြန်မာနိုင်ငံသို့ရောက်ရှိလာသော နှစ်အမှတ်အသားများ	၄၂
၄။ နှစ်မှတ်တမ်းများနှင့် မြန်မာရာဇဝင်	၄၄
၅။ ဗြိဟသ္မတိခေါ် ကြာသပတေးပြိုက်စက်ဝန်းနှစ်	၄၅
၆။ တွက်နည်းနှင့်အမည်များ	၄၇
၇။ တွက်နည်းနှင့်ကိုက်သောနှစ်နှင့်အမည်များ	၅၁
၈။ တွက်နည်းနှင့်မကိုက်သော နှစ်နှင့်အမည်များ	၅၃
၉။ နှစ်အမည်လွဲမှားခြင်းအကြောင်းများ	၅၄
၁၀။ နှစ်စောင့်အမည်များနှင့် အခြားနှစ်အမည်များ	၅၅
၁၁။ နိဂုံး	၅၆

အမှားပြင်ချက်

စာမျက်နှာ	ကြောင်းရေ
၅	၃
၁၃	၁၇
၂၂၀	၁၁
၃၀	၁၀

အမှား
 တန်နှင့်ကုန်း
 တန် ပုဒ်တွဲ
 ဖြစ်လေသည်။
 [ရာဟု]

အမှန်
 တန်နှင့်ကုန်း
 တန်နှင့် ပုဒ်တွဲ
 ဖြစ်လေသည်။
 [ရာဟု]

အချိုး

“မြန်မာလအမည်များ” အကြောင်းတွင်၊ “နယုန်လ” ခေါင်းစဉ်၌၊ မြန်မာနေ့အမည်များဖြစ်သော တနင်္ဂနွေ၊ တနင်းလာ တို့၏ အကြောင်းကို အခြောက်ဖျတ် ညွှန်းဆိုပြီးလျှင်၊ နေ့အမည်များ အဖွင့်ဒီကာတွင်မှ အကျယ်ကို ဖော်ပြနိုင်မည်ဟုဆိုခဲ့၏။ ဤသို့ဆိုခဲ့သည်အတိုင်း မြန်မာနေ့အမည်များ အကြောင်း အဖွင့်ဒီကာကို ယခုရေးသားပါစော့အံ့။

မြန်မာလအမည်များကဲ့သို့၊ မြန်မာနေ့အမည်များနှင့် စပ်လျဉ်း၍ လည်း၊ စကားတို့၏ ဖြစ်မြစ်နှင့်အနက်တို့ကိုပါ၊ ခုံခုံလင်လင်စတင်စဉ်းစား ပေါ်ပြခဲ့သူမှာ မန္တလေးရတနာပုံခေတ်၊ ပဉ္စမသင်္ဂါယနာတင် မင်းတရား ကြီးလက်ထက် ဝေါဟာရလိနတ္ထ ဒီပပဏိကျမ်းကိုပြုသူ၊ မင်းကြီးမဟာ ဒေယသင်္ဃာယောဗ္ဗိခံ လှေသင်း အတွင်းဝန်မင်းပင် ဖြစ်လေသည်။

မြန်မာကာသာသည် ပါဠိဘာသာမှ ဆင်းသက်လာသည်ဟူ၍၎င်း၊ မြန်မာစကားတိုင်းသည် ပါဠိပုဒ်ပျက်ဖြစ်သည်ဟူ၍၎င်း၊ စွဲမြဲစွာယူဆထား သည်အတိုင်း မြန်မာနေ့အမည်များအားလုံးကို ပါဠိနှင့် သံသကြိရိဘာသာ သက်ဆိုင်ရာ နေ့အမည်အခေါ်များမှ လာကြောင်း၊ လှေသင်းအတွင်းဝန် မင်း ကောက်ယူ ပေါ်ပြရာဝယ် များစွာသော နေရာတို့၌ အကြောင်း အားထွက်စွာ မှန်ကန်တိကျသော်လည်း၊ တနင်္ဂနွေ၊ တနင်းလာ ဟူသော အမည်နှစ်ရပ်တို့၌ကား၊ ညွတ်ချော်၍နေပြီးလျှင်၊ ဗုဒ္ဓဟူး၊ ကြာသပတေး စသော အခြားအမည် အချို့တို့၌လည်း အနည်းနှင့်အများ တိမ်းယိမ်း ၍နေသေးသည်ကို တွေ့ရလေသည်။ ဤသို့ဖြစ်ရသည်မှာ မြန်မာနေ့အမည် များကို ဝေဟနီရော၍၊ ယင်းတို့၏ အရေးအခေါ်များသည်၊ ပုဂံစာပေခေတ် မြေမှ တစ်တစ်ချွေလျှား ပြောင်းလဲလာပုံ သမိုင်းစုံကို၊ သေချာစေ့ငှစွာ ထုံးသပ်ဆင်ခြင်ခြင်း မပြုနိုင်သောကြောင့်ဟုဆိုရပေမည်။ ယခုသော်ကား၊ ဝါစင်္ဃာ ဟုခေါ်ဆိုအပ်သော စကားသမိုင်းစဉ်များကို နှံ့နှံ့စပ်စပ်ဆင်ခြင် ထုံးသပ်နိုင်သည်သာမက၊ သဒ္ဓဗိပဉ္စာသခေါ် အသံတို့၏ ပေါက်ပြန်ပြောင်း လဲပုံတို့ကိုလည်း စံနစ်တကျဖော် ပြနိုင်သော အခြေကိုရရှိပြီဖြစ်ပေရကား၊ မြန်မာနေ့အမည်များအကြောင်းနှင့်စပ်လျဉ်း၍၊ လှေသင်းအတွင်းဝန်မင်း၏ အပညာအဆများကို ပြန်လည်စိစစ်၍၊ အသစ်ဖြစ်သော ကောက်ယူဆန်းဖြတ် ဆက်များကို ချုပ်ပေးရန်အချိန်သည် ဆိုက်ရောက်လျက်ရှိချေပြီ။ ဤသို့ ဆင် ခြင်မိသဖြင့်လည်း ဤ“မြန်မာနေ့အမည်များ” အကြောင်းအဖွင့်ကို ရေး ပါစော့အံ့သတည်း။

နိဒါန်း

နေ့အမည်များကို၊ ရှေးပုဂံခေတ်တွင်၊ အနည်းငယ်မျှစီ တွဲပြားကာ၊
အမျိုးမျိုးရေးသည်အနက်၊ အသုံးများသည်တို့ကို၊ ခေတ်ရေးနည်းများနှင့်
ယှဉ်ပြိုင်၍၊ အောက်တွင်ဖော်ပြလိုက်ပါသည်။

ပုဂံခေတ်	ယခုခေတ်
(၁) တန်နှင်ကုနွယ်၊ တန်နှင်ကနွယ်၊ တနှင်ကနွယ်၊	(၁) တနင်္ဂနွေ၊
(၂) တန်နှင်လာ၊ တနှင်လာ၊	(၂) တနင်းထာ၊
(၃) အင်္ဂါ၊ အင်ကာ၊ အင်္ဂါ၊	(၃) အင်္ဂါ၊
(၄) ပုတ္တဟူ၊ ဗုတ္တဟူ၊ ဗုဒ္ဓဟူ၊	(၄) ဗုဒ္ဓဟူး၊
(၅) ကြသပတိယ်၊ ကြသံပတိယ်၊ ကြာသပတိယ်၊ ကြာဿပတိယ်၊	(၅) ကြာသပတေး၊
(၆) သုကြာ၊ သုကြွာ၊	(၆) သောကြာ၊
(၇) စနိယ်၊ စနွယ်၊	(၇) စနေ၊

မြန်မာနေ့အမည်များနှင့်တကွ၊ မွန်နေ့အမည်များသည်၊ သံသကြိန်
ဘာသာနေ့အမည်များမှ စကားတို့ကိုသော်၎င်း၊ အနက်တို့ကိုသော်၎င်း၊
ယူ၍ထားခြင်းမျှဖြစ်ကြောင်း၊ ဆိုင်ရာနေ့အမည်များအား ယှဉ်ပြိုင်တိုက်
ဆိုင် ဝေဘန်ကြည့်က ဆီနိုင်လေသည်။ ပါဠိဝိဇ္ဇာကတ်တော်များတွင် နေ့
အခေါ်အဝေါ် အသုံးအစွဲများ လုံးဝမရှိကြောင်း စုံစမ်းထောက်ထွမ်း၍ ဆီ
ရ၏။ သို့ရာတွင် အချို့လောကီရေးရာများတွင် သံသကြိန်နေ့အမည်များ
ကိုပင်၊ ပါဠိအသွင်သို့ ပြောင်းလဲကာ ပါဠိနေ့အမည်များအဖြစ်ဖြင့် သုံး
စွဲထွက်ရှိသည်ကို တွေ့ရ၏။ သံသကြိန်ဘာသာတွင်သော် နေ့များအား

နိဂါန်း

သက်ဆိုင်ရာ ငြိတ်များကိုစွဲ၍ ခေါ်လေ့ရှိရာ၊ ငြိတ်တစ်ခုတွင် အခေါ်
 ပရိယာယ်အများရှိသည့်နည်းတူ၊ နေ့တစ်ခုတွင်လည်း အခေါ်ပရိယာယ်အ
 များပင်ရှိလေသည်။ သံသကြိတ်ဘာသာတွင် ဤသို့လျှင် နေ့တစ်ခုတွင်အခေါ်
 ပရိယာယ်အများရှိသည်အနက်၊ ပါဠိ၊ မွန်၊ မြန်မာတို့နှင့် စပ်ဆိုင်သည်နှင့်
 အသုံးများသည်တို့ကိုသာယူ၍၊ ပါဠိအများသုံးအခေါ်၊ မွန်အခေါ်၊ မြန်မာပုဂံ
 ခေတ် မူလအခေါ်များနှင့် အောက်တွင်ယှဉ်ပြိုင်ဖော်ပြပါအံ့။

	သံသကြိတ်	ပါဠိ	မွန်	မြန်မာမူလ
(၁)	ရဝိ အာဒိတု	ရဝိ	အဒိတ်	တန်နှင့်ကုန္ဓ တန်နှင့်ကန္ဓ တန်နှင့်လာ
(၂)	စန္ဒြိ သောမ	စန္ဒ	စန်	
(၃)	အင်္ဂါရ ဘော်မ	အင်္ဂါရ ဘောမ	အင်္ဂါ	အင်္ဂါ အင်္ဂါ
(၄)	ဗုဓ	ဗုဒ္ဓ	ဗုဒ္ဓဝါ	ဗုဒ္ဓဟူ ဗုဒ္ဓဟူ
(၅)	ဗြဟ္မသုတိ ဗုဗ	ဗုဗ	ဗြဟ္မတိ	ဗြဟ္မသုတိ ဗြဟ္မသုတိ
(၆)	ဗုဒ္ဓ	သုက္က	သိုက်	သုက္က သုက္က
(၇)	စနိ သော်ရီ	သောရီ	သိုသင်	စနိယံ

အထက်ပါနေ့အမည်များကိုတိုက်ဆိုင်ဝေဘန်ကြည့်သောအခါ၊ ပါဠိ
 နေ့အမည်များနှင့် မွန်နေ့အမည်များအားလုံးသည်၊ သံသကြိတ်နေ့အမည်များ
 မှစကားတို့ကို ပြောင်းလဲ ထားခြင်းမျှဖြစ်၍၊ မြန်မာနေ့ အမည်များအနက်
 ထည်း၊ တတိယမှသက္ကမတိုင်အမည်များမှာ၊ ထိုနည်းတူစွာ သံသကြိတ်နေ့
 အမည်များမှ စကားတို့ကို ပြောင်းလဲယူထားခြင်းဖြစ်သော်လည်း၊ ပဌမ
 နှင့်ဒုတိယအမည်များသည်ကား၊ သံသကြိတ်နေ့အမည်များတွင် အနက်တို့
 ကိုသာ ယူခြင်းဖြစ်သည်ကိုတွေ့ရ၏။ ဝေါဟာရလိနက္ခ နိပဏိကျမ်းတွင်၊
 ဇေယျသင်းအတွင်းဝန်မင်းကသော်၊ ယင်း နှစ်နေ့တို့၏ အမည်များသည်
 လည်း၊ သံသကြိတ်ဘာသာ အမည်များ၊ စကားများမှပင် လာသည်ဟု
 ယူဆထုတ်ရှိချေ၏။ ဤအကြောင်းအချက်တို့ကိုဆိုင်ရာနေ့အမည်များအဖွင့်
 တွင် အကျယ်ရှင်းလင်း ဝေဘန်ဖော်ပြသွားပါမည်။

တနင်္ဂနွေ

တနင်္ဂနွေ ဟူသော ခေတ်အရေးအခေါ်ကို ပုဂံခေတ်၌ တန်နှင့် ကုနယ်၊ တန်နှင့်ကနယ်၊ တနှင့်ကနယ် ဟုသုံးမျိုးပင်ရေးခေါ်လေ့ရှိကြောင်း နိဒါန်းတွင်ဖော်ပြခဲ့လေပြီ။ ထိုအရေးအခေါ်သုံးမျိုးအနက် တန်နှင့်ကုနယ် ဟူသောရေးခေါ်ခြင်းသည် မူလရှေးအကျဆုံးဖြစ်လေသည်။ ယင်းတွင် ကု သရသံမှ က သရသံသို့ ပြောင်းကာ၊ တန်နှင့်ကနယ် ဟူသော ရေးခေါ်ခြင်းသို့ သက်ခဲ့၏။ တန်နှင့်ကနယ် တွင် တဖန် တန် ပုဒ်မှ တ ပုဒ်သို့ ပြောင်းကာ တနှင့်ကနယ် ဟူသော အရေးအခေါ်ဖြစ်ပေါ်လာပြန်၏။ ကု သရသံမှ က သရသံသို့၊ တန်ပိုဒ်မှ တ ပိုဒ်သို့ပြောင်းလဲခြင်း သာကေတို့ကို မြန်မာလအမည်များ အကြောင်းတွင် ဖော်ပြပြီးဖြစ်သဖြင့် ဤ၌မဖော်ပြ တော့ပေ။

အရေးသုံးမျိုးအနက် အရင်းခံဖြစ်သော တန်နှင့်ကုနယ် ဟူသော အရေးကို၊ သကရာဇ် ၅၆၃ ခုနှစ်ထိုး၊ သာထွန်းရွှေ၊ ဆုတောင်းပြည့် ဇရာကျောက်စာ (မြန်မာတိုင်းရင်းကျောက်စာပုံ ၂၂)၊ ၅၇၀ ပြည့်နှစ် ထိုး၊ ပုဂံမြို့၊ ရှင်ပင်ဗေဒိဇရာကျောက်စာ (မြန်မာတိုင်းရင်းကျောက်စာပုံ ၃၂)၊ ၅၇၄ ခုနှစ်ထိုး၊ ပုဂံမြို့၊ စောရဟန်ထိမ်ကျောက်စာ (မြန်မာတိုင်းရင်း ကျောက်စာပုံ ၃၆) စသည်တို့တွင် တွေ့ရသည်။ ဤအနက် သာထွန်းရွှေ ဆုတောင်းပြည့်ဇရာ ကျောက်စာတွင် တန်နှင့်ကုနယ် ဟု ဒုတိယ အက္ခရာကို နှာင် ဟု နုငယ် ဟ ထိုးထွင်ရေးချပြီးမှ င သတ်လျက်ရှိလေ သည်။ ထိုနည်းတူစွာ ၅၂၇ ခုနှစ်ထိုး ပုဂံမြို့၊ ဓမ္မဒုံကြီး ကျောက်စာတွင် တန်နှာင်လၢ၊ လၢင် ဟု ရေးလျက်ရှိသည်ပြင်၊ ၄၇၄ ခုနှစ်ထိုး ပုဂံမြို့၊ မြစေတီဟု တွင်လျက်ရှိသော ဂုပြောက်ကြီး ကျောက်စာတွင် နှစ်ဆာယ် ဟူသော အရေး၊ အဆိုပါဓမ္မဒုံကြီးကျောက်စာနှင့် ၅၀၅ ခုနှစ်ထိုး ပုဂံမြို့၊ လေးမျက်နှာဇရာ ကျောက်စာတို့တွင် ကာန်၊ ရေကာန် ဟူသော အရေး တို့ကိုလည်း တွေ့ရပေသေးသည်။ ဤသို့လျှင် ရှေးကျသော ပုဂံခေတ်၊ ကျောက်စာအချို့တွင် ဗျည်းသတ်ယဉ်သော ပုဒ်အနည်းငယ်မျှဝယ် အချ ထည့်သွင်း ရေးသားသည်မှာ ရေးသည် အတိုင်းလည်း အချသံပေါ် အောင် အချို့သူများ ဖတ်ရွတ်လေ့ရှိသောကြောင့်ဟု တွေးထင်ဖွယ်ရှိလေ သည်။

တန်နှင့်ကုနယ် တွင် နယ်ဟူသောပုဂံခေတ်၊ ရေးနည်းကိုသတိပြု သင့်လေသည်။ ယခုခေတ်တွင်ဗျည်းတို့အား ဝဆွဲ၍ရေးသည်ကို ပုဂံခေတ် ဝယ်၊ အထူးသဖြင့် ရှေးအကျဆုံးမူရင်းဖြစ်သော မြစေတီကျောက်စာ၌ အ

သရ၊အော သရများယှဉ်၍ ရေးလေ့ရှိသည်ကို အောက်ပါအတိုင်းတွေ့ရ၏။

ခေတ်ရေးနည်း	ရှေးပုဂံခေတ်ရေးနည်း	မှတ်ချက်
အ	ရှယ်	မြစေတီ (၄၇၄)
သွ	ဆယ်	၎င်း
ရွေ့(၍)	ရယ်	၎င်း
မွေး	မယ်	၎င်း
လွန်	လောန်	၎င်း
ကျွန်	ကျောန်	၎င်း
သွန်း	သောန်	၎င်း
ထွတ်	ထောတ်	၎င်း
ထွတ်	ထောတ်	၎င်း
မြေ	မြယ်	ဓမ္မရံကြီး (၅၂၇)
ထွေး	ထယ်	၎င်း
ငွေ	ငယ်	ဓမ္မရာဇိက (၅၅၀)

ခေတ်ရေးနည်း ဝဆွဲအစား၊ ပုဂံခေတ်ဦးတွင် အု သရ အော သရတို့ဖြင့် ဗျည်းတို့ကိုယှဉ်၍ ရေးလေ့ရှိသည်မှာ၊ ဝဆွဲရေးနည်းကိုအလျဉ်းမထိ၊ အသုံးမပြုသောကြောင့် မဟုတ်နိုင်ပေ။ မြစေတီကျောက်စာ၌ပင်၊ ရွှေဟ် (=ရွာ) ဟူသော အရေးကို တွေ့ရသည်ဖြစ်။ ဓမ္မရံကြီး၊ ဓမ္မရာဇိကမှစ၍ အခြားများစွာသော ခေတ်ဦးကျောက်စာ မင်စာတို့တွင်လည်း၊ ကျ၊ ဖ၊ နှ၊ ဖ၊ ရှ၊ လွ၊ ဗွ၊ သွ၊ စသော ဝဆွဲအရေးတို့ကို တွေ့ရချေ၏။ ဤအချက်ကို ထောက်သော် ပုဂံခေတ်လတ်နှင့် ခေတ်နှောင်းတို့တွင် ဝဆွဲသံဖြင့် ရွတ်ဖတ်သောပုဒ်တို့ကို ပုဂံခေတ်ဦး၌ ဝဆွဲသံဖြင့် တိကျ ပြတ်သားစွာ မဟုတ်သေးပဲ၊ အု သရသံ၊ အော သရသံများဖြင့် ဝဲကာရွတ်ဖတ်သည်ဟု ယုံကြည်ဖွယ်ရှိလေသည်။

ယခုခေတ်တွင် အေ သရသံဖြင့် ရွတ်ဖတ်သော ပုဒ်တို့ကိုလည်း၊ ပုဂံခေတ်တွင် အု သရရှိပြီး၌ အယ် သရသံဖြင့်သော်၎င်း၊ အိ သရသံတွင် အယ် သရသံနှော၍သော်၎င်း၊ ရွတ်ဖတ်သည်ဟု ယုံကြည်ဖွယ်ရှိပေသေး၏။ ထိုကြောင့်သာ ယခုခေတ်တွင် အေ သရဖြင့်ရေးထွက်ရှိသော ပုဒ်တို့ကို ပုဂံခေတ်တွင် အု သရရှိပြီး၌ အယ် သရဖြင့်သော်၎င်း၊ အိ

သရတွင် အယ် သရယဉ်၍သော်၎င်း၊ ရေးလျက်ရှိသည်ကို အောက်ပါ အတိုင်းတွေ့ရ၏။

ခေတ်ရေးနည်း

ပုဂံခေတ်ရေးနည်း

မှတ်ချက်

အ	ရှယ်	မြစေတီ(၄၇၄)
ဆွ	ဆယ်	၎င်း
ရွ	ရယ်	၎င်း
မွေး	မယ်	၎င်း
လေ	လိယ်	၎င်း
သေ	ထိယ်	၎င်း
ရေ	ရိယ်	၎င်း
စေ	စိယ်	၎င်း
ပေ	ပိယ်	၎င်း
နွေ	နိယ့်	ဓမ္မာရုံကြီး(၅၂၇)
ရေး	ရိယ်	၎င်း
မြေး	မြိယ့်	၎င်း
ငွေ	ငုယ်	ဓမ္မရာဇိက(၅၅၀)
မြေ	မြိယ့်	၎င်း
ရှေ	ရှိယ်	၎င်း

ဤသို့ရေးသည်မှာလည်း ပုဂံခေတ်တွင် သွေထိုးလက္ခဏာဖြင့် အေ သရရေးနည်းကိုမသိသောကြောင့်၊ မသုံးသောကြောင့် မဟုတ်ချေ။ မြစေတီ ကျောက်စာတွင်ပင် ဒေ, လေဟ် (=လေး), တေဟ် (=တေး), ယေဟ် (=ယေး), ထေရ်, မေ, ဟူသော အရေးတို့ကို တွေ့ရသည်ပြင်၊ မရှေး မနှောင်း ကျောက်စာများတွင်လည်း အခြားများစွာသော သွေထိုးလက္ခဏာ ဖြင့် အေ သရအရေးတို့ကို တွေ့ရပေသေးသည်။ ပုဂံခေတ်တွင် အေ၊ အုယ်၊ အိယ် ဟု ခွဲခြား၍ ရေးသည်မှာ၊ ရေးသည် အတိုင်းလည်း ရွတ်ဖတ်ပြောဆိုရာ၌ တသံနှင့် တသံ ကွဲပြားသောကြောင့်ဟု ယူဆရန်ရှိ လေသည်။ နောင်မှသာ အိယ် သံသည် အေ သရသံသက်သက်သို့ပြောင်းလဲ သွားပြီးလျှင် အုယ် သံမှာ ဝဆွနှင့် အေ သရသံသို့ ပြောင်းလဲ၍ သွားချေ သည်။ ထိုကြောင့် ပုဂံခေတ်ဝယ် တန်နင် ကုနယ် ဟုရေးသောပဌမနေ့၏

အမည်ကို ယခုခေတ်၌ကဲ့သို့ တနင်္ဂနွေ ဟုမဖတ်ဘဲ ရေးသည့်အတိုင်း တန်နှင့်ကုနယ် ဟုပင် ဖတ်သည်ဟူ၍ ယုံကြည်ရန်ရှိလေသည်။

တန်နှင့်ကုနယ် ဟူသောမူသရေးအကျဆုံးအရေးမှဦးစွာပြောင်းလဲလာသော တန်နှင့်ကနယ် ဟူသောအရေးကို ၅၅၇ ခုနှစ်ထိုး ပုဂံမြို့၊ မေဇရာဇိက ဖရားမင်စာ (ပုဂံကျောက်စာညွှန်ပေါင်း၊ အမှတ် ၁၃) ၅၅၆ ခုနှစ်ထိုး၊ ပုဂံမြို့၊ ရှင်ပင်စောမိဖုရားကျောက်စာ (မြန်မာတိုင်းရင်းကျောက်စာပုံ ၂၇) ၅၆၁ ခုနှစ်ထိုး၊ ပုဂံပြတိုက်ကျောက်စာ၊ ၈၁ (မြန်မာတိုင်းရင်းကျောက်စာ၊ ပုံ ၆၁) စသည်တို့တွင်တွေ့ရသည်။

တန်နှင့်ကနယ် မှတဖန် တနှင့်ကနယ် သို့ ပြောင်းလဲလာသော အရေးတို့ကို ၅၆၁ ခုနှစ်ထိုး၊ ရှင်ပင်စောမိကျောက်စာ (မြန်မာတိုင်းရင်းကျောက်စာပုံ ၆၂)၊ ၆၃၂ ခုနှစ်ထိုး၊ အစောလတ်ကျောက်စာ ကျောဖက် (ပုဂံကျောက်စာ ညွှန်ပေါင်း၊ အမှတ် ၃၇) ၆၄၁, ၆၄၃ ခုနှစ်ထိုး၊ မင်းပိုင်းကျောင်း ကျောက်စာ (ပုဂံကျောက်စာညွှန်ပေါင်း၊ အမှတ် ၄၁) စသည်တို့တွင်တွေ့ရလေသည်။

ခေတ်ရေးနည်းနှင့် အနီးကပ်ဆုံးဖြစ်သော တနှင့်ကနွေ ဟူသော အရေးကို ပုဂံခေတ်ကျောက်စာတို့ အနက်၊ ၅၅၀ ပြည့်နှစ်ထိုး၊ ကျောက်ဂူဥမင်ကျောက်စာ (မြန်မာတိုင်းရင်းကျောက်စာ၊ ပုံ ၂၂၈) နှင့် ပုဂံကျောက်စာညွှန်ပေါင်း၊ အမှတ် ၄၂) တွင်တွေ့ရသည်။ ဤ တနှင့်ကနွေ ဟူသော အရေးမှ အင်းဝခေတ်၊ ကုန်းဘောင်ခေတ်တို့သို့ ရောက်သောအခါ တနင်္ဂနွေ၊ တနင်္ဂနွေ၊ တနင်္ဂနွေ ဟု တရွေ့ရွေ့ ခေတ်ရေးနည်းသို့ရောက်အောင် ပြောင်းလဲလာချေသည်။ ထို့ကြောင့် ခေတ်ရေးနည်း တနင်္ဂနွေ ၏ ဇာတိ နှင့် အနက်ကိုရှာလိုလျှင် ယင်း၏ မူလဖြစ်သော တန်နှင့်ကုနယ် ၏ ဇာတိနှင့်အနက်ကိုရှာမှ အမှန်ကိုရပေမည်။

ကျောက်စာများကို ရှာဖွေစုံစမ်းလေ့လာရာ၌ ယခုခေတ်၌ကဲ့သို့ မလွယ်တူလှသော ကုန်းဘောင်ခေတ်နှောင်းတွင် ဝေါဟာရလိနတ္ထဒီပဏီကျမ်းကိုပြုစုသွားသော လှေသင်းအတွင်းဝန်မင်းသည် ပုဂံစာပေခေတ်ဦး၌ ဤသို့ တန်နှင့်ကုနယ် ဟူသော အရေးရှိသည်ကို သတိမူမိဟန်မတူ။ ဤအကြောင်းကို အလျှင်းမဖေ ြဖြ မဆင်ခြင်တော့ပဲ၊ ခေတ်အရေး တနင်္ဂနွေ ဟူသော ဝေါဟာရသည်၊ မဂတောသာ ဒိနက်ရော၊ ဒိနက်ရ မှလာသည်ဟုမိန့်ဆိုခဲ့လေသည်။ ဒိနက်ရော၊ ဒိနက်ရ ဟူသောအရေးတို့ကိုကား မြန်မာစာပေသမိုင်း၌ အလျှင်းမတွေ့ရချေ။ မည်သည့်ကျောက်စာ၊ မင်စာ၊ စည်ကွင်းစာ၌မျှ ခုနှစ်နှေးတွင် ပဌမနေ့၏အမည်ကို ဒိနက်ရော

ဒိနက်ရ ဟု ရေးမှတ် ထားခဲ့သည် မရှိ။ ယင်း အခေါ်များမှာ မြန်မာ အခေါ် တနင်္ဂနွေ နှင့် အသံချင်းနီးစပ်သည့်ဟု ထင်ရသော သံသကြိုင် အခေါ်များသာဖြစ်လေသည်။ အနက်မှာ (ဒိနံ=နေ့ကို၊ ကရော-ပြုသူ)၊ နေ့ကိုပြုသူ၊ နေ ဟောဖြစ်၏။ မြန်မာအခေါ် တန်နှင့် ကုနယ်၊ တနင်္ဂနွေ တို့ မှာ နေ ဟုသာဟောသည်မဟုတ်။ နေ့နေ၊ ဝါ၊ နေ့နေ ဟု ဟောချေ၏။ ထိုနည်းတူစွာ ဒုတိယနေ့ကိုလည်း ပုဂံခေတ်တွင် တန်နှင့်လ၁၊ ယခုခေတ် တွင် တနင်းလ၁ ဟု ရေးခေါ် သည်၌ အနက်မှာ လ ဟုသာမဟုတ် နေ့လ၊ ဝါ၊ လနေ့ ဟူ၏။ အသံတို့ကို စဉ်းစားလျှင်လည်း ဒိနံ မှ တံနှင့် သို့သော်၎င်း၊ ကရော၊ ကရ မှ ကနွေ သို့သော်၎င်း၊ ကူးပြောင်းရန် ခဲယဉ်းလှချေ၏။

ယဉ်ကျေးသောလူမျိုးဘာသာတိုင်းလောက်တွင် နေ နှင့် လ တို့ကို စွဲ၍ ခေါ်ဆိုလေ့ရှိသော၊ အစနှစ်နေ့တို့၌ အမည်များကို၊ ပုဂံခေတ်၌ တန်နှင့်ကုနယ်၊ တန်နှင့်လ၁ ဟု ရေးခေါ်ရာဝယ်၊ တန်နှင့် ဟု နှစ်မည် စလုံးတွင် ပါသောပုဒ်မှာ နေ့ ဟော၊ ကုနယ် ပုဒ်သည် နေ ဟော လ၁ ပုဒ်သည် လ ဟောဟု၊ အကြမ်းအားဖြင့်မှန်းဆတွေးတောရန် သုသေသီတို့ အဖို့ ခဲယဉ်းလိမ့်မည်မဟုတ်ချေ။ သို့ရာတွင် မှန်းဆ၍ရသော ယင်းပုဒ်နှင့် အနက်တို့မှာ သင့်မသင့်၊ ယုတ္တိအထောက်အထား ရှိမရှိ စုံစမ်းရှာဖွေစိစစ် ရန် လိုပေသည်။ ဤသို့စုံစမ်းရှာဖွေရာ၌ အခြားနည်းမရှိ၊ ပင်ရင်းမြန်မာ ဘာသာအပြင် မြန်မာဘာသာနှင့် စပ်သွယ်ရင်းနှီး ဆက်ဆံခြင်းရှိသော ဘာသာ အရပ်ရပ်နယ်တွင် ထောက်လှမ်းရန်သာရှိပေတော့သည်။

မြန်မာဘာသာသည် လုံးချင်းဘာသာ ဖြစ်ပေရကား၊ တံသံထွက် သော စကားလုံးတိုင်းတွင် အနက်ထီးခြားရှိလေသည်။ လုံးတွဲစကားများ မှာ အနက်ထီးခြားရှိသော လုံးချင်းစကားများဖြင့် ဖွဲ့စည်းထားခြင်းမျှဖြစ် ရာ၊ ယင်းလုံးတွဲစကားများ၏ အပိတ်အပိုင်းများကို အနက်ကောက်ယူ၍ ရကောင်းသည်သာဖြစ်၏။ ထို့ကြောင့် တန်နှင့် နှင့် ကုနယ် ဟူသော နေ့ နှင့် နေ ဟောပုဒ်တွဲတို့ကို ခွဲစိတ်၍ အနက်ကောက်ယူသော် ရရမည်ပင် ဖြစ်၏။

တန်နှင့် တွင် တန် နှင့် အသံချင်းပင် တူသော်လည်း ဓာတ်နှင့် မူလကွဲပုဒ်တို့မှာ မြန်မာဘာသာ၌များစွာရှိ၏။ အကြမ်းအားဖြင့် အရလိုက် ခွဲခြားဖော်ပြရမည်ဆိုသော်-

- (၁) တန်တား၊ တန်စုန်း (ရေဆိုး) တန်ဖီး (ရွံ့)၊ တန်တီး(ရေ)။

တန်စယ်(စပါးတမျိုး)၊ တန်ဆယ်၊ (မြေတမျိုး)၊ တန်လည်း (ရေကျ)၊ တန်စမ်း(စမ်းရေ)တန်စွက်(ဇွေငယ်) စသည်တို့၌ တန် ပုဒ်သည် ရေ ဟောဟု ယူဆရာ၏။ ယင်း တန် နှင့် တံ ပြောင်းကာ တံစက်၊ တံလား၊ တံပြက်၊ တံပိုး၊ တံညောက်၊ စသော အရေးအခေါ်များလည်း ရှိပေသေး သည်။

(၂) တန်တိုင်း၊ တန်သား၊ တန်ထစ်၊ တန်သုတ်၊ တန်တောင်၊ တန် လင်း၊ တန်ကျစ်၊ တန်မန်၊ တန်ဆေး၊ တန်ဆိပ်၊ ထိုက်တန်၊ အဖိုးတန်၊ အင်တန်၊ အင်မတန် စသည်တို့၌ တန် ပုဒ်မှာ ညီညွတ်၊ ဖြောင့်မတ်၊ မှန်ကန်၊ ညီမျှ ဟောဟု ယူဆရာ၏။

(၃) အကြည့်တန်၊ အကြိတန်၊ အကျင့်တန်၊ ပေါ့တန်၊ တန်လ(တလ္လ) စသည်တို့၌ တန် ပုဒ်မှာ မကောင်း၊ ဆိုးယုတ် ဟောဟု ယူဆရာ၏။

(၄) တန်ခိုး၊ တန်ဆောင်၊ တန်ဆောင်း၊ တန်လှုပ်၊ တန်လျှပ်၊ သက်တန် (သက်တင်)၊ တန်ဆာ၊ တန်စို၊ စသည်တို့တွင် တန် ပုဒ်မှာ အလင်း၊ ရောင်၊ နေရောင်၊ နေ၊ နေ့၊ ထွန်းလင်း၊ တောက်ပ ဟောဟု ယူဆရာ၏။

တတန်၊ နှစ်တန် ဆိုသည်၌ အကြိမ်၊ အဖန် ဟော တန် ပုဒ်၊ တော် ပြီး၊ တန်ပြီ ဆိုသည်၌ ရပ်တန့် ဟော တန် ပုဒ်စသည် တို့လည်း ရှိလေသေး သည်။

တန်နှင့် တွင် တန် မှာ အထက်ပါအရများတွင်စတုတ္ထခု၌ပါဝင်၍ အလင်းရောင်၊ နေရောင်၊ နေ၊ နေ့၊ ထွန်းလင်း၊ တောက်ပ ဟောဟု ယူဆ ရာ၏။ ယင်း တန် ပုဒ်နှင့် မိတ်တူများကို 'မြန်မာလအမည်များ' တွင် တန်ဆောင်မုန်းလအကြောင်း၌ ဖော်ပြထားပြီးဖြစ်သည်တို့နှင့် နောက်ထပ် ဖွဲ့များကို အောက်တွင်ဖော်ပြပါဦးအံ့။

ဘာသာ	စကား	အနက်
တရုတ်	တန် ထိအေန်၊	အရုဏ်၊ နေ့၊ နေ့၊ အလင်းရောင်။
တိဗက်	ဒင်၊ ဝိဒင်၊ ဂိတန်၊ ဒေင်၊ ဒိုင်၊	ကြည်လင်၊ တောက်ထွန်း။ အချိန်၊ ကာလ၊ ယနေ့။
ချစ်ချယ်	ထန်	၎င်း
ဒဗလာ	ဒန်	နေ့၊ နေ့။
ကင်ဂလ်ဒာဂ	ထင်	၎င်း

ဘာသာ	ဝကား	အနက်
ယိုတနာဂ	တင်	အလင်းရောင်၊
	ထင်	အချိန်၊ ကာလ၊
ကချင်	အတေန်	၎င်း
ကိမိရ်	အဒိန်	၎င်း
	ထေအင်	အလင်းရောင်၊
စိယင်ချင်း	တင်	နေသာ၊ ထွန်းလင်း၊
မွန်	တွဲ	နေ၊ နေ့၊
ပလောင်	ဒိန်	အချိန်၊ နေ့၊

အထက်ပါပုဒ်တို့တွင် အသံများပြောင်းလဲနိုင်ကြောင်းမှာ သိသာပေ၏။ ပါဠိဘာသာ တာလ ပုဒ်ကို မြန်မာကျောက်စာတို့တွင် တန်း၊ ထန်း၊ ဝန်း၊ ခန်း ဟု အမျိုးမျိုးရေးခေါ်ထားသည်ကို တွေ့ရသည်။ ခုတ်စရာ ကိရိယာကို လည်း၊ ယခု ထား၊ ဝါး၊ ဝား ဟု သုံးမျိုးပင်ရေးလျက်ရှိ၏။ (င သတ် (င်) သံနှင့် န သတ် (န်) သံတို့ပြောင်းလဲတတ်ပုံကိုလည်း၊ မြန်မာဘာသာဝယ် သက်တင် နှင့် သက်တန်၊ ခန် (ခန်မင်းကြီး) နှင့် ခင် (သိခင်၊ ခင်ဗျား) ရင် (စိရင်) နှင့် ရန် (ခန့်ရန်)၊ အဝန်စန် နှင့် အဝဉ်စဉ် (အစင်စင်)၊ သရက်ချန် နှင့် သရက်ချဉ် (ချင်)၊ ဖျန်သည် နှင့် ဖျဉ် (ဖျင်) သည်၊ မန်းသား နှင့် မင်းသား၊ တင်းလင်း နှင့် တန်းလန်း စသည်များစွာသော သာဓကတို့ဖြင့် သိရာ၏။ လုံးကြီးတင် အိ သရသံပါနှင့် မပါတို့ ပြောင်းလဲသော သာဓက တို့ကိုလည်း မဟာသွန် နှင့် မဟာသွန်၊ ကြိမ်လုံး နှင့် ကြိလုံး၊ ဆိတ်ညံ နှင့် ဆိတ်ညိမ်၊ ပန်ထျန် နှင့် ပန်ထိန် စသည်တို့၌ တွေ့ရပေ၏။

အနက်တို့ကိုဆင်ခြင်ပြန်လျှင်လည်း တရုတ်ဘာသာတွင် အရှက်၊ နေ့၊ အလင်းရောင်၊ တိဘက်ဘာသာတွင် ကြည်လင်၊ တောက်ထွန်း၊ ယို တနာဂနှင့် မိကိရ်ဘာသာတို့တွင် အလင်းရောင်၊ စိယင်ချင်းဘာသာတွင် နေသာ၊ ထွန်းလင်း ဟူသည်တို့မှာ သဘောပရိယာယ်တူများပင် ဖြစ်ကြ ၏။ ယင်းတို့အားလုံးသည် နေ၏သဘာဝ၊ နေ၏ဂုဏ်လက္ခဏာများသာ ဖြစ်ကြ၏။ နေ၏တည်ရာ၊ နေ့ရှိမရှိကိုစွဲသဖြင့်လည်း အချိန် ဟူသော သဘောဖြစ်ပေါ်လာ၍၊ နေ့ရှိသောအချိန်ကိုပင် နေ့ ဟူ၍ သမုတ်ခေါ်ဝေါ် ပြန်ချေ၏။

တန်နှင့် တွင် နှင် ပုဒ်မှာ မြန်မာဘာသာတွင် နံယုန်၊ နံကာ၊ ဘယ်နံ ရောအခါ ဆိုသည်တို့တွင် နံ ပုဒ်၊ တပုနွန်၊ တမနွန်၊ အပုနွန် ဆိုသည်တို့

နေ့အမည်များ

တွင် နွန် ပုဒ်တို့နှင့် မိတ်တူ၊ အချိန်အခါ ဟောဟု ယူဆရာ၏၊ ထိုအကြောင်းကို 'မြန်မာလအမည်များ' တွင် နယုန် အကြောင်း၌ အကျယ်ဖော်ပြခဲ့လေပြီ။ ဤသို့ဖော်ပြခဲ့သော အနွယ်တူ ဘာသာအထောက်အထားများမှ လိုအပ်သည်တို့နှင့် နောက်တွေ့ သာဓကများကို အောက်တွင် အကျဉ်းဖော်ပြပါအံ့။

ဘာသာ	စကား	အနက်
တိဗက်	နမ်	အချိန်၊ အခါ။
	န	နှစ်၊ အသက်။
	သ်နင်	ထွန်းလင်း၊ တောက်ပ။
ထိန်းဖေ	နမ်	အချိန်၊ အခါ။
	နိုင်း	ထွန်းလင်း၊ တောက်ပ။
ကချင်	န	အချိန်၊ အခါ။
	နိုင်း	နှစ်။
နန်း	နမ်	နေ့။
	နင်	နှစ်။
လခဲရ်ချင်း	နင်	နေ့၊ နေ့။
ပုရစ်	နမ်	အချိန်၊ အခါ။
မိရီ	ညင်	နှစ်။
တရုတ်	နင်	ရှေးကာလ။
	နိအန်	အချိန်၊ အခါ။
ပလောင်	ဆနမ်	နှစ်။

အထက်ပါပုဒ်တို့တွင် နမ် နှင့် နင် တို့ ပြောင်းလဲနိုင်ကြောင်း၊ မံစာ နှင့် မင်စာ၊ သံဂါ ယနာ နှင့် သင်္ဂါ ယနာ၊ သံဃာ နှင့် သဃာ တို့ ပြောင်းလဲကြသည်ကို ထောက်၍ သိရာ၏။ ကျန်ပုဒ်တို့၏ ပြောင်းလဲပုံကို ဖော်ပြရန် မလိုတော့ပေ။ အနက်တို့ဝယ် တန် နှင့် မိတ်တူပုဒ်များ၌ ကဲ့သို့ပင်၊ ဤ၌လည်း အချိန်၊ အခါ နှင့် နေ့၊ နေ့၊ ထွန်းလင်း၊ တောက်ပ ဟူသော သဘောတို့ ပြောင်းလဲလျက်ရှိသည်ကို အထူး သတိပြုသင့်သည်။ နေ့ ကိုစွဲ၍ နေ့ ဟူသော သဘောနှင့် ထွန်းလင်း၊ တောက်ပ ဟူသော သဘောအာရုံတို့ ဖြစ်ပေါ်လာပေသည်။ ယင်းတို့အားလုံးကိုပင် တပန်မှတ်စွဲသဖြင့် အချိန်၊ အခါ ဟူသော သဘောများကို ရပြန်လေသည်။ ထို့ကြောင့် ယင်းသဘောများနှင့် အခေါ်များသည် တချနှင့်တချ ရော့ရှက်တူးပြောင်းလျက်ရှိချေသည်။

တန်နှင့် ကုနယ်၊ တန်နှင့် လာတွင် နေ့ ဟောဟု အကြမ်းအားဖြင့် မှန်းဆ၍ ရသော တန်နှင့် ပုဒ်တွဲကို အထက်၌ ပေါ်ပြန်သည်အတိုင်း ခွဲခြမ်း စိတ်ဖြာ၍ ကြည့်သော် တန် ပုဒ်သည်၊ အလင်းရောင်၊ နေရောင်၊ ထွန်းလင်း၊၊ တောက်ပ ဟော၊ နှင့် ပုဒ်သည် အချိန်၊ အခါ ဟောဖြစ်သည်ကို တွေ့ရရာ တန်နှင့် ပုဒ်တွဲ၏ အနက်ရင်းမှာ အလင်းရောင်၊ နေရောင်ချိန်၊ ထွန်းလင်း၊ တောက်ပချိန် ဟု ပေါ်ထွက်လျက်ရှိ၏။ ဤသို့ ပေါ်ထွက်သော အနက်သည် လည်း နေ့၏ သဘောကို အကျယ်ဝိဇ္ဇာရအားဖြင့် ပေါ်ပြခြင်းသာ ဖြစ်သဖြင့်၊ နေ့ ဟောပင်ဖြစ်ချေသည်။

မူရင်းမြန်မာဘာသာ၌ မိတ်တူပုဒ်များ သို့လျှောက်၍သာ တန် ပုဒ်သည် အလင်းရောင်၊ နေရောင်၊ ထွန်းလင်း၊ တောက်ပ ဟော၊ နှင့် ပုဒ်သည် အချိန်၊ အခါ ဟောဟု ယူဆရသည်။ အနွယ်တူ ဘာသာမိတ်တူပုဒ်တို့ကို ထောက်၍ သော် ပြောင်းပြန်လှန်ကာ တန် ပုဒ်ကို အချိန်၊ အခါ ဟော၊ နှင့် ပုဒ်ကို နေ့၊ နေ့၊ ထွန်းလင်း၊ တောက်ပ ဟောဟု ယူဆသော်လည်း သင့်ရာ၏။ စင်စစ်မှာ တန် နှင့် နှင့် ပုဒ်တို့ကို အနက်တူ နေ့၊ နေ့၊ ထွန်းလင်း၊ တောက်ပ၊ အချိန်၊ အခါ ဟော ချည်း ဖြစ်သည်ဟု ယူသော်လည်း သင့်မည်သာ ဖြစ်၏။

မြန်မာဘာသာ တန် ပုဒ်တွဲတချင်းနှင့် မိတ်တူဟု ယူဖွယ်ရှိသော ပုဒ်တွဲများကိုလည်း အချို့ အနွယ်တူဘာသာတို့တွင် တွေ့ရပြန်သည်မှာ—

ဘာသာ	စကား	အနက်
လခဲချ်ချင်း	အတနင်	ယနေ့
သဒိုးချင်း	တနိန်	၎င်း
မရ	တနိန်	နေ့

မရဘာသာတွင် တနိန်သည် နေ ဟောဖြစ်ရာ၊ တန် နှင့် မိတ်တူ တ ပုဒ်၊ နှင့် နှင့် မိတ်တူ နိန် ပုဒ်တို့သည် ထွန်းလင်း၊ တောက်ပ ဟောချည်း ဖြစ်သည်ဟု ယူမှ ယင်းအနက်ကို ရမည်ဖြစ်ကြောင်း သတိမူရာ၏။

တန်နှင့် ကုနယ် တွင် ကုနယ် ပုဒ်၏ အနက် နေ ဟောဖြစ်ရမည်ဟု အကြမ်းအားဖြင့် မှန်းဆကာကံယူထားသည်ကို စိစစ်ကြည့်စို့။ ယင်းပုဒ် သည်လည်း ကု ပုဒ် နယ် ပုဒ်အားဖြင့် နှစ်စည်းထားသော ပုဒ်တွဲဖြစ်ရာ ကု ပုဒ်မှာ ရှေ့ပစည်းဖြစ်၍ နယ် ပုဒ်သည်သာ နေ ဟောပုဒ်ရင်း ဖြစ်သင့်လေ သည်။ ထို နေ ဟောပုဒ်ရင်းကို နယ် ဟု ရေးသားသည်မှာ ရေးသည်

အတိုင်းလည်း န ဗျည်းသံကို အု သရသံ အယ် သရသံတို့ဖြင့်ပေါင်းကာ နုအယ် ဟု အမြန်ရောထွေးရစ်ဝဲကာ ရွတ်ဆိုသောကြောင့်ဟု ယုံကြည်ရန် ရှိလေသည်။ ဤသို့ရွတ်ဆိုသဖြင့် ရအပ်သောအသံသည်၊ အု သရသံကို ဝဆွသံသို့ပြောင်းကာ၊ နွယ်ဟု တလုံးတစည်းတည်း ရွတ်ဆိုသောအသံနှင့် များစွာမကွဲမပြားပဲ၊ အချို့သူတို့ကလည်း နွယ် ဟုပင်အလွယ်တကူ ရွတ် ဆိုလေတော့သည်ဟု ထင်ဖွယ်ရှိ၏။ ထိုကြောင့်သာ ၅၉၀ ခုနှစ်ထိုး၊ ပုဂံမြို့ ဌက်ပစ်တောင်၊ ကုလားကျောင်း မေဇင်နှမ ကျောက်စာ (မြန်မာတိုင်း ရင်းကျောက်စာ၊ ပုံ ၉၄ က) တွင် 'သက္ကရာဇ် ၅၀၉ ခု၊ ဖဿနှစ် တပေါင် ဆွန် ၉ ရောက်နက်နွယ်နိ(ယ်)' ဟူသောအရေးကိုတွေ့ရလေသည်။ နွယ် ကို ဤသို့ နွယ် ဟုရွတ်ဆိုလာသည်မှာ တနင်္ဂနွေ တွင် နွေ ဟူသော ခေတ်ရေးနည်းနှင့် အသံထွက် ဖြစ်ပေါ်လာသည်ဟု ယုံကြည်ဖွယ်ရှိ၏။ ထိုနည်းတူစွာပင် ပုဂံခေတ်၌ ဝါဆိုလကို လွှဲယံတာ၊ မြယ်တာ ဟုရေးခေါ် သည်မှ နွယ်တာ ဟူသောအရေးသို့ ဦးစွာသက်ပြီးလျှင် နွယ်တာ မှ တဖန် နောက်ဆုံးတွင် နွေတာ သို့ သက်ခဲ့လေသည်။

ကု နွယ် ဟူသောပုဒ်ရင်းတွင် နွယ် ပုဒ်သည် နေ ဟော ဟုတ် မဟုတ် စိစစ်ရန်၊ အနွယ်တူဘာသာတို့တွင် နေ ဟောပုဒ်များကိုရှာကြည့် ရှာ၊ နွယ် နှင့် နီးစပ်သောပုဒ်များကို အောက်ပါအတိုင်းတွေ့ရသည်။

ဘာသာ	စကား	အနက်
ပေါင်း၅၅ချင်း	နို	နေ၊ နွေ
သမီးချင်း	နို	၎င်း
ဝိယင်ချင်း	နို	၎င်း
လှံ၅၅ချင်း	နို	၎င်း
လခဲရ်ချင်း	နင်	၎င်း
နန်း	နမ်	၎င်း
တောင်ဖတ်ချင်း	နွ	၎င်း
မြန်မာ(ပုဂံခေတ်)	နိုယ်	၎င်း
တိဗက်	ညို	နေ
မုဆိုး	ညို	၎င်း
ဒဖလာ	ဒညို	၎င်း
ရွက်ယင်ပိရီ	ဒညို	၎င်း

ဘာသာ	စကား	အနက်
အဗောဓိရိ	ဒေါညီ	နေ
ချင်နာဂ	ချ ညှ	၎င်း
စေမနာဂ	(ဆီကီ)ညှ	၎င်း
လှိုတနာဂ	ဇိ	နေ'နေ
ပလောင်	ဆ ဇိ	၎င်း
မွန်	တွဲ (တဲ)	၎င်း

အထက်ပါပုဒ်တို့တွင် ဗျည်းသံတို့ကိုစိစစ်သော် န၊ည၊ င ဟူ၍အသံ သုံးမျိုးရ၏။ ယင်းအသံများ အချင်းချင်း ပြောင်းလဲသည့် သာကေ တို့ကို မြန်မာဘာသာ၌အများပင်တွေ့ရ၏။ ရှိ'နွံ'၊ ရှိ'ညွံ' ဟု နှစ်မျိုးခေါ်ဆိုရေး သားသည်၌ နွံ' နှင့် ညွံ'၊ န သံနှင့် ည သံတို့ပြောင်းလဲလျက်ရှိ၏။ ပုဂံခေတ် ကျောက်စာတို့တွင် ဇိ, ဇိမ, ဇိညွတ် ဟူ၍၎င်း၊ သက်ရာဇ် ၈၀၄ ခုနှစ်ထိုး၊ တက်နွယ်ကျောင်း ကျောက်စာတွင် နေ'င ဟူ၍၎င်းရေးသည်တို့ကို ယခု ညီ၊ ညီမ၊ ညီညွတ်, နေ့ညှ ဟုရေးခေါ်သည်၌ င သံနှင့် ည သံတို့ ပြောင်း လဲသည်ကိုတွေ့ရ၏။ ပါဠိဘာသာ နိရယ ပုဒ်ကိုလည်း ပုဂံကျောက်စာတို့ တွင် ငရယ်, ငြယ် ဟု ရေး၍၊ ယခုခေတ်တွင် ငရဲ ဟုရေးခေါ်သည်၌၎င်း ထိုင်ဘာသာ 'နမ်ယာ' (နမ်=ရေ+'ယာ' =ငါး၊ ငါးရေ) ကို မြန်မာတို့က ငံပြာ (ရေ) ဟုရေးခေါ်သည်၌၎င်း၊ န နှင့် င တို့ ပြောင်းလဲလျက် ရှိချေ၏။

နယ်နှင့်မိတ်တူပုဒ်တို့၏ သရသံများကိုစိစစ်ပြန်လော် အိ, အီ, အု, အေ, ဟုရ၏။ ဖေါ်ပြန်သည့်အချို့ သောအနွယ်တူဘာသာတို့တွင် အိ, အီ, အု, အူ ရသနှင့် ဒိဗာသရသံများကို ခွဲခြားခြင်းမပြုရကား၊ အိ, အု ဟု ပြုလျက်ရှိသော်လည်း၊ အိ, အူ ဟုလည်း ပြုနိုင်ပေ၏။ ဤသို့ရအပ်သော သရသံတို့တွင် အိ, အီ မှ အု, အူ သို့၎င်း၊ အေ, အေ သို့၎င်း၊ ပြောင်းလဲ တတ်သည်သာဖြစ်၏။ မြန်မာဘာသာတွင် ဝိလူ, ဝိတုန်း ဆိုသည်၌ ဝိး ဟော ဝိ ပုဒ်သည် ပုရုက်, ပုစဉ်း, ပုရစ် ဆိုသည်၌ ပု ပုဒ်သို့၎င်း၊ သွားမိ သည်, လာမိသည်, မြစေတီကျောက်စာတွင် ဩက်မိ (အောက်မိ) ဆိုရာ၌ ပြုလုပ် 'ဟော မိ ပုဒ်သည်၊ မင်းမူသည်, သတိမူသည်, မြစေတီကျောက်စာ၌ အနှိုင်အဝက်တေဟ်မူမုကာ ဆိုရာ၌ မူ, မူ ပုဒ်တို့သို့၎င်း၊ နောက်ကျီ၊ နောက်ကျူ ဆိုရာ၌ ကျီ နှင့် ကျူ ပုဒ်တို့သည်၎င်း၊ အဆီများသည် ကို

အူသည် ဆိုရာ၌ ဆီ နှင့် အူ ပုဒ်တို့သည်၎င်း ငြီးသည်၊ ငြူသည် ဆိုရာ၌ ငြီး နှင့် ငြူ ပုဒ်တို့သည်၎င်း အချင်းချင်းပြောင်းလဲလာသည်ဟု ယူဖွယ် ရှိ၏။ မြစေဘိကျောက်စာတွင် ဩက်မိ (အောက်မိ) ဆိုသည်ကို ယခု အောက်မေ့ ဆိုရာ၌ မိ နှင့် မေ့ တို့သည်၎င်း၊ မုနီ ကို မုနေ၊ ပုန်းဟိ ကို ပုန်းဟေ့ ဟု ပြောင်းလဲစပ်သည်၌ နိ နှင့် နေ့၊ ဟိ နှင့် ဟေ့၊ တို့သည်၎င်း၊ ကြေးမြီ ကို ကြေးမြေ ဆိုသည်၌ မြီ နှင့် မြေ တို့သည် ၎င်း၊ နှိထား၊ မှီးထား ကို မှေးထား ဆိုသည်၌ မှိ၊ မှီး နှင့် မှေး တို့သည်၎င်း၊ အပြန်အလှန်အားဖြင့် ချေ ကို ချါ၊ ဝေ ကို စိ၊ ဝေ၊ ကို စီး၊ မြေး ကို မြီး၊ ချေး ကို ချီး ဆိုသည် တို့သည်၎င်း၊ မြန်မာတို့၏ လေ၊ ရေ၊ မြေ အခေါ်များကို ရခိုင်တို့က လီ၊ ရီ၊ မြီ ခေါ်ခြင်း တို့သည် ၎င်း၊ အိ၊ အီ၊ အီး နှင့် အေ့၊ အေ၊ အေး သရသံများ အချင်းချင်း အပြန်အလှန် ပြောင်းလဲခြင်း သာဓကတို့ ဖြစ်လေသည်။

လဲစဲရ်ချင်း နှင့် နန်း ဘာသာ နင် နမ် ပုဒ်တို့မှာ နိ၊ နီ ပုဒ်တို့တွင် အိ၊ အီ သရများကျေ၏။ နှာသံများ ဝင်လာခြင်းမျှဖြစ်၏။ မြန်မာဘာသာတွင် စိ (စိတန်း) ပုဒ်သည်လည်း စိ ဝဉ်ဆိုရာ၌ ဝဉ် ပုဒ်သို့၎င်း၊ ရှေးကျောက်စာတို့ တွင် ဝန်၊ အဝန် ဆိုရာ၌ ဝန် ပုဒ်သို့၎င်း ထိုနည်းတူစွာပြောင်းလဲလာသည် ဟုထင်ဖွယ်ရှိ၏။ မွန်ဘာသာ တွဲ ကို တဇိုးအား ဟု မွန်သံဖြင့် အလွန်ဝဲ၍ ရွတ်ဆိုသော်လည်း ဝဲ ပုဒ်မှာ အခြားအနွယ်ဘုဘာသာများတွင် ယ သတ် သံ ငယ် ပုဒ်နှင့်သဘောတူသလျှင်ဖြစ်ချေ၏။

မိတ်တူပုဒ်အားသုံးတို့ကိုစိစစ်သော်၊ ယင်းတို့တွင် နိ၊ နီ ပုဒ်တို့သည် မူလဖြစ်ပုံပေါ်၏။ နိ၊ နီ မှ နု၊ နိယ်၊ နင်၊ နမ် ပုဒ်တို့သို့၎င်း၊ ညိ၊ ညီ၊ ညါ၊ ညေ့ ပုဒ်တို့သို့၎င်း၊ စိ၊ ငယ် ပုဒ်တို့သို့၎င်း တစဉ်စီ ပြောင်းလဲသွားသည် ဟုထင်ဖွယ်ရှိ၏။ ကုနယ် တွင် နယ် ပုဒ်မှာ နိ ပုဒ်တွင် အယ် သရယှဉ် ကာ နိယ် သို့ပြောင်းသည့်နည်းတူ နု ပုဒ်တွင် အယ် သရ ယှဉ်ကာ နယ် သို့ပြောင်းလာသဖြင့် ရအပ်သောပုဒ်သာလျှင်ဖြစ်၏။ ထို့ကြောင့် ယင်း နယ် ပုဒ်သည်လည်း အခြားမိတ်တူပုဒ်များနည်းတူ နေ ဟောဖြစ် သည်ဟု ယူဖွယ်ရှိချေ၏။ ဤ နယ် ပုဒ်မှ ခေတ်ခရား တနင်္ဂနွေ ဆိုသည် တွင် နေ ဟော နွေ ပုဒ်သို့၎င်း၊ နွေရာသီ ဆိုသည်တွင် နေ ဟော ပူနွေ၊ ဟောဟု နှစ်မျိုးပင် အနက်ကောက်ယူနိုင်သော နွေ ပုဒ်သို့၎င်း၊ ပူနွေ ဆိုသည်တွင် ပူ ဟော နွေ ပုဒ်သို့၎င်း သက်ဆင်းပြောင်းလဲလာ

မြန်သည်ဟု ယူသင့်လေသည်။ ပူဇွေးခြင်း၊ မှာ နေ ၏ ၎င်းတရပ်သာ
လျှင်ဖြစ်၏။

ကု နှယ် တွင် နှယ် ၏အရင်းအမြစ်နှင့်အနက်တို့ကိုရှာပြီး၍၊ ကု ၏
အရင်းအမြစ်နှင့် အနက်တို့ကိုရှာရန် လိုပေသေးသည်။ တန်နှင့် ကု နှယ်
နှင့် ယင်းမှအစွဲပြီးစွာပြောင်းလဲသွားသော တန်နှင့်က နှယ် တွင် ကု ပုဒ်နှင့်
ကု မှသက်သော က ပုဒ်တို့သည် နှယ် ပုဒ်၏ ရှေ့ပစ္စည်းများသာလျှင်
ဖြစ်ကြချေသည်။ မြန်မာဘာသာ၌ ကု ရှေ့ပစ္စည်းအား မူလအတိုင်း သုံး
လျက်ရှိသည်ကို တန်နှင့်ကု နှယ် ၌မှတစ်ပါး၊ ကလေး၊ ကလေး၊ ကလား၊
ကရင် တို့ကို အချို့ရှေးဆန်သောစာတို့တွင် ကုလေး၊ ကုလေး၊ ကုလား။
ကုရင် ဟုရေးဆိုသည်၌သာ တွေ့ရတော့လေသည်။ ကုဆုန်၊ ကုတို့၊
ကုဟာ၊ ကုခန်း ဆိုသည်တို့၌ ရေ ဟော ကု ပုဒ်နှင့် လူမျိုး ကုလား။
ဆေးကု ဆိုသည်တို့၌ ကု ပုဒ်များမှာဆိုခဲ့သော ကု ပစ္စည်းနှင့် မသက်
ဆိုင်၊ သီးခြားပုဒ်များဖြစ်ချေသည်။ ကု သက်သည့် က ပစ္စည်းကိုသော်၊
မြန်မာဘာသာ၌ အတော်အတန် တွေ့ရပေသေးသည်။ ကလေး၊ ကရင်၊
ကချင်၊ ကသည်း၊ ကပြား စသော အခေါ်တို့၌ က ပုဒ်တို့မှာ ဤ က
ပစ္စည်းပင်ဖြစ်သည်ဟုယုံကြည်ရန်ရှိသည်။

တိဗက်-မြန်မာဘာသာတို့တွင် နှစ်ပုဒ်တို့ကို စိစစ်လေ့လာကြည့်
သောအခါ၊ ယင်းနာမ်ပုဒ်တို့တွင် ပုဒ်ရင်းနာမ်၏ရှေ့၌၊ နာမဝိသေသနာမ
သက်လာသောပစ္စည်းများ တွယ်ကပ်လျက်ရှိသည်ကို အများအပြားပင်
တွေ့ရသည်။ တိဗက်-မြန်မာလူမျိုးတို့သည်၊ တစ်စုံတရာကို ခေါ်ဆိုခြင်း
ပြုသောအခါ၊ ငါနှင့်ဆိုင်သည်၊ ယင်းနှင့်ဆိုင်သည် စသည်ဖြင့် စပ်ဆိုင်သူ
စပ်ဆိုင်သည့်အရာကို ထည့်သွင်း မပေါ်ပြုရလျှင် အဓိပ္ပါယ် ပြည့်စုံပြီဟု
ထင်မြင်ယူဆဟန်မရှိချေ။ ဥပမာ၊ မိ၊ ဖ၊ သီး၊ ပွင့် စသည်ကိုခေါ်ဆိုသော
အခါ၊ မိ၊ ဖ၊ သီး၊ ပွင့် ဟုသာ မခေါ်ဝဲ၊ ငါ့မိ၊ ငါ့ဖ၊ ယင်းသီး၊ ယင်းပွင့်
ဟုသောအနက်ဖြင့် အမိ၊ အဖ၊ အသီး၊ အပွင့် ဟု ခေါ်ဆိုလေ့ရှိလေသည်။
အမိ၊ အဖ နှင့် အသီး၊ အပွင့် ဆိုသည်တို့တွင် ရှေ့နာမ်စားသက်ပစ္စည်း
တို့မှာ အ ချည်းဖြစ်၍နေသော်လည်း ယင်း အ တို့၏ မူလနှင့် အနက်
ချင်းမှာ မတူချေ။ အမိ၊ အဖ ဆိုသည်တွင် အ ပစ္စည်းမှာ ငါ့၊ င မှ
ဆင်းသက်လာ၍ ငါ၏ ဟု အနက်ရှိသည်။ ငါ့၊ င တို့ကို တဆင့်တက်၍
စိစစ်ပြန်သော်၊ ငါ၏ ဟုပင်အနက်ရှိသော ကု၊ က ပုဒ်တို့မှ ဆင်းသက်

နေ့အမည်များ

လာကြောင်း ထွေရပြန်သည်။ အသီး၊ အပွင့် ဆိုသည်၌ အ ပစ္စည်းမှာ ယင်း၊ ယ မှ ဆင်းသက်လာ၍ ယင်း၏၊ ယင်း၊ ဤ ဟု အနက်ရှိသည်။ ဤသို့ အမှယောဂ နှင့် နာမယောဂ အားဖြင့် ကွဲပြားသော နာမ်စား ၅၅ ပစ္စည်း အ ပုဒ်တို့သည် အခြားတိဗက်-မြန်မာဘာသာတို့တွင်လည်း ရောထွေးလျက်ရှိသည်ကို အနောက်နိုင်ငံဘာသာ သုတေသီတို့ သတိမူပြီး ဖြစ်လေသည်။ ဤသို့ ရောထွေး၍လာသည်မှာ ကာလတောင်တာကြာမြင့်ပြီ ဖြစ်သော်လည်း၊ မူလဋ္ဌကား အမှယောဂနှင့် ဆိုင်သော ပစ္စည်းများမှာ ကု, က, င တို့ဖြစ်၍၊ နာမယောဂနှင့်ဆိုင်သောပစ္စည်းများမှာ ယ, အ တို့ ဖြစ်သည်ဟု ယုံကြည်ရန်ရှိလေသည်။ ထိုပစ္စည်းများအနက် ကု, က, အ တို့နှင့် တွဲဖက်လျက်ရှိသော နာမ်ပုဒ်တို့ကိုပေါ် ပြခဲ့လေပြီ။ င နှင့် တွဲဖက် လျက်ရှိသည်တို့မှာ ငါ့မိ, င မိ၊ ငါ့ဖ, ငဖ၊ ငါ့သား, င သား၊ ငါ့မြေး, င မြေး ဟု နှစ်မျိုးပင် ပုဂံခေတ်မှစ၍ ရေးခဲ့သော နာမ်ပုဒ်တို့ဖြစ်၍၊ ယ နှင့် တွဲဖက်လျက်ရှိသည်တို့မှာ ယနေ့၊ ယခု၊ ယခင်၊ ယခေါင် ဟု ဤခေတ်တိုင်သုံးလျက်ရှိသော အချိန် ဟောပုဒ်တို့ဖြစ်လေသည်။

နေ ဟော ကုနယ်၊ ကနယ် ပုဒ်တို့တွင် ကု၊ က ပုဒ်တို့နှင့် အခြား အလားတူပစ္စည်း င၊ အ ပုဒ်တို့သည် ငါ၏၊ ငါ့၊ င ဟော အမှယောဂ၊ သာမိကာရက၊ ဧကဝုဂ်၊ နာမ်စားပုဒ်များဖြစ်ကြောင်း အောက်ပါ မြန်မာနှင့် အနွယ်တူဘာသာတို့က ထောက်ခံလျက်ရှိလေသည်။

ဘာသာ	စကား	အနက်
ချင်နာဂ	ကု, က	ငါ၏
ပသျှူး	အကု, ကု	၎င်း
ပေါင်းရှေ့ချင်း	အကု, က	၎င်း
စိယင်ချင်း	ကေမ	၎င်း
	ကေ	ငါ
လခဲရ်ချင်း	ကေမ	ငါ့ငါ၏
သမိုးချင်း	ကေ	ငါ
	ကေမ, က	ငါ၏
နန်း	င	ငါ့ငါ၏
ထိရ	မိ	၎င်း

ဘာသာ	စကား	အနက်
မုဆိုး	ငါ	ငါ
	ငါဝေ	ငါ၏
ရှိုက်ယင်မိရီ	ငါ	ငါ
ဒဗလာ	ငါ-က	ငါ၏
ကချင်	ငယ်	ငါ
	ငယ်အ	ငါ၏
အဗောမိရီ	ငေါ	ငါ၊ ငါ၏။
အင်ဂါဒီနာဂ	အာ	ငါ၊ ငါ၏။
လှိုတနာဂ	အာ	၎င်း
ကချာရီ	အင်	ငါ
	အနိ	ငါ၏
စေမနာဂ	အိ	ငါ၏။
မဏိပူရ်	အေအိ	ငါ
	အေအိဂိ	ငါ၏။

အထက်ပါတို့ကို ဆင်ခြင် သုံးသပ်ကြည့်သောအခါ၊ ကု ပုဒ်သည် မူလပုဒ်၊ နှေးအကျဆုံးပုဒ် ဖြစ်ပုံပေါ်၏။ ကု မှ က, ကေ တို့သို့ ပြောင်း ပြီးသော်၊ ယင်းတို့မှတဖန် င, ငါ, ငယ်, ငေါ တို့သို့ပြောင်း၍၊ ထိုမှ တဖန် အ, အာ, အင်, အိ တို့သို့နောက်ဆုံးသက်သည် ထင်ပွယ်ရှိ၏။ ဤ သံမှ င သံသို့ပြောင်းခြင်းတို့ကို၊ မြန်မာဘာသာ၌ အနည်းငယ်မျှသာ တွေ့ရ သော်လည်း ကေ, ကော်, ခေါ နှင့် ငေါ, ငေါ, ငေါ ပုဒ်တို့မှာ၊ အနက်တို့ကို တိုက်ဆိုင်ဆင်ခြင်သဖြင့် ဤသို့ပြောင်းလဲလာသော သာဓက တို့ပင်ဖြစ်သည်ဟုယူဆရာ၏။ တောင်ဂူ ကို တောင်အူ ခေါ်သည်၌ င သံ မှ အ သံသို့ပြောင်းခြင်းကို တွေ့ရ၏။ ဤသည်တို့ကိုထောက်၍ ကုနယ်, ကနယ် တွင် ကု, က ပုဒ်တို့မှာ အမှယောဂ၊ သာမိကာရက, နာမ်စားပုဒ် များဖြစ်၍ ငါ၏, ငါ့, င ဟောဖြစ်ကြောင်း ယုံကြည်ရာ၏။

ထိုဗက်မြန်မာဘာသာတို့နှင့်တကွ မြန်မာဘာသာတွင် နာမ်ပုဒ်ရင်း တို့၏ရှေ့၌ အမှယောဂ နာမ်စားပုဒ်ပစ္စည်းများကို ယှဉ်ကပ်သုံးစွဲသည် မှာ၊ ယင်းနာမ်ပုဒ်သည် မိမိနှင့်ဆိုင်ကြောင်းကို ဖော်ပြရန်သာမဟုတ်၊ အချို့နေရာတို့၌ ချစ်ခင်မြတ်နိုးခြင်း၊ စိတ်ပါဝင်စားခြင်း၊ အလေးဂရု ပြု

ခြင်းတို့ကို ဖော်ပြရန်လည်းဖြစ်သည်ဟု ထင်ဖွယ်ရှိ၏။ ဥပမာ မိ ဆိုရာ၌ မည်သို့မျှထူးခြားဖော်ပြခြင်းမရှိချေ။ အမိ (ငါ့မိ) ဆိုရာ၌ ငါနှင့်ဆိုင်သော အမိ ဟူ၍၎င်း၊ ငါချစ်ခင်မြတ်နိုးသော အမိ၊ ငါလေးစားဂရုပြုသော အမိ ဟူ၍၎င်း ဆိုလိုရာရောက်ပါသည်။ ထိုနည်းတူစွာ လူမျိုးတို့၏ အမည်များတွင် ကချင်, ကရင် ဆိုရာ၌ ချင်, ရင် ဟူသော လူမျိုးတို့၏ အမည်ရင်းတွင် က ရှေးပြေးကာ ခေါ်ဆိုသည်မှာ၊ ယင်းအမျိုးသားတို့အား ချစ်ခင်, မြတ်နိုး, ရိုသေ, လေးစားခြင်းကို ပြရန်ဖြစ်ပါသည်။ ကုနယ်, ကနယ် ဆိုရာတို့၌လည်း ကပ္ပိတန်ဆာ, မြင့်မြတ်တန်ခိုးကြီးသော နေဝန်းကို လေးစားမြတ်နိုးသော အနေဖြင့် ခေါ်ခြင်းဖြစ်လေသည်။ ထို့ကြောင့် ယခု နေ ဟုခေါ်ဆိုသော ဂြိုဟ်မင်းကြီးကို ရှေးမြန်မာတို့သည် ချစ်ခင်မြတ်နိုးလေးစားရိုသေသော အနေဖြင့် ကုနယ် (ကုန္တ) ကနယ် (ကန္တ) ဟုခေါ်ဆိုကြောင်း ယုံကြည်ရာ၏။

တန်နှင့် ကုနယ်, တန်နှင့် ကနယ် တွင် တန်နှင့် သည် နေ့ ဟောကုနယ်, ကနယ် သည် နေ ဟောဖြစ်သင့်သည်ဟု အကြမ်းအားဖြင့် မှန်းဆယူငင်ထားချက်များကို အထက်ပါအတိုင်း မြန်မာဘာသာနှင့် တကွ၊ အနွယ်တူဘာသာများနယ်တွင်းသို့၊ သက်ဆင်းဝင်ရောက်ကာ၊ မွေနှောက်ရှာဖွေ၊ ဝေဘန်စစ်ငုတ်သော်၊ ယုတ္တိယုတ္တာ၊ နိရုတ္တိနည်းနာနှင့်၊ ညီညာတိုက်ဆိုင်လျက်ရှိကြောင်း တွေ့ရပေသည်။ ထို့ကြောင့် တန်နှင့် ကုနယ်, တန်နှင့် ကနယ် တို့၏အနက်မှာ နေ့နေ၊ ဝါ၊ နေ့နေ ဖြစ်ကြောင်း ကောင်းစွာ ယုံကြည်ရာသည်။ ယင်းအရေးအခေါ်တို့မှ ဆင်းသက်လာသော ခေတ်ရေးနည်း တန်ခုံန္တ အပါအဝင်၊ အခြားအရေးအခေါ် အပေါင်းတို့၏ အနက်မှာလည်း ထိုအတိုင်း နေ့နေ ဟောပင်ဖြစ်လေသည်။ ဤသို့ခေါ်ခြင်းသည် သံသကြိတ်အခေါ် ရဝိ, အာဒိတျ၊ ပါဠိအခေါ် ရဝိ ပုဒ်တို့၏ အနက် နေ ဟောနှင့်တိုက်ဆိုင်ညီညွတ်လျက်ရှိချေ၏။ နေ့နေ ဟုအရင်းခံအခေါ်သည်၊ မြန်မာဘာသာတွင် ဟောဘုပျာပုဒ်တို့၏ အနက်အထားနှင့် ရှေးနောက်ပြန်လှန်၍ နေသည်မှာ မဆန်းစွဲပါ။ ရှေးမြန်မာဘာသာ နံယုန်, နံကာ ဟူသော လအခေါ်များနှင့် ခေတ်မြန်မာဘာသာ လတန်ရူး, လကဆုန်, မြို့ရန်ကုန်, ငှက်ဂဠုန် စသော အခေါ်များတွင် ဤသို့ပင် ဝိသေသု၏နောက်၌ ဝိသေသနပုဒ်များ တည်လျက်ရှိသည်ကို တွေ့ရသည်သာ ဖြစ်ပေ၏။

တနင်္လာ

နေ့ချစ်နေ့တို့အနက် ဒုတိယနေ့၏အမည်ကိုပုဂံခေတ်၌ တန်နှင့်လာ ဟု အရေးများသည်။ ဤအရေးသည်ပင် ပုဂံခေတ်၏ မူလအရေး၊ မူမှန်အရေးဖြစ်သည်ဟုယူဆရာ၏။ တန်နှင့်လာ ဟု ရေးခြင်းကို မြန်မာ တိုင်းရင်း ကျောက်စာများ ပဌမထုတ် ပုံ ၅၁၊ ၅၀၅ ခုနှစ်ထိုး၊ ပုဂံမြို့ ဝက်ကြီးအင်းအရပ်ကျောက်စာနှင့် ပုံ ၁၁၅ က၊ ၅၉၀-၅၉၉ ခုနှစ်ထိုး ပုဂံမြို့ ရှင်ပင်ပေမိ တန်တိုင်းအတွင်းရှိ ကျောက်စာစသည်တို့တွင်တွေ့ရ သည်။ တန်နှင့်ကုနယ် ကို တန်နှောင်ကုနယ် ဟု ရေးသကဲ့သို့ တန်နှင့်လာ ကိုလည်း တန်နှောင်လာ ဟု နှောင် တွင် အချဖြင့် ရေးသည်ကိုလည်း တွေ့ရ၏။ တန်နှင့်လာ ကိုပင် တာန် အမျိုးမျိုး စာလုံးပေါင်းကာ တန်နှင့်လာ၊ တန်နှလံာ ဟူ၍ ရေးသည်ကိုလည်း တွေ့ရပေသေး၏။

တန်နှင့်လာ ဟူသော အရေးမှ ရှေးဦးစွာပြောင်းလာသောအရေး မှာ တန်နှင့်လာ ဖြစ်၏။ ဤအရေးကို မြန်မာတိုင်းရင်းကျောက်စာ ပဌမ ထုတ် ပုံ ၁၇၊ ၅၅၉ ခုနှစ်ထိုး၊ ပုဂံမြို့ ဝက်ကြီးအင်းအနောက်ရွာ ကျောက်စာ နှင့် ပုံ ၄၆၊ ၅၀၆ ခုနှစ်ထိုး၊ မလွန်မြို့ရွာလဝန်း၊ ပုထိုးတော်ကြီး ၃၅၃ ကျောက် စာ စသည်တို့တွင်တွေ့ရသည်။ တန်နှင့်လာ ဟူသောအရေးမှ ခေတ်ဆုံး တန်နှင့်လာ တနင်္လာ ဟူသော အရေးသို့ ကူးပြောင်းလာခဲ့လေသည်။ ဤအရေးများနှင့် စပ်လျဉ်း၍ အထူးသတိပြု မှတ်သားဖွယ်ကောင်းသော အရေးမှာ မြန်မာတိုင်းရင်းကျောက်စာများ ဒုတိယထုတ် ပုံ ၁၀၇၊ ပုဂံမြို့ သန်မြန်စွာ(သံပျင်စွာ) ကျောင်း ကျောက်စာတွင် တန်နှင့်လာ ဟူသော အရေးပင်ဖြစ်သည်။ ဤအရေးသည် ဤဒုတိယနေ့အခေါ် ၏ ရင်းမြစ်မူလကို အပေါ်လွင်ဆုံးပေါ်ပြလျက်ရှိသော အရေးဖြစ်ချေသည်။

တန်နှင့်လာ ဟူသော မူလအရေး၊ ရှေးအကျဆုံး အရေးတွင် တန်နှင့် ၏ ရင်းမြစ်အနက်ကို တန်နှင့်ကုနယ် ၏ အကြောင်း၌ဖော်ပြပြီး ဖြစ်သဖြင့် ဤ၌ထပ်၍ ပေါ်ပြရန်မလိုတော့ပေ။ အနက်မှာ နေ့ ဖြစ်၏။ လာ ပုဂံကိုသာ ခေတ်အရေးအခေါ် လ နှင့် တု၊မတု စိစစ်ရန်ရှိပေ တော့သည်။ ဤသို့ စိစစ်ရာ၌ လာ နှင့် လ တို့မှာ ဒိဃာနှင့် ရသ အားဖြင့် သာ ကွဲသော ပုဒ်တူများဖြစ်ကြောင်း ပေါ်ပြခဲ့သော၊ သံပျင်စွာကျောင်း ကျောက်စာကအရိပ်ပြလျက်ရှိပေပြီ။ ဘာသာ သံယောဂနယ်သို့သက်ဆင်း ရှာဖွေသော် အောက်ပါအတိုင်းတွေ့ရပြန်၏။

နေ့အမည်များ

ဘာသာ	စကား	အနက်
ယခါ	လာ	လ
ခမ္ဘာ		
ဗာဟိင်		
ထာမိ	(ဆာ)လာ	၎င်း
လိမ္မာ	လာ(ဗာ)	၎င်း
ဗာလူလိ	လာ	၎င်း
သင်ပင်		
လိဟိုရင်		
ကုလင်		
ခါလှင်	လျှာ	၎င်း
ဆန်ဒင်ထီ, ဗျင်စီ	လျှာ	၎င်း
ဒိဂါရ	လျှာ	၎င်း
မိဇု, မိသျှမိ	လဲ	၎င်း
ဗုနန်	လ	၎င်း
တိဗက်	လ် လ	၎င်း
	လှ	နတ်
မရ	လော	လ
နန်း	ရှလ	၎င်း
ပေါင်းရှေ့ချင်း	က်လ	၎င်း
လခဲရ်ချင်း	တ်လ	၎င်း
သဒိုးချင်း	လှ	၎င်း
အဗောမိရီ	လော၊ (ပေါ)လော	၎င်း
မိကီ	(ချိက်)လော	၎င်း
ရှိုက်ယင်မိရီ	လိ, ပိုလိ	လ
ကရင်	လာ	၎င်း
	ကလ	နတ်
ပလောင်	လောန်	လ
မုဆိုး	လော(ပါး)	၎င်း
	ဟား(ပါး)	၎င်း
ဖိုဖိုချူတိယာ	ယား	၎င်း
မိရှင်နာဂ	ယား(ပိ)	၎င်း

အထက်ပါတို့တွင် ယခင် မှ ဗုဒ္ဓန် တိုင်အောင်သော ဘာသာတို့ မှာ တိဗက်ဘာသာရင်း၏ ဘာသာခွဲကလေးများဖြစ်ပါသည်။ စကားတို့ ကို တရုတ်ဆင်ခြင်ကြည့်သောအခါ လာ ပုဒ်သည်ပင် လ ဟော မူလပုဒ် ဖြစ်ပုံပေါ်၏။ လာ မှသာ ခေတ်မြန်မာ ဘာသာနှင့် ဗုဒ္ဓန်, တိဗက်, နန်းစ သော ဘာသာတို့တွင် လ သို့ပြောင်းလာခဲ့ဟန်တူ၏။ မူရင်း လာ မှပင် တဖန် ဘိုက်ရိုက်ဖြစ်စေ၊ အဆင့်ဆင့်ဖြစ်စေ၊ လျာ, လှာ, လှ, လှော, လဲ, လော, လောန်, လို, ဟား, ယား တို့သို့ သက်သည်ယူသင့်၏။ တိဗက် ဘာသာ လှ နှင့် ကရင်ဘာသာ ကလ တို့၏ အနက် နတ် ဟောဖြစ်ပြန် သည်မှာ လ ကိုပင် နတ်တပါးအဖြစ်ဖြင့် ကိုးကွယ် ကြသောကြောင့်ဟု ထင်ဖွယ်ရှိ၏။ ယင်း နတ် ဟော လှ ပုဒ်နှင့် ရှေးမြန်မာဘာသာတွင် ပုရား အရေးအခေါ် ပုဏ္ဏား, ပုဂ္ဂား ပုဒ်တို့တွင် ဏ္ဍား, ဂ္ဂား တို့တဖန်ဆက်စပ်ပြန် သည်ဟုလည်း ယူဖွယ်ရှိ၏။

ဤသို့အလားတူဘာသာနယ်တွင်း၌ စုံစမ်းထောက်လှမ်းကြည့်သော အခါ တန်နှင့်လာ တွင် လာ ပုဒ်မှာလွန်စွာရှေးကျသော လ ဟောပုဒ် ဖြစ်ကြောင်း ကောင်းစွာတွေ့ရပေ၏။ ထို့ကြောင့် တန်နှင့်လာ ဟူသော အရေးအခေါ်တွင် တန်နှင့် ပုဒ်သည်၊ နေ့ ဟော၊ လာ ပုဒ်သည်၊ လ ဟောဖြစ်ရာ၊ တန်နှင့်လာ ၏အနက် နေ့လ၊ ဝါ၊ လနေ့ ဖြစ်သည်ဟု စိတ်ချယုံကြည်ရာ၏။ ထို့အတိုင်းပင် ကပ္ပိအရပ်ရပ်ရှိ ယဉ်ကျေးသော လူ များ တို့ သည် လည်း ယင်းနေ့ကို ခေါ်ဆိုခဲ့ ခေါ်ဆိုလျက် ရှိကြ၍ သံသကြိုင့်အခေါ် စန္ဒြ ပါဠိအခေါ် စန္ဒ ပုဒ်တို့သည်လည်း လ ဟောပင် ဖြစ်ကြလေသည်။

ဝေါဟာရလိနတ္ထ ဒီပဏီကျမ်းတွင်သော် လတွင်ထင်သော ယုန် ရေး, ယုန်အမှတ် ဟော သသလဉ္ဇနော ဟူသောပါဠိပုဒ်တွင် သ တလုံး ကျေ၍ သလဉ္ဇနာ ဟုဆိုလိုသည်မှ မြန်မာအခေါ် တနင်္လာ ဟူသော ပုဒ် ဆင်းသက်လာသည်ယူရန် ရှိသည်ဟု လှေသင်းအထွင်းဝန်မင်း ပေါ် ပြုလျက်ရှိလေသည်။ သလဉ္ဇနာ နှင့် ပုဂံခေတ်ရေး တန်နှင့်လာ၊ မျက် မှောက်ခေတ်ရေး တနင်္လာ ပုဒ်တို့မှာကွာခြားလွန်းလှသဖြင့် တရုတ်တရု သို့ သက်နိုင်စရာနည်းလမ်းမရှိကြောင်း အထူးစိစစ်ပေါ် ပြုရန်မလိုတော့ ပေ။ တနင်္လာနေ့ ကို သသလဉ္ဇန, သလဉ္ဇန နေ့ဟူ၍ ခေါ်ဆိုရေးသား သည်ကိုလည်း မည်သည့်မှတ်တမ်းမှတ်စာ၌မျှ မတွေ့ရချေ။

အင်္ဂါ

တနင်္ဂနွေ၊ တနင်္လာ ဟူသော အစနှစ်နေ့အခေါ်များမှလွဲ၍ ကျန်
နေ့ မြန်မာအခေါ်များမှာ မြန်မာဘာသာဖြင့် မဟုတ်တော့ပဲ၊ သံသကြိတ်
ဘာသာအခေါ်များသို့ လိုက်၍ ခေါ်ခြင်းများသာလျှင် ဖြစ်လေသည်။
သံသကြိတ်ဘာသာသို့လိုက်၍ ခေါ်ရာ၌ အသံတို့သည်ကား အနည်းနှင့်
အများ ပြောင်းလဲရွေ့လျားခြင်းရှိချေ၏။

တတိယနေ့၏အမည်ကို သံသကြိတ်ဘာသာ၌ အင်္ဂါရ ဟူ၍၎င်း၊
ဘော်မ ဟူ၍၎င်း အများအားဖြင့်ခေါ်ဆိုရာ အင်္ဂါရ ၏အနက် မီးကျိုး၊
မီးခဲ၊ မီးသွေး နှင့် အင်္ဂါဂြိုဟ် ဟော ဖြစ်၍၊ ဘော်မ ၏ အနက်
အင်္ဂါဂြိုဟ်နှင့်ဆိုင်သော၊ အင်္ဂါဂြိုဟ်နေ့ ဟောဖြစ်လေသည်။ မီးကျိုး၊
မီးခဲကဲ့သို့ နိသောအဆင်းရှိသော ဂြိုဟ်ဖြစ်သောကြောင့် အင်္ဂါဂြိုဟ်ခေါ်
ဆိုခြင်းဖြစ်၏။

ယင်း အင်္ဂါဂြိုဟ်နေ့ကိုပင်ခေတ်ရေးကျောက်စာတို့တွင် အင်္ဂါ၊
အင်ကာ၊ အင်္ဂါ ဟု သုံးမျိုးအရေးတွေ့ရသည်အနက်၊ အင်္ဂါ ဟူသော
အရေးကို အတွေ့ရများလေသည်။ မြန်မာဘုရင်ရင်း ကျောက်စာများပုံ
၁၄၊ ၅၅၀ ခုနှစ်ထိုး ပုဂံမြို့ ရှင်ပင်စောမိပြတိုက် ကျောက်စာ၊ ပုံ ၆၀ က၊
သကရာဇ်ပျက် သက်စိုးတောင်အရှေ့ ကျောက်စာ၊ ပုံ ၆၀ ခ၊ သက်စိုး
တောင်အနောက် ကျောက်စာတို့တွင် တွေ့ရသည်။ အင်္ဂါ ဟူသော
ကင်းစီးဖြင့် အရေးမှ အင်ကာ ဟူသော ကင်းစီးဝဲ အရေးသို့ ပြောင်း
၍ရေးသျှက်ရှိသည်ကို မြန်မာ ဘုရင်ရင်းကျောက်စာများ ပဉ္စမထပ် ပုံ ၇၀၊
၅၉၅ ခုနှစ်ထိုး ပုဂံမြို့ စေတီမင်းလတ်ပြတိုက် ကျောက်စာ တွင်တွေ့ရ၍၊
အင်္ဂါ ဟူသော ခေတ်ရေးနည်းကို ယင်းပဉ္စမထပ် ပုံ ၁၀၁၊ ၅၉၉ ခုနှစ်
ထိုးပုဂံမြို့ ရှင်ပင်စောမိပြတိုက် ကျောက်စာ တွင် စတင်တွေ့ရလေသည်။

အရေးတို့ နှိုင်းဆင်ခြင်သော် သံသကြိတ်ဘာသာ အင်္ဂါရ ကို ရ ချေ
၍ အင်္ဂါ ဟုရေးသင့်သျှက် များစွာသောနေရာတို့တွင် အင်္ဂါ ဟု အယော
သကို ယောသဖြင့်လဲလှယ်၍ ရေးသည်မှာ ပင်ခေတ်မြန်မာတို့၏ မှတ်သား
ဖွယ်ကောင်းသော ထူးခြားချက်တရပ်ပင်ဖြစ်လေသည်။ ဤသို့ရေးခြင်းကို
အင်္ဂါ နှင့် အင်္ဂါ ခွဲသာမဟုတ်။ နေ့အမည်များတွင်ပင် ဗုဒ္ဓ၊ ဗုဒ္ဓ ကို ပုတ္တ
ဟုရေးသည်ဖြစ်၊ ဂဝံ ကို ကဝံ။ အနုမောဒနာ ကို အနုမောတနာ၊
ဒါယကာ ကို တာယကာ၊ ပူဇ ကို ပူဝင် (ပူဝော်) စသည်ဖြင့် များ

စွာပင် တွေ့ရပေသည်။ မူလသံပေါ်လွင်ပြီးဖြစ်သဖြင့် ညှင်းညှင်းရွတ်ရသော ဘောသသံများကို မူလသံမပေါ်လွင်သဖြင့် ပြင်းပြင်း ရွတ်ရသော အဘောသသံများဖြင့် ပြောင်းလဲ၍ ခေးသားရွတ်ဆိုသည်မှာ၊ ပုဂံခေတ် မြန်မာတို့သည် ယခုခေတ်မြန်မာတို့နှင့်မတူ၊ တက်သစ်စလူများဖြစ်သဖြင့်၊ ကိုစိတ်နှစ်ဖြာထက်သန်ဖွံ့ဖြိုးလျက်၊ အားကြီးမာန်တက် ပြောလေ့ဆိုလေ့ ထုပ်လေ့ကိုင်လေ့ရှိသောကြောင့်ဟု ထင်ဖွယ်ရှိလေသည်။

ဗုဒ္ဓဟူး

စတုတ္ထနေ့ကို သံသကြိတ်ဘာသာဖြင့် ဗုဒ္ဓ ဒိန၊ ဗုဒ္ဓ ဝါရ ဟုခေါ်လေ့ရှိလေသည်။ ဤသို့ခေါ်ရာ၌ ဗုဒ္ဓ ၏အနက် နိုးကြားခြင်း၊ ပညာရှိခြင်း၊ သောမဂ္ဂိဟိဖြစ်သောလမင်း၏သား ဗုဒ္ဓဟူးဂြိုဟ် ဟောဖြစ်လေသည်။ ဒိန နှင့် ဝါရ တို့၏အနက် နေ့ ဖြစ်သည်။ ထို့ကြောင့် ဗုဒ္ဓဒိန၊ ဗုဒ္ဓဝါရ တို့၏အနက် ဗုဒ္ဓဟူးဂြိုဟ်နေ့ဟူ၏။ ဗုဒ္ဓဗုဒ္ဓာဗျာဓိကို ကိုးကွယ်သော လူမျိုးတို့သုံးစွဲသည့် ပါဠိ၊ ဗွန်၊ မြန်မာ ဘာသာတို့တွင်ကား ဗုဒ္ဓ ပုဒ်ကို ပါဠိနှင့် သံသကြိတ်ဘာသာတို့တွင်၊ ဗုဒ္ဓဗုဒ္ဓာဗျာဓိဟော ဗုဒ္ဓပုဒ်သို့လဲလှယ်ရေးခေါ်ကြလေသည်။ ဗုဒ္ဓဝါရ တွင် ရ ကျေ၍ဗွန်ဘာသာတွင် ဗုဒ္ဓဝါ ဟု ရှိလေသည်။ မြန်မာဘာသာ၌ ဗုဒ္ဓ တွင် ဟူ (ဟူး) ထည့်ကာ ဗုဒ္ဓဟူ (ဗုဒ္ဓဟူး) ပုတ္တဟူ (ပုတ္တဟူး)ဟုရေးခေါ်ရာဝယ် ဟူ (ဟူး)ပုဒ် သက်ရောက်လာပုံကို စဉ်းစားရန်လိုလေသည်။

ပုဂံခေတ်ကျောက်စာတို့တွင် ဤစတုတ္ထနေ့ကို ပုတ္တဟူ ဟုအဘောသအက္ခရာတို့ဖြင့် အရေးများသည်။ ဤသို့ရေးသည်ကို မြန်မာတိုင်းရင်းကျောက်စာများ ပဌမထုပ်၊ ပုံ ၁၃၊ ၅၅၀ ပြည့်နှစ်ထိုး၊ ပုဂံမြို့ရှင်ပင်ဗေမိပြတိုက်ကျောက်စာ၊ ပုံ ၃၇၊ ၅၇၄ ခုနှစ်ထိုး၊ ပုဂံမြို့ သျှင်ပင်ဗေမိကျောက်စာ၊ ပုံ ၅၉၊ သကရာဇ်မပါ၊ သျှင်ပင်ဗေမိပြတိုက်ကျောက်စာ စသည်တို့တွင်တွေ့ရသည်။

ဗုဒ္ဓဟူ ဟူသောအရေးမှာ ပုတ္တဟူ ဟူသောအရေးလောက် ပုဂံခေတ်တွင် မတွေင်ကျယ်ချေ။ ဤအရေးကို မြန်မာတိုင်းရင်း ကျောက်စာ ပဌမထုပ်ပုံ ၈(ခ)၊ ၅၄၆ ခုနှစ်ထိုး၊ ပြတိုက် ၅၅ ကျောက်စာ၊ ပုံ ၉(က)၊ ၅၅၅ ခုနှစ်ထိုး၊ ပုထိုးတော်ကြီး ၂၉၁ ကျောက်စာစသည်တို့တွင် တွေ့ရသည်။ မြန်မာတိုင်းရင်းကျောက်စာ၊ ပဌမထုပ်တွင် ဤစတုတ္ထနေ့အမည်

များကို ၁၄ နေရာထောက်၌ ရေးထိုးထားသည်ကိုတွေ့ရသည်အနက်၊ ၁၀ နေရာတို့၌ ရေးထိုးထားသည်မှာ ပုတ္တဟူ ဖြစ်၍၊ ၄ နေရာ၌သာ ပုဒ္ဒဟူ ဖြစ်လေသည်။ မြန်မာတိုင်းရင်းကျောက်စာများ၊ ဒုတိယထုပ်၊ ပုံ ၁၂၇ က၊ ၅၉၇ ခုနှစ်ထိုး၊ စာသင်ဂူအနီး ကျောက်စာနှင့်၊ ယင်းတတိယထုပ် ပုံ ၂၆၈၊ ၆၃၉ ခုနှစ်ထိုး၊ မင်းရိုင်းကျောင်း ကျောက်စာတို့တွင် ပုတ္တဟူ ဟူသောအရေး၊ ယင်းတတိယထုပ်၌ပင်၊ ပုံ ၂၈၉၊ ၆၄၀ ပြည့်နှစ်ထိုး ထိလှကုန်းကျောက်စာတွင် ပုဒ္ဒဟူ ဟူသောအရေးနှင့်၊ ပုဂံ၊ ပင်းယ၊ အင်းဝ ကျောက်စာများစာအုပ်၊ သကရာဇ် ၈၇၂ ခုနှစ်ထိုး၊ အဝမြို့ နန်းတည် အခမ်းအနားကျောက်စာကြောင်းရေ ၅၁ တွင် ပုတဟူ ဟူသောအရေး တို့တွင်၊ နောက်ဆုံးအက္ခရာအား ဟူဟူ၍ တချောင်းငင် အု သရဖြင့်ရေး လျက်ရှိသည်။ ပုတဟူ၊ ပုတ်တဟူ၊ ပုတ္တဟော ဟူသော အခြားထူးခြား ဆန်း ပြား သည့် အရေးများလည်း ရှိသေးသည်။ ၉၅၂ ခုနှစ်ထိုး၊ ကျောက်ဆည်မြို့၊ ရွှေသာလျောင်း ကျောက်စာတွင် ပိတဟူ ဟူသော အရေးကိုလည်း တွေ့ရပေသေးသည်။

ပုဂံခေတ်၌ အတွင်ကျယ်ဆုံး ပုတ္တဟူ ဟူသောအရေးတွင် ပုတ္တ ပုဒ် သည် သံသကြိန်ဘာသာ ပုဓ ပုဒ်ကိုလှီးထွဲပြု၍ရသော ပါဠိနှင့် သံသကြိန် ဘာသာ ပုဒ္ဒ ပုဒ်ကိုပင်၊ အင်္ဂါ အကြောင်း၌ ဖော်ပြခဲ့သည်အတိုင်း ယောသအက္ခရာများကို အယောသ အက္ခရာများအဖြစ်သို့ လွှဲပြောင်းရေး သားသဖြင့် ရအပ်သောပုဒ်ဖြစ်သည်။ ပုဂံခေတ်နှင့် မျက်မှောက်ခေတ်ရေး ပုဒ္ဒဟူ၊ ပုဒ္ဒဟူး တွင် ပုဒ္ဒ ပုဒ်သည်ကား၊ ယင်းပါဠိနှင့် သံသကြိန်ဘာသာ ပုဒ္ဒ ပုဒ်ကိုပင် မူလအတိုင်းမှန်ကန်စွာ လိုက်နာရေးသားထားသော ပုဒ်ဖြစ် လေသည်။

ပုတ္တဟူ၊ ပုဒ္ဒဟူ တွင် ဟူ ပုဒ်ကိုအချို့သေချာစွာ မစိစစ်တတ်သူ တို့က ပုဓဝါရ၊ ပုဒ္ဒဝါရ တွင် နေ့ ဟော ဝါရ ပုဒ်ပျက်ဟု ယူဆ ထွက်ရှိချေ၏။ ပုဒ္ဒဝါရ မှသော် မွန်ဘာသာတွင် ပုဒ္ဒဝါ သို့သက်လျက် ရှိချေ၏။ ဝါရ မှ ရ ကျေ၍ ဝါ သို့သက်နိုင်သော်လည်း၊ ဝါရ မှ သော်ရင်း၊ ယင်းမှတဆင့်သက်ပြီး ဝါ မှ သော်ရင်း ဟူ သို့ အဘယ် နည်းဖြင့် သက်နိုင်ပါအံ့နည်း၊ ဝါရ၊ ဝါ နှင့် ဟူ ပုဒ်တို့မှာ ဌာန်ချင်း အသံချင်းကွာခြားလှချေ၏။

စင်စစ်သော်ကား ဟု ပုဒ်သည် သံသကြိနှင့်ပါဠိဘာသာတို့တွင်
 ခေါ်ခြင်း။ ပင့်ခြင်း ဟု အနက်သီးခြားရှိသော ပုဒ်တခု ဖြစ်လေသည်။
 အထူးသဖြင့် သံသကြိဘာသာ၌ ယင်းပုဒ်မှာ အတော်အသုံးတွင်ကျယ်၍
 အခြားပုဒ်များနှင့်ပတ်တွဲကာ သမာသ်ပုဒ် အဖြစ်ဖြင့် ပါဝင်တတ်လေသည်။
 သာဓကများမှာ ဣန္ဒြဟူ၊ ဒေဝဟူ၊ ဝိတြိဟူ တို့ ဖြစ်လေသည်။ အခြား
 အလားတူ ပုဒ်တွဲများလည်းရှိနိုင်သေးကြောင်း ဖော်ပြလျက်ရှိသည်ကို
 တွေ့ရလေသည်။ ဣန္ဒြဟူ ၏ အနက် သိကြားကိုပင့်ခေါ်ခြင်း၊ ဒေဝဟူ
 ၏ အနက် နတ်ကိုပင့်ခေါ်ခြင်း၊ ဝိတြိဟူ ၏အနက် ကွယ်လွန်သူ ဖိုး
 ဖွား မိဖမ္မားကိုပင့်ခေါ်ခြင်း ဟူ၍ အနက်အသီးသီးရှိ၏။ ဤသည်တို့
 ကို ထောက်၍ ဗုဒ္ဓဟူ တွင် ဟူပုဒ်မှာ ယင်း ပင့်ခြင်း။ ခေါ်ခြင်း ဟော
 ဟု ပုဒ်ပင်ဖြစ်၍ ဗုဒ္ဓဟူ ၏အနက် ဗုဒ္ဓဟူးဂြိုဟ်ကိုပင့်ခေါ်ခြင်း ဖြစ်လေ
 သည်။ ထိုကြောင့် ဗုဒ္ဓဟူး နေ့၏အနက် ဗုဒ္ဓဟူးဂြိုဟ်ကို ပင့်ခေါ်သော
 နေ့၊ သို့မဟုတ်၊ ဗုဒ္ဓဇုရားသျှင်ကိုပင့်ခေါ်သောနေ့ ဟု အနက်
 ကောက်ယူရာ၏။

ပုဂံခေတ်တွင် ပုတ္တဟူ၊ဗုဒ္ဓဟူ၊ပုတ္တဟူ၊ ဗုဒ္ဓဟူ ဟူ၍၎င်း၊ ယခု
 ခေတ်တွင် ဗုဒ္ဓဟူး ဟူ၍၎င်း၊ ဟူ၊ဟု၊ဟူး အားဖြင့် ကွဲပြားသော်လည်း
 အကြောင်းမထူး၊သံတို၊သံရှည်၊ သံလေး၊ သံပေါ့ ပြောင်းလဲခြင်းမျှသာ ဖြစ်
 လေသည်။ ထိုနည်းတူစွာ ပုတဟူ၊ ပုတ်တဟူ၊ ပုတ္တဟော၊ ဝိတဟူ၊
 ဝိတဟူ ဟူသော အရေးဆန်းများကိုတွေ့ရသော်လည်း၊ သဒ္ဒါနည်း အနက်
 နည်းအားဖြင့် ထူးခြားခြင်းမရှိ၊ အရေးအခေါ် ဖောက်ပြန်ချွတ်ယွင်းခြင်း
 သာလျှင် ဖြစ်သည်ဟု ယူဆရာ၏။ ဝိတဟူ နှင့်ပတ်သက်၍ ဝေါဟာရ
 လိနက္ခဒိပနိကျမ်းတွင်-

“ဗြိဟဏ် တွင်၊ ညော၊ ဗုဒ္ဓဟူးဂြိုဟ်ကား၊ ဒုဗ္ဗသာမော၊ နေစာမြက်
 ကဲ့သို့ ဝိမ်းရောင်နှင့် ရွှေရွှေအဆင်းရှိ၏ဆိုသည်။ ဝိတသဒ္ဓါ၊ အဝါဟော၊
 ဟရိသဒ္ဓါ၊ အစိမ်းဟောတည်း၊ ဝိတံဟရိ၊ သဒ္ဓါကိုအစွဲပြု၍ ရှေးပညာရှိ
 သူဟောင်းတို့ မြန်မာ့ဘာသာ၊ ဝိတဟူး ရေးမှတ်ကြကုန်သည် အမြဲမှတ်ယူ
 ရမည်။” ဟု ရွှေသင်းအတွင်းဝန်မင်း မိန့်ဆိုချက်ရှိသော်လည်း၊ ဝိတဟူ
 မှာ ပုတ္တဟူ၊ ပုတဟူ တို့တွင် ပု ပုဒ်မှ ဝိ ပုဒ်သို့ဖောက်ပြန် ပြောင်းလဲခဲ့

ခြင်းဖြင့် ဖြစ်ပေါ်လာသည်ဟုသာ ယူဆသင့်၏။ အိ သရသံနှင့် အု သရသံတို့ပြောင်းလဲတတ်ပုံကို တနင်္ဂနွေ အကြောင်း၌အကျယ်ဖော်ပြခဲ့လေပြီ။ ဝိတံဟရိ မှ ဝိတဟူး သို့ သက်သည်ဆိုသည်မှာ သဒ္ဓဗေဒ၊ ဘာသာဗေဒ ပညာများ ကောင်းစွာမထွန်းကားသေးသော ခေတ်၏ ကြိဆယူငင်ခြင်းမျှသာဖြစ်သည်။ စကားသမိုင်းအရသော် ဝိတဟူ သည် ပုတ္တဟူ၊ ပုတဟူ တို့မှသာ ပြောင်းလဲလာကြောင်း ပေါ်ထွက်လျက်ရှိချေသည်။

ဗုဒ္ဓဟူး နေ့၏နောက်ပိုင်း၊ မွန်းတည့်သည်မှ ညဉ့်သန်းကောင် အထိသောအချိန်ကို ရာဟု ဟူ၍ မှတ်သားခေါ်ဆိုလေ့ရှိသေးရာ၊ ယင်း ရာဟု ပုဒ်သည်လည်း သံသကြိန်ဘာသာမှ တိုက်ရိုက်လာသော ပုဒ်၊ သံသကြိန်ပုဒ်ပင်ဖြစ်လေသည်။ သံသကြိန်ဘာသာတွင် ရာဟု ၏အနက် ဖမ်းသူ၊ နေ့လတို့ကို ဖမ်းစားသူ အသူရိန်နတ်၊ ရာဟုဂြိုဟ် ဟော ဖြစ်သည်။ ယင်းဂြိုဟ်ကိုစွဲ၍ ဗုဒ္ဓဟူးနေ့၏နောက်ဝက်ပိုင်းကို ရာဟု ဟု ခေါ်ဆိုလေသည်။

—

ကြာသပတေး

သံသကြိန် ဘာသာတွင်၊ ကြာသပတေးဂြိုဟ်ဟော၊ ဗြဟ္မသွတိ (ဗြဟ္မာသ်-ပတိ) ပုဒ်မှ ဆင်းသက်လာသော ပဉ္စမနေ့၏အမည်ကို မြန်မာ ဘာသာ၌ ယခုခေတ်တွင် ကြာသပတေးဟု အရေးအခေါ်တည်လျက် ရှိသော်လည်း၊ ပုဂံခေတ်၌အရေးအခေါ် ကောင်းစွာမစွဲမြဲ၊ အနံ့နံ့ပင်ပြောင်းလဲခဲ့လေသည်။ ဤသို့ပြောင်းလဲသည်တို့ကို တရုတ်မှ စာရင်းချွန် ပြုရမည်ဆိုသော်-

- (၁) ကြာသပတိတ်။ ။ ၅၄၂ ခုနှစ်ထိုး ပုဂံမြို့၊ မင်းအိုချမ်းသာ ဖုရားကျောက်စာ၊ (တိုင်းရင်း၊ ပ။ ပုံ ၇)။
- (၂) ကြာသပတိတ်။ ။ ၅၅၉ ခုနှစ်ထိုး၊ ပုဂံမြို့ သဗ္ဗေမုတ်ဂူ ဖုရားကျောက်စာ၊ (တိုင်းရင်း၊ ပ။ ပုံ ၁၅)။
- (၃) ကြသ္မတိတ်။ ။ ၅၈၄ ခုနှစ်ထိုး၊ ပုထိုးတော်ကြီး ၃၄၊ (တိုင်းရင်း၊ ပ။ ပုံ ၅၂)။
- (၄) ကြာသပတိတ်။ ။ နှစ်ပျက်၊ ပုဂံပြတိုက် ၇၄၊ (တိုင်းရင်း၊ ပ။ ပုံ ၄၃)။

(၅) ကြာသပတိတ်၊ ၂၅၉၇ ခုနှစ်ထိုး၊ ပုဂံမြို့၊ ဆုတောင်းပြည့်
ဖျား ကျောက်စာ၊ (တိုင်းရင်း၊ ပ။ ပုံ ၁၀၀ က)။

(၆) ကြာသပတိတ်၊ ၂၆၁၀ ခုနှစ်ထိုး၊ ငါးမျက်နှာဖျား ကျောက်
စာ၊ (တိုင်းရင်း၊ ဒု။ ပုံ ၁၀၄)။

(၇) ကြာသပတိတ်၊ ၂၇၀၂ ခုနှစ်ထိုး၊ မောင်တိုးရာ ပြတိုက်၊
(တိုင်းရင်း၊ ဒု ၁၁၁)။

ပဉ္စမနေ့၏အမည်ကို ဤအတိုင်း ခုနှစ်မျိုးမျှပြား၍ ပုဂံခေတ်၌ ရေး
သည်ကို တွေ့ရသည်မှာ၊ သံသကြိတ်လို ဗြဟ္မသွတိ ဟု ရေးသားရွတ်ဆို
သော အသံကို မြန်မာတို့၏ နားနှင့်လျှာတို့၌ အထူးသင့်လှသဖြင့်၊
စကား၏ရှေ့ပိုင်းကို အလွဲလွဲအမှားမှား ကြားယောင် ဆိုယောင်လျက်
အထူးသင့်သလို ရေးသား ရွတ်ဆို လေတော့သည်ဟု ထင်ဖွယ်ရှိ၏။
သို့ရာတွင် မြ ဗျည်းသံကို ကြ ဗျည်းသံနှင့် လွဲမှားပုံ ခိုင်မြဲခြင်းသည်ကား
ထူးခြားပေသည်။ ဤနှင့်ဆင်ဆင် ဩဌဇ ဗျည်းသံကို ကဏ္ဍဇဗျည်းသံဖြင့်
မှားယွင်းလဲလှယ်ရေးသား ရွတ်ဆိုခြင်းကိုကား၊ ပါဠိဘာသာ ပကတိ
နှင့်မိတ်တူ သံသကြိတ်ဘာသာ နကို၊ မူလ၊ သဘာဝ ဟော ပြုကြိတ် ပုဒ်ကို
မြန်မာတို့က အများအားဖြင့် ပြုကတေ့ ဟု ရေးဆိုလေ့ရှိသော်လည်း၊
အချို့ရှေးစာပေတို့တွင် ကြပတေ့ ဟူ၍လည်း ရေးစပ်ဆိုသည်ကို တွေ
ရပေသေး၏။

ရတနာသံပါး နှိုက်ခိုက်သေ မြတ်နိုင်သ ကြပတေ့ လေဟိထသော။
၂၇၆၄ ခုနှစ်ထိုး၊ ပုဂံမြို့ မင်းနံသုရွာ ဖွားတော်ကျောင်း ကျောက်စာ
(အထက်မြန်မာနိုင်ငံကျောက်စာများ၊ ပဌမတွဲ မျက်နှာ ၂၃၄)။

ကျေနပ်ဖြင့်၊ ပြည်ထဲရပ်သီး မြို့ကြီးလေ၊ ကြပြတေ့ဖြင့်၊
စုံစေ့အလှစ်၊ ခုနှစ်အင်္ဂါ၊ ဆုတောင်းခမ်းပျို့၊ အပိုဒ် ၁၂။

သစ္စာလေးဆင့်၊ ပွင့်နိုးနိုးဝယ်၊ ဖုန်းကြီးလည်းရောက်၊ ညောင်
အောက်ဆွမ်းကျက်၊ အရွက်လည်းရ၊ မြစ်စကမ်းမွှေး၊ ဖုန်းပေး ကြပတေ့၊
တနေ့တလုတ် မယုတ်အဟာ၊ မင်းရဲကျော်စွာခုန်ချောင်း၊ အပိုဒ် ၈။

သဒ္ဓြိပဉ္စာသ နည်းများအရ ဝေင် ပြ၊ မြ ပုဒ်များမှ ကြ ပုဒ်သို့
သက်ရန်အကြောင်း မရှိချေ။ သို့ရာတွင် မြန်မာဘာသာ၌ စင်စစ် သက်
လျက်ရှိသော သာဓကများကို တွေ့နေရသည်။ ဤသည်ကား မြန်မာ
ဘာသာ၏ ထူးခြားချက်တရပ်ပင်ဟု မှတ်ရာ၏။

ပဉ္စမမြောက် နေ့ကို ပုဂံခေတ်၌ အရေးချနှစ်မျိုးဖြင့် တွေ့ရသည် အနက်၊ ပဉ္စမလေးမျိုးသာလျှင် တွင်ကျယ်သောအရေးများဖြစ်ပေသည်။ ကျန်အရေးတို့အနက်၊ ဆဋ္ဌမမြောက် ကြာသပတီ ဟူသောအရေးသည်၊ ဗြဟ္မသွတိ ပုဒ်ရင်းတွင် ပတိ ပုဒ်ကို မူမပျက်ပင် ထိန်းသိမ်းလျက်ရှိသည်။ ပတိ မှ ပတေ၊ ပတေ တို့သို့ ပြောင်းလဲခဲ့သည်မှာ အမိ မှ အမေ၊ အောက်မိ မှ အောက်မေ့ သို့ ပြောင်းလဲခဲ့သည့် နည်းတူပင်ဖြစ်၏။ သတ္တမ မြောက် ကြိမ်ပတိ ဟူသော အရေးကသော် ဗြဟ္မသွတိ ၏ ၅၅ ဝိုင်း ဗြ ပုဒ်၏ သရသံကို ထိန်းသိမ်းလျက်ရှိသည်။ ခြံ၍ကြည့်သော် ဗြဟ္မသွတိ ပုဒ်၏အစိတ်အပိုင်းများအနက်၊ ဟ ပုဒ်မှလွဲ၍ ကျန် အစိတ်အပိုင်းများကို မြန်မာအရေးတို့၌ ရိပ်ယောင်မမှား၊ ထင်ရှားစွာပင် တွေ့မြင်နိုင်ပေသည်။ သို့ပင်ဖြစ်စေကာ၊ အရေးသမိုင်းများကို ကျနသေချာ ပြည့်စုံစွာ မြန်လည် စေ့ငုခြင်းငှါ မတတ်သာသောခေတ်၌ရေး၊ ဝေါဟာရလိနတ္ထဒီပတီကျမ်း တွင် ကြာသပတေး၊ ငြိဟ် အကြောင်း၌ ယင်းငြိဟ် မြန်မာအရေးအခေါ် ကို ‘ကျာသပတေး’ ဟု ဖြကာ၊ ရာဇမတ္တဏ် ကျမ်းတွင် ဝဝသံပတိ၊ ဝကျသပတိ ပုဒ်တို့သည် ကျာသပတေးငြိဟ်ဖြစ်ရာ “မြန်မာ့ဘာသာမှာ ဝါကျသပတိ ပုဒ်နှိုက် ဝါကြေ (ကျေ) ၍၊ တီ သဒ္ဓါကို စေး ပြုပြီးလျှင် ကျာသပတေးငြိဟ် ခေါ်ဝေါ်ရေးသားကြလေသည်။ အမြဲယူမှတ်ရမည်” ဟု မိန့်ဆိုလျက်ရှိသည်။ မြန်မာစာပေသမိုင်း၌ ‘ကျာသပတေး’ ဟု အပင့် ဖြင့် မည်သည့်ခေတ်၌မျှအရေးအခေါ်မပြုခဲ့ချေ။ သံသကြိတ်ပုဒ်ရင်းမှာလည်း ဝဝသာမ္ပတိ သာဖြစ်၍ စ ကိုသော် သံသကြိတ်ဘာသာ၌ ကျ ဟုမတ်ရွတ် လေသည်။ ပုဒ်ကိုခွဲသော် ဝဝသာ စကား၏ ပတိ၊ အသျှင်၊ စကား၏ အသျှင်၊ စကားကိုအစိုးရသူ၊ ကြာသပတေးငြိဟ်ဟူ၍ရ၏။ ဗြဟ္မသွတိ ၏ အနက်မှာလည်း ထိုနည်းတူပင်၊ ဗြဟ္မတံ၊ စကား၏၊ ပတိ၊ အသျှင်၊ စကား၏ အသျှင်၊ စကားကိုအစိုးရသူ၊ ကြာသပတေးငြိဟ်ဖြစ်၏။ သို့ရာတွင် အ ရေးသမိုင်းအရ ဗြဟ္မသွတိ မှသာခေတ်မြန်မာအရေး ကြာသပတေး သို့ သက်ခဲ့လေသည်။

သောကြာ

ဆဋ္ဌနေ့ကိုပုဂံခေတ်တွင် သုကြာ,သုကြွာ ဟု အရေးများသည် အနက် ပဋ္ဌမအရေးကို ဒုတိယအရေးထက် အနည်းငယ်ပို၍ လူကြိုက်များပုံ ပေါ်သည်။

သုကြာ ဟူသောအရေးကို မြန်မာတိုင်းရင်း ကျောက်စာများ ပဋ္ဌမထပ်၊ ပုံ ၈၊ ၅၄၄ ခုနှစ်ထိုး၊ ပုထိုးတော်ကြီး ၂၀ ကျောက်စာနှင့်၊ ပုံ ၂၁၊ ၅၆၀ ပြည့်နှစ်ထိုး၊ ဖုန်းသည်သခင်ကျောက်စာ စသည်တို့တွင် တွေ့ရသည်။

သုကြွာ ဟူသော အရေးကို မြန်မာတိုင်းရင်း ကျောက်စာများ ပဋ္ဌမထပ်၊ ပုံ ၃၈၊(ခ)၊ ၅၇၃ ခုနှစ်ထိုး၊ ပြတိုက် ၈၂ ကျောက်စာနှင့်၊ ပုံ ၄၈၊ ၅၈၂ ခုနှစ်ထိုး၊ ပြတိုက် ၁၈ ကျောက်စာစသည်တို့တွင် တွေ့ရသည်။

အထက်ပါ အရေးနှစ်ရပ်အပြင် သောက်ကြာ ဟူသောအရေးကို မြန်မာတိုင်းရင်းကျောက်စာ၊ ပဋ္ဌမထပ်၊ ပုံ ၁၂၊ ၅၅၄ ခုနှစ်ထိုး၊ တပ်က သေးစာရင်း ၈၀ ကျောက်စာနှင့်၊ ပုဂံကျောက်စာညွှန်ပေါင်း မျက်နှာ ၁၄၄၊ ၆၆၄ ခုနှစ်ထိုး၊ သစ်မထီးကျောင်း ကျောက်စာတို့တွင် တွေ့ရ သည့်ပြင်၊ သုကြာ,သောကြာ ဟု ကြာ အထက်တွင်တန်ခွန်ထွားလျက် ရေးသည်တို့ကိုလည်း မြန်မာတိုင်းရင်း ကျောက်စာ၊ ဒုတိယထပ်၊ ပုံ ၂၁၉ (က)၊ ၆၂၉ ခုနှစ်ထိုး၊ အာနန္ဒာပြတိုက် ၁၁၂ (အရှေ့)ကျောက်စာနှင့်၊ ၎င်း ပုံ ၂၀၂ ၆၂၄ ခုနှစ်ထိုး၊ ကစွန်းအိုကျောင်း ကျောက်စာတို့တွင်တွေ့ရပေ သေးသည်။

ဖော်ပြခဲ့သော အရေးအားလုံးတို့တွင် သုကြာ ဟူသောအရေးမှာ မူလဖြစ်ပေါ်ပုံ၏။ ဤသို့ရေးသည်ကို သုက်ကြာ ဟု ဖတ်လာသဖြင့် သုကြာ,သုကြွာ ဟူသောအရေးတို့ပေါ်ပေါက်လာသည်ထင်၏။ သု,အု သရသံမှတဖန် သော,အော သရသံသို့ ပြောင်းကာ သောက်ကြာ ဟု ရေးသည်မှ က် ပြုတ်ပြီးလျှင် ခေတ်ရေးနည်း သောကြာ သို့သက်သာခဲ့ ချေသည်။ မြန်မာဘာသာတွင် ဤသို့လျှင် အု နှင့် အော သရသံတို့ ပြောင်းခြင်းကို မည်သို့ပြည်၊ သုရော (အခါ)မှ မည်သောပြည်၊ သောရော သို့၎င်း၊ အမူကွန်၊ အမူကွန် မှ မောကွန်း၊ မော်ကွန်း သို့ ၎င်း ပြောင်းသည်တို့၌ တွေ့ရသေးသည်သာဖြစ်၏။

မူရင်းဖြစ်သော သုကြာ ပုဒ်သည်သံသကြိုန်အခေါ် ရကြ(ယုကြ ဟု ဖတ်သည်) ပုဒ်မှတိုက်ရိုက် သက်ဆင်းလာသည်မှာ ယုံမှားဖွယ်မရှိချေ။

သံသကြိန်ဘာသာ ၈(ယ)၊ပုဒ်သည်၊ မြန်မာဘာသာ သ ပုဒ်သို့အများအား ဖြင့် သက် လေသည်။ ၈ ပုဒ်သို့လည်း သက် တတ်သေးကြောင့် ၈နေ အကြောင်း၌ဖော်ပြပါမည်။ သံသကြိန်ဘာသာ ၈ကြ မြန်မာဘာသာ သကြား(နတ်)သို့၎င်း၊ ဗြ မြ ဩ သို့၎င်း၊ ၈ကြ၊ မှ သကြ၊ (ရန်သူ)သို့၎င်း၊ ၈ရကရာ မှ သကြား (အချို့)သို့၎င်း၊ ၈ ယ မှ သန်လျက် သို့၎င်း၊ သက်ခြင်း တို့သည်၊ ၈ မှ သ သို့သက်သည့်သာခကများပင်ဖြစ်ချေသည်။

သံသကြိန်ဘာသာ ၈ကြ ပုဒ်မှပင် ပါဠိဘာသာ သုက္က နှင့်မွန်ဘာ သာ သိုက် ပုဒ်တို့သို့သက်ခဲ့ရာ၊ ယင်း သုက္က နှင့် သိုက် ပုဒ်တို့မှ မြန်မာ ဘာသာ သုက္က၊ သုက္ကာ၊ သောက်ကြာ၊ သောကြာ ပုဒ်တို့သို့တဆင့် မသက်ကြောင်းအထူးဖော်ပြရန်မလိုပေ။

သံသကြိန်ဘာသာတွင် ၈ကြ ပုဒ်၏အနက် ဖြူစင်၊ တောက်ထွန်း၊ သောကြာငြိတ် ဟောဖြစ်ရာ၊ သောကြာငြိတ်ကိုပင် ဖြူစင် တောက်ထွန်း သော အဆင်းရှိသောကြောင့် ဤသို့ခေါ်ဆိုခြင်းဖြစ်လေသည်။

စနေ

သက္ကမနေ့ကို ပုဂံခေတ်ကျောက်စာတို့တွင် အမြဲတစေလောက်ပင် စနိယ် ဟုရေးသည်။ ဤသို့ရေးသည်ကို မြန်မာတိုင်းရင်း ကျောက်စာ များ ပဉ္စမထပ်ပုံ ၂၈၊ ၅၆၇ ခုနှစ်ထိုး ပြင်စည်ရွှေပြည်ရှင် ကျောက်စာ နှင့် ပုံ ၄၄ က၊ ၂၇၈ ခုနှစ်ထိုး ပုဂံပြတိုက် ၈၃ ကျောက်စာ စသည်တို့ တွင်တွေ့ရသည်။ ပုံ ၁၀၄၊ ၅၆၄ ခုနှစ်ထိုး ဝက်ကြီးအင်းရွှေကျောင်း ကျောက်စာ(ကျော)တွင် စာနိယ် ဟူသောအရေးနှင့် မြန်မာတိုင်းရင်း ကျောက်စာ ဒုတိယထပ်၊ ပုံ ၁၂၅(က)၊ ၅၆၀ ခုနှစ်ထိုး ပုထိုးတော်ကြီး ၂၃၃ ကျောက်စာတွင် စန္ဒိယ် ဟူသော အရေးဆန်းများကို တွေ့ရပေ သေးသည်။

ပုဂံခေတ်တွင် အတွင်ကျယ်ဆုံးဖြစ်သည့် စနိယ် ဟူသောအရေး ကို ယခုခေတ်၌ကဲ့သို့ စနေ ဟု အေ သရသံသက်သက်ဖြင့် ဖတ်သည် ဟု မယူသာ၊ မွန်တို့နည်းဖြင့် စာပေကိုစတင် ရေးသားခြင်းပြုစဖြစ်သော ပုဂံခေတ်၏အက္ခရာများကို ပြောဆိုသည့်အတိုင်းအသံထွက်အောင်ရေး၍၊ ရေးသည်အတိုင်းလည်း အသံထွက်အောင်ဖတ်ရွတ်သည်ဟု ယုံကြည်ဖွယ်

တို့အမြဲတစေသေဝင်မှု မရှိသေးခြင်းပင်ဖြစ်သည်။ သို့ကြောင့်သာ အချို့
နေရာတို့၌ အ နှင့် အာ၊ အိ နှင့် အီ၊ အု နှင့် အူ၊ အော နှင့် အော်
အရေးများ ကွဲပြားခြင်းကို၎င်း၊ အမြစ်လက္ခဏာ အ, အိ နှင့် ဝိသဇ္ဇနီ
လက္ခဏာ ဟ် ရှိမရှိ ကွဲပြားခြင်းကို၎င်း တွေ့ရလေသည်။

ဖော်ပြခဲ့သောအကြောင်းများကြောင့် ဝနိယံ ဟုရေးသည်ကို နိယံ
ပုဒ်အား နေ ဟု မပတ်သင့်၊ ရေးထားသည်အတိုင်း နိအယ် ဟု နိ
သံ နှင့် အယ် သံတို့ကိုနှောနှိုင်းသလောက်နှော၍ပတ်သင့်၏။ ဤ ဝနိယံ ပုဒ်
သည်သတ္တမနေ့ ပါဠိအခေါ် သောရီ မှ သော်၎င်း၊ မွန်အခေါ် “သိုသဝ်” မှ
သော်၎င်းမလာ။ သံသကြိတ်ဘာသာ ဝနိ ပုဒ်မှသာလာချေသည်။ သံသကြိတ်
ဘာသာ ဝ ပုဒ်မှ မြန်မာဘာသာ ဝ ပုဒ်သို့သက်သည်ကို ဤ ဝနိ နှင့် ဝနိယံ
(ဝနေ) နှိုသာမဟုတ်။ ဝနိ နှင့် ဝတိ, ဝတေး တို့၌လည်း တွေ့ရပေ
သေးသည်။ သံသကြိတ်ဘာသာ ဝနိ ပုဒ်သည် ပါဠိဘာသာ သန္တိ ပုဒ်နှင့်
မိတ်တူဖြစ်သော်လည်း၊ အနက်နှင့်အသုံး၌ သန္တိ ပုဒ်ထက်များစွာကျယ်
ဝန်းလေသည်။ ဆိတ်ငြိမ်ခြင်း၊ ငြိမ်းငြိမ်း၊ တေးရန်ဆင်းရဲဒုက္ခ တို့မှကင်း
ငြိမ်းခြင်း၊ ဤသို့ကင်းငြိမ်းရန် ပသပူဇော်စီရင်ဆောင်ရွက်ခြင်း၊ ကျက်သ
ရေ မဂ်လာချမ်းသာသုခနှင့်ပြည့်စုံခြင်း၊ ဤသို့ပြည့်စုံရန် ပသပူဇော်ခြင်း
စီရင်ဆောင်ရွက်ခြင်း စသည်တို့မှာ ယင်းပုဒ်၏ တစ်စိတ်တဒေသမျှသော
အနက်တို့ဖြစ်ချေသည်။ ဤသံသကြိတ်ဘာသာ ဝနိ ပုဒ်မှ မြန်မာဘာသာ
ပျိုကဗျာတို့တွင် တွေ့လေ့ရှိသော သန္တေ ပုဒ် ဆင်းသက်လာသည်။
သန္တေ ကိုပင် များစွာသော ငျောင်း, မော်ကွန်း, ပျိုကဗျာစသည် စာအုပ်မူ
တို့တွင် သန္တေ ဟုရေးလျက်ရှိသည်မှာ မသင့်ချေ။ ပါဠိဆရာကြီးဦးဖြေ
ပြုစုသော ပေါရာဏ မူလကထာ အဘိဓာန်တွင် “အစင်ဆေးကြောသုတ်
သင်သည်” ကို သန္တေ၊ ဖလားကို သန္တေ ဟု၍ခွဲခြားရေးသင့်ကြောင်း
ဖော်ပြလျက်ရှိသည်။ သင့်မသင့်စိစစ်ချန်ရှိသည်။

ပါရမီခဏ်း ပျို အပိုဒ် ၉၂ တွင် “သန္တေစင်နေ၊ ဗျာဒိတ်ရေဖြင့်၊
ပြေသက်ချေမွှဲကပ်၊ ဆဲ၎်ရပ်၌၊ မအပ်ကျိုးနည်း၊ မြူအထည်းကို၊ သုတ်လှည်း
ထွေျာ်ဖြူ” ဟု၍၎င်း။

မင်းရဲကျော်စွာစုန် ငျောင်းအပိုဒ် ၇၃ တွင် “ အစည်ကြောင်းရင်း၊
နန်းတက်မင်းတို့၊ ခင်းကျင်းဖွယ်ရာ၊ နန်းတက်ခါနှိုက်၊ မြဟွာရှစ်ဦး၊ သာ

မြူးကြည့်ညွတ်၊လက်ျာပတ်ဖြင့်၊ ပေါင်းမှတ်တည်ပေး၊ ဂြိုဟ်သန္ဓေထွက်၊
ဦးဆေးမင်္ဂလာ၊ ကောင်းအခါဝယ်”ဟူ၍၎င်း။

ရွှေမင်းရန်းဆင်တော်မော်ကွန်းအပိုဒ် ၄ တွင် “ဥတောနရာဇ်၊နတ်စစ်
သဘင်၊အကျယ်ဆင်လျက်၊ ရေစင်သွန်းနည်း၊ ယရည်းခေါင်းထွေ၊ ခေါ်
ဝေါ်မင်္ဂလာ၊ ဂြိုဟ်စာတည်ကျေး၊သန္ဓေပွဲစုံ၊ ရင်တုံဖျော်ဖျော်”ဟူ၍၎င်း။

ယင်းမော်ကွန်းအပိုဒ် ၁၉ တွင် “အာပေါ်နန်းရိပ်၊ မာန်အောင်
ဆိပ်၌၊ ရန်နှိပ်သန္ဓေ၊ ဦးဆေးထိုက်ရန်၊ နန္ဒာကန်လည်း၊ အဟန်မပြော၊
တည်လုပ်ထားမှ”ဟူ၍၎င်း။

စပ်သည်တို့၌ သန္ဓေ၊ ၏အနက် ဘေးရန်ကင်းပရန်၊ ကျက်သရေ
မင်္ဂလာနှင့် ပြည့်စုံရန်၊ ပ-သပူဇော်ခြင်းပင်ဖြစ်၏။ (ယင်းထုတ်နှုတ်ချက်
များတွင် အချို့စာအုပ်မူတို့၌ သန္ဓေ ဟုရှိသော်လည်း၊ ရေးသင့်သည်
အတိုင်း သန္ဓေ ဟု ပြင်ဆင်ဖော်ပြလိုက်သည်။)

မြန်မာတိုင်းရင်းကျောက်စာ ပဌမထုတ်၊ ပုံ ၇၀၊ ၅၉၅ ခု နှစ်
ထိုး၊စောမင်းလတ်ကျောက်စာတွင် “လင်ပန် ၁၊ သန်တိယ် ၂ ခြွပ်၊
ဝဲလောင် ၁ ခြွပ် ” ဟူ၍၎င်း။

၎င်းတတိယထုတ်၊ ပုံ ၂၆၀၊ ၆၂၂ ခု နှစ်ထိုး၊မိတြကုကျောင်း
ကျောက်စာတွင် “ကြိယကရာ ၁ လုံ၊ကြိယပ္ပိယ ၂ ခု၊လင်ပန်ကြီ ၂ ခြွပ်၊
သန်တိယ် အခြွပ် ၁၀၊ စလောင် ၁ ခု၊ ပြတိုင် ၁ ခု၊ ကြိယံပိယ ၁ ခု၊
ဆီမိတိုင် ၁ ခု၊ ကြိယမ ၁ ခု” ဟူ၍၎င်း။

ပုဂံကျောက်စာညွှန်ပေါင်းမျက်နှာ ၁၁၃၊ ၆၂၇ ခု နှစ်ထိုး၊ကုသ
သမုတိ ဗုရားကျောက်စာ တွင် “ငယ်လင်ပန်၊ ငယ်စလောင်၊ ငယ်သန်
တိယ်”ဟူ၍၎င်း။

၇၅၇ ခု နှစ်ထိုး၊ကျောက်စရစ် ရွှေပေါင်လောင်စေဘီ ကျောက်
စာတွင် “နရကာလင်ပန် ၁ ခြွပ်၊ လင်ပန်နှိတံပက်တထေည်၊ ရေစင်ခွက်
သန္ဓေ တခြွပ်”ဟူ၍၎င်း။

တွေ့ရသည်တို့၌ ခွက်, ဖလား၊ ဟော ပုဒ်ကိုလည်း သန်တိယ်
(သန်တေး)၊သန္ဓေ(သန္ဓေ)ဟူ၍ပင် ရေးထွက်ရှိလေသည်။ ထို့ကြောင့်
ဘေးရန်ကင်းပ၊ ကျက်သရေမင်္ဂလာနှင့် ပြည့်စုံအောင် ပသပူဇော်၊ဆေး
ကြောသုတ်သင် ဟော ပုဒ်ကိုဖြစ်စေ၊ ခွက်,ဖလား၊ဟော ပုဒ်ကိုဖြစ်စေ၊
သန္ဓေ ဟု တ ဝင်၊ပဌမက္ခရာဖြင့်ရေးခြင်းသည်သာသင့်သည်ဟုဆိုရာ၏။

မည်သည့်ပုဒ်ကိုမဆို သန္ဓေ ဟု တ ဝဂ်၊ စတုက္က ကွရာဖြင့်ရေးခြင်းမှာ မသင့်
 သည်သာဖြစ်၏။ နှစ်ပုဒ်စလုံးပင် သံသကြိုခိုတာသာ ဝါဒီ ပုဒ်မှဆင်း
 သက်လာသဖြင့် သန္ဓေ ဟု စံနှစ်တခုတည်းဖြင့်ရေးမှသင့်ပေမည်။ သန္ဓေ
 ၏မူလအနက်မှာ ဝါဒီ ၏ အနက်အတိုင်းဘေးရန်ကင်းပ၊ ကျက်သရေ
 မင်္ဂလာ နှင့် ပြည့်စုံအောင် ပသပူဇော်ဆေးကြောသုတ်သင်ခြင်းပင်ဖြစ်
 သော်လည်း၊ ဤသို့ပသပူဇော်ဆေးကြောသုတ်သင်ရန် ရေစသည်ထည့်၍
 သုံးသောခွက်၊ ဖလား ကိုလည်း သန္ဓေခွက်၊ သန္ဓေဖလား ဟုခေါ်
 ဆိုလိုသည်။ သန္ဓေ ဟု သာခေါ်ဆိုသဖြင့် သန္ဓေ ၏ အနက် ခွက်၊
 ဖလား ဟောလည်းဖြစ်လာသည် ဟု ယူဖွယ်ရှိလေသည်။

ဘေးရန်ကင်းပ၊ ကျက်သရေမင်္ဂလာနှင့်ပြည့်စုံရန် ပသပူဇော်၊ ဆေး
 ကြောသုတ်သင် ဟော သန္ဓေ ပုဒ်ကိုပင် မြို့စတေးသည်။ ဖရားစတေး
 သည်။ ကန်စတေးသည်ဆိုသည်တို့၌ စတေး ဟု ပြောင်းလဲရေးဆိုပြန်
 လေသည်။ ရခိုင်မင်းသွီးဇေယျာအပိုဒ် ၃၄ တွင် ‘ဇ၊ ဇလျက်ရင့်ချ၊ ဖစော
 ဖြူ၏။ လွန်မူတေဇာ၊ ဖန်းပညာကို၊ ထင်ပါတရံ၊ နတ်တို့ကြံဖြင့်၊ နိုင်ငံမင်း
 ပေါင်း၊ စတေး ကောင်းမြေ၊ တိုင်လေသောခါ၊ မြန်မာချမက်၊ ဆင်း
 သက်ဟူးဟူး၊ ချောင်းဝပ်ကူးသော်။’ ဟုစပ်သည်၌ စတေး ပုဒ်မှာပာင်း
 ပုဒ်ပင်ဖြစ်လေသည်။ ပာချသော် အများအားဖြင့် စတေး ၏အနက် မြို့တည်
 ဖရားတည် ကန်တူးစသည်ပြုသောအခါ ထမြောက်အောင်မြင်ရန်လူကိုအ
 ရှင်လတ်လတ်သတ်၍ ထည့်သွင်းဖြူပြန်ဟောဟု အများအားဖြင့် ထင်မြင်
 ယူဆလျက်ရှိကြသည်မှာ မသင့်ချေ။ စင်စစ်သော်၊ ရေးကြီးစွင်ကျယ်
 လုပ်ငန်းကြီးများကို စတင်ဆောင်ရွက်မည်ပြုသောအခါ ဘေးရန်ကင်းပ
 ကျက်သရေမင်္ဂလာနှင့်ပြည့်စုံ၍ ထမြောက်အောင်မြင်ရန် ပူဇော်ပသခြင်း
 ပြုသည်ကို စတေး သည်ဆိုခြင်းဖြစ်လေသည်။ ဤသို့ စတေး ခြင်းပြု
 သည်၌ မိစ္ဆာအယူနှင့်ယှဉ်၍လူကိုသတ်ဖြတ်ပသပူဇော်ခြင်းလည်း ဗုဒ္ဓသာ
 သနာအနည်းမထိုင်သေးမီ ရှေးခေတ်တို့၌ တခါတခါ ပါကောင်းပါပေမည်။
 ဤသို့ပါသည်မှာ လိုရင်းမဟုတ်။ ဘေးရန်ကင်းပ၊ ထမြောက်အောင်မြင်
 ရန်ရှေးထုံးတမ်းစဉ်လာအရ ပသပူဇော်ပူကျင်းပအပ်အရပ်ပြုသည်သာ
 ပခါနဖြစ်ကြောင်းသတိချပ်ရာသည်။ ပျို ဇေယျာ နှင့် မော်ကွန်းတို့မှ ပဌမ
 တုတ်နှုတ်ဖော်ပြချက်တို့တွင် သန္ဓေ ပုဒ်ကို ယင်းအနက်ဖြင့်ပင် သုံး
 လျက်ရှိချေသည်။

မြန်မာတို့၏ထုံးတမ်းစေလွှတ်တွင် စတီ ပြုသည်ဆိုသောအရာလည်း ရှိပေသေးသည်။ မျက်စေ့စွန်လျှင်ပျောက်ကင်းရန် ငါးပိရူးဖြင့် ခုနှစ်ချက် အသက်အောင်နှံထိုးပြီး နောက်ပြန်ပစ်ရခြင်း၊ ကိုဝန်ဆောင်များ နေဝင်ရိတ ရောအချိန် ပြင်လွင်သို့တွက်လျှင် တစ္ဆေမှင်စာစသည်မကောင်းဆိုးရွားများ မကပ်မညီရအောင် ဩဇာရွက်ကိုခေါင်းတွင်ထိုးသွင်းရခြင်း၊ သံဖြစ်စေ၊ အပ်ဖြစ်စေ၊ ဆောင်သွားရခြင်း။ နေဝင်ရိတရောအချိန်တွင်ပင် ကလေးများ အား ပြင်လွင်မှခေါ်ဆောင်လာသဖြင့် အိမ်သို့ဝင်မည်ပြုသောအခါ ရုန်း မှင်နတ်တို့တွင်ပင်ကပ်ပါမလားအောင် ခြေပဝါးမှ မြေနှင့်ဖြင့်ကလေး၏နံ့မှ ကိုသုတ်ပေးရခြင်း၊ ကလေးတွင် တစ္ဆေမှင်စာတို့တွင်ပင်ကပ်ပါလာသဖြင့် ပြင်းစွာငိုကြွေးလျှင် ပျောက်ကင်းရန် စလောင်းစာပစ်ရခြင်းစသည်တို့မှာ ဤသို့ စတီ ပြုခြင်းတို့ပင်ဖြစ်ချေသည်။ ယင်းသာဓကတို့ကိုဆောက်သော်၊ စတီ ပြုခြင်းမှာ ဘေးရန်အန္တရာယ်တို့မှ လွတ်ကင်းချမ်းသာရန် အစီအရင် ပြုခြင်း၊ ပထပူဇော်ခြင်း အထပ်စားများဖြစ်ရာ၊ လွယ်ကူသောနည်းဖြင့် သန္တေ၊ ပြုခြင်းတမျိုးပင်ဖြစ်လေသည်။ ထို့ကြောင့် စတီ ဆိုသောစကား သည်လည်း သံသကြိတ်တာသာ ဂါနိ မှပင်ဆင်းသက်လာသောစကားဖြစ် သည်ဟု ယူဆရာ၏။

ပေါ်ပြခဲ့သော သက်သေ သာဓကတို့ကို ထောက်သဖြင့် သံသကြိတ် တာသာ 'ဝ' ပုဒ်မှ မြန်မာတာသာ သ ပုဒ်သို့သာမဟုတ်၊ စ ပုဒ်သို့လည်း သက်နိုင်ကြောင်း သံသယကင်းမဲ့ရာ၏။ ထို့ကြောင့် သံသကြိတ်တာသာ 'ဝနိ' ပုဒ်မှ မြန်မာတာသာ စနိယ်၊ စနေ ပုဒ်သို့ ဆင်းသက်လာသည်မှာ ပေါ်လွင်ထင်ရှားပေ၏။ နိ မှ နေ၊ ဘိ သရသံမှ အေ သရသံသို့ ပြောင်း လဲခြင်းသာဓကတို့ကိုသော် အမိ မှ အမေ၊ ဝိ (ဟုတ်ဝိ၏) မှ ပေ (ဟုတ် ပေ၏)၊ လိ (ဟုတ်လိနိုး) မှ လေ (ဟုတ်လေနိုး) တို့၌လည်း တွေ့ရပေ၏။

သံသကြိတ်တာသာတွင် 'ဝနိ' ၏ အနက်ရင်းမှာ ဖြည်းညှင်း၊ ဆေး လေး၊ နှေးကန် ဟော၊ စနေဂြိုဟ် ဟောဖြစ်ရာ တရာသီမှ တရာသီသို့ ပြောင်းကူးရန် နှစ်နှစ်ခွဲကြာ၍ ဖြည်းညှင်း၊ ဆေးလေးစွာ သွားသည့် ဂြိုဟ်ဖြစ်သောကြောင့်၊ စနေဂြိုဟ်ကို 'ဝနိ' ဟု ခေါ်ဆိုခြင်းပြုလေသည်။

မနုဿမည်များ

နိဂုံး

မြန်မာ့မည်များ၏ ရင်းမြစ်နှင့် အနက်တို့ကို ပြန်လည်စုပေါင်း အကျဉ်းချုံး၍ ပြရမည်ဆိုသော်—

- (၁) တနင်္ဂနွေ - တန်နှင်ကုနွယ်(ပုဂံခေတ်ရေး)
 - = တန်နှင်-နွေ+ကုနွယ်-နွေ
 - = နွေ့နွေ၊ နွေ့နွေ့
- (၂) တနင်္လာ - တန်နှင်လာ(ပုဂံခေတ်ရေး)
 - = တန်နှင်-နွေ+လာ-လ
 - = နွေ့လာ၊ လနွေ့
- (၃) အင်္ဂါ - အင်္ဂါ၊ အင်္ဂါ(ပုဂံခေတ်ရေး)
 - အင်္ဂါရ(သံသကြိတ်)
 - ဒီးကျီး၊ ဒီးခဲ၊ ဒီးကျီး၊ ဒီးခဲကဲ့သို့ နိသော အမင်းရှိသောဂြိုဟ်၊ အင်္ဂါဂြိုဟ်။
- (၄) ဗုဒ္ဓဟူး - ဗုဒ္ဓဟူး၊ ဗုဒ္ဓဟူး(ပုဂံခေတ်ရေး)
 - ဗုဒ္ဓဟူး(သံသကြိတ်)
 - ဗုဒ္ဓ-ဗုဒ္ဓဟူးဂြိုဟ်+ဟူး-ပင့်ခေါ်ခြင်း။
 - ဗုဒ္ဓဟူးဂြိုဟ်ကိုပင့်ခေါ်ခြင်း။
- [ရာဟုဂြိုဟ်။ - ရာဟု (သံသကြိတ်) - ဖမ်းသူ၊ နေလတို့ ကိုဖမ်းသူ၊ အသူရိန်နတ်၊ ရာဟုဂြိုဟ်]
- (၅) ကြာသပတေး - ကြာသပတိတ်၊ ကြာသပတိတ် (ပုဂံခေတ် ရေး)
 - ဗြဟ္မသုတိ(သံသကြိတ်)
 - ဗြဟ္မတံ-စကား၏+ပတိ-အသျှင်
 - စကား၏အသျှင်၊ စကားကို အစိုးရသူ၊ ကြာသပတေးဂြိုဟ်။
- (၆) သောကြာ - သုကြာ၊ သုကြာ(ပုဂံခေတ်ရေး)
 - ရုကြ(သံသကြိတ်)
 - ဖြူစင်၊ တောက်ထွန်း၊ ဖြူစင်တောက်ထွန်း သောဂြိုဟ်၊ သောကြာဂြိုဟ်။
- (၇) စနေ - စနေ(ပုဂံခေတ်ရေး)
 - စနေ(သံသကြိတ်)
 - ဖြည်းဖြည်း၊ ဆေးလေး၊ ဖြည်းဖြည်းဆေး လေးစွာသွားသောဂြိုဟ်၊ စနေဂြိုဟ်။

ဤမျှဖြင့် မြန်မာ့နေ့အမည်များနှင့် စပ်လျဉ်း၍ သိသင့်သိထိုက်သော အချက်အလက်များကို ပြည့်စုံလုံလောက်စွာ သိတန်ရာပေပြီ။ ဤမျှဖြင့် မြန်မာတို့သည် မိမိတို့သုံးစွဲသော နေ့အမည်များကို ပါဠိဘာသာမှလည်း မယူ၊ မွန်ဘာသာမှလည်း တိုက်ရိုက်သော်၎င်း၊ တဆင့်ကူး၍သော်၎င်းမယူ၊ သံသကြိတ်ဘာသာမှသာ အင်္ဂါ, ဗုဒ္ဓဟူး, ကြာသပတေး, သောကြာ, စနေ ဟူသော အခေါ်တို့၌ စကားတို့ကိုအနည်းငယ်မျှစီပြောင်းလဲကာ တိုက်ရိုက်ယူ၍၊ တနင်္ဂနွေ, တနင်္လာ ဟူသောအခေါ်တို့၌ကား အနက် တို့ကိုသာယူလျက်ရှိကြောင်း၊ သဘောပေါက်တန်ရာပေပြီ။ ဤမျှဖြင့် မြန်မာ့ ယဉ်ကျေးမှုအခေါ်ဟူသမျှသည် မွန်ဘာသာမှတိုက်ရိုက်သော်၎င်း၊ တဆင့် ကူး၍သော်၎င်း လာရမည်ဟူသော ယုတ္တိကင်းမဲ့ ဖောက်ပြန်မှောက်မှား ဗျာဓိအယူသည် လွင့်စင်ပျောက်ကွယ်သွားသင့်လေပြီ။

မြန်မာဝေါဟာရ ပဘေဒနယ်တွင် မသင့်သောအယူအစွဲများအဆင့် ဆင့်ပေါ်ပေါက်ခဲ့၊ ပေါ်ပေါက်လျက်ရှိသည်။ ရှေးခေတ်များတွင် မြန်မာ ဝေါဟာရဟူသမျှသည် ပါဠိ, သံသကြိတ်ဘာသာတို့မှဆင်းသက်လာခဲ့သည် ဟူသောအစွဲမှာ လွန်စွာ ခိုင်မာတည်မြဲခဲ့သည်။ ဤအစွဲသည် ယခုတိုင်လုံးဝ ပျောက်ကွယ်သွားပြီဟုမဆိုနိုင်သေးချေ။ အင်္ဂလိပ်ခေတ်တွင် မြန်မာ့ယဉ် ကျေးမှုဝေါဟာရများသည် တရုတ်ဘာသာမှတိုက်ရိုက်သော်၎င်း၊ တဆင့် ကူး၍သော်၎င်း ဆင်းသက်ခဲ့သည်ဟူသောအယူသည် ပညာရှိပိုင်း၌ပေါ် ပေါက်ခဲ့သည်။ သို့ရာတွင် ယင်းအယူမှာ ရယ်လုံးသွေးသံတို့အလယ်၌ ပျောက်ကွယ်သွားခဲ့လေသည်။ ထိုနောက် တလောတွင် အင်္ဂလိပ်ဘာသာ နှင့် မြန်မာဘာသာဝေါဟာရတူများကိုရှာဖွေရေး၌ ပညာရှိပိုင်းတွင်အ တော်စိတ်ပါဝင်စားခဲ့သည်။ အင်္ဂလိပ်-မြန်မာဝေါဟာရဆင်တူအများကို ရှာဖွေတင်ပြနိုင်သူအား ခေတ်သစ်တည် ထိပ်တန်း ဝေါဟာရ သုတေသီ ကြီးအနေဖြင့် ချီးကျူးခဲ့သည်။ သို့ရာတွင် ဤအစွဲသည်လည်း ချီးကျူး တုန်းပင် ဆိတ်သုန်းခဲ့သည်။ ယခုတလောတွင် မြန်မာ့ယဉ်ကျေးမှုအခေါ် ဟူသမျှသည် မွန်ဘာသာမှတိုက်ရိုက်သော်၎င်း၊ တဆင့် ကူး၍သော်၎င်း လာခဲ့သည်။ လာရမည်ဟူသော အသံကိုကြားရပြန်သည်။ တစ်တရာတွင် ဌပနာ၍သော်၎င်း၊ အခြားနည်းသဖြိုဟ်၍သော်၎င်း ပျောက်ဖျက်ပစ်သင့် သော ရှေးဝေါဟာရ ပဘေဒ မဟာအမှားတော်ကြီးများကို၊ အမှားမှန်းမ သိ၊ တကဲ့အဟုတ် ပညာအဆီအနှစ်ကြီးများ ထင်မှတ်၍ ပရိသတ်အလယ်၌ ပြန်လည်ဖော်ထုတ်တင်ပြနေသည်ကိုလည်း မြင်ရပြန်သည်။ မြန်မာဝေါ ဟာရတို့၏စစ်မြစ်များကို စိစစ်ရာ၌လည်း၊ အရေးသမိုင်း၊ အခေါ်သမိုင်း၊

သံပြောင်းသံလွဲ၊ အနက်ပြောင်းအနက်လွဲ နည်းစံနစ်များကို သတိမမူ၊
 အနွယ်တူဘာသာဆိုင်ရာ ဝေါဟာရတို့နှင့် ညှိနှိုင်းတိုက်ဆိုင် ယှဉ်ပြိုင်
 လေ့လာရန်လည်း မတတ်စွမ်း ယုတ္တိယုတ္တိကိုလည်းမဆင်ခြင် မထောက်
 ထား၊ စကားတို့ကို မှောက်ခုံ စေ့ကဲထိုး၊ အမျိုးမျိုးမျက်လှည့်ပြသ
 ကဲ့သို့ပြုနေသည်ကိုလည်း တွေ့ရပြန်သည်။ ဤသို့လျှင် မြန်မာဝေါဟာရ
 ပဘေဒနယ်တွင် တွေးထင် ယူဆရေးသားချက်များသည်၊ တပေါင်း
 တန်းရူးလတို့၌ လေပွေ လေရှူး များ ကဲ့သို့ အဖက်ဖက်မှ အဆက်
 မပြတ် ထကြွတိုက်ခတ်လျက်ရှိခဲ့လေသည်။ မြန်မာဝေါဟာရပဘေဒနယ်
 တွင် ဤကဲ့သို့ဖောက်ပြန်သောလေပွေလေရှူးများ ငြိမ်ဝပ်၍၊ လေမှန်လေ
 ဖြောင့် လေတည်များ တိုက်ဆော်ချိန် ရာသီကို ကြိုလင့် ငံ့မျှော်လျက်
 ဤမြန်မာနေ့ အမည်များအကြောင်းစာကို သုတေသီတို့အား တင်ပြပါ
 သတည်း။

Yar Zar Aung

မြန်မာ့နှစ်အမည်များ

နိဂါန်း

ယခုခေတ်တွင် သာမန်မှတ်တမ်း မှတ်စာတို့၌ နှစ်အမည်များကို မသုံးစွဲတော့သော်လည်း၊ တနှစ်လျှင် တကြိမ်ကျထုတ်ဝေလျက် ရှိသော သင်္ကြန်စာတို့၌ကား၊ နှစ်အမည်များကိုဖော်ပြလျက်ပင်ရှိလေသေးသည်။ ရှေးပုဂံခေတ်၌ရေးထိုးခဲ့သောကျောက်စာတို့တွင်သော်၊ နှစ်အမည်များကို အမြဲတစေလောက်ပင်တွေ့ရပေသည်။ ဤအချက်ကိုထောက်သဖြင့် ရှေးမြန်မာလူမျိုးတို့သည် မိမိတို့၏ မှတ်တမ်းမှတ်စာတို့၌ နှစ်အမည်များကို ယေဘုယျအားဖြင့်သုံးစွဲလေ့ရှိကြောင်းထိရ၏။ ထာဝစဉ်တည်ရမည့်မှတ်တမ်းမှတ်စာတို့တွင်နှစ်အရေအတွက် ဂဏန်းများအပြင်၊ နှစ်အမည်များကိုထည့်သွင်း ဖော်ပြခြင်းဖြင့် အကျိုးများစွာ သက်ရောက်နိုင်လေသည်။ အကြောင်းမျိုးစုံတို့ကြောင့် နှစ်အရေဂဏန်းများမှေးမှိန်ချို့ သွင်းပျက်စီးခဲ့သော်၊ နှစ်အမည်များကို ထောက်ခြင်းတွက်ချက်၍၊ ဂဏန်းများကိုမှန်းဆကောက်ယူနိုင်လေသည်။ မြန်မာတို့သုံးစွဲခဲ့၊ သုံးစွဲဆဲဖြစ်သော နှစ်အမည်များ အကြောင်းကိုမဖော်ပြမီ၊ မြန်မာနိုင်ငံတွင်းသို့ သက်ဆင်းဝင်ရောက်လာ၍ မြန်မာတို့သုံးစွဲခဲ့၊ သုံးစွဲဆဲဖြစ်သောနှစ်တို့၏အကြောင်းကို ရှေးဦးစွာဖော်ပြရန်လိုလေသည်။

နှစ်အမှတ်အသားများ

ကပ္ပိသားတို့သည် နှစ်များကိုစံနှစ်အမျိုးမျိုးဖြင့်မှတ်သားရေတွက်ခေါ်ဆိုသုံးစွဲခဲ့ကြသည်။ အချို့တို့သည် မိမိတို့မင်းများ၏ စိုးစံနှစ်ကိုစွဲယူရေတွက်၍ မည်သည့်မင်းစိုးစံနှစ် မည်မျှတွင်ဟု ရေးမှတ်ကြသည်။ ရှေးအီဂျစ်နှင့်တရုတ်နိုင်ငံတို့တွင် ဤစံနှစ်ပေါ်ထွန်းခဲ့သည်။ အချို့တို့သည်လည်း အနှစ်တစ်ထောင်၊ အနှစ်တစ်ရာ၊ အနှစ်ခြောက်ဆယ်၊ အနှစ်တစ်ဆယ့်နှစ်စသည်တို့ကို အပြန်ပြန်အလီထီ တပတ်စီရေတွက်မှတ်သားခဲ့ကြသည်။ ဤစံနှစ်ကို အိန္ဒိယ၊ တရုတ် နှင့် တိဗက်နိုင်ငံအချို့ဒေသတို့တွင် သုံးစွဲခဲ့ကြောင်းထိရသည်။ ဤစံနှစ်အရ အနှစ်တစ်ထောင်ပတ် နှင့် အနှစ်တစ်ရာပတ် ရေတွက်မှတ်သားခြင်းတို့ကို သီးသန့်အားဖြင့် သုံးစွဲရန်ဖြစ်နိုင်၍၊ သုံးစွဲခြင်းကိုလည်း ပြုခဲ့သော်လည်း၊ အနှစ်ခြောက်ဆယ်ပတ်နှင့် အနှစ်တစ်ဆယ့်နှစ်ပတ်တို့ကိုကား ကာလတိုလွန်းသဖြင့် သီးသန့်အားဖြင့် မသုံးစွဲပဲ၊ ဖော်ပြလတံ့သော နှစ်တို့ကို အဆက်မပြတ် ဆက်လက်ရေတွက်မှတ်သားသွားသောစံနှစ်နှင့် ပူးတွဲလျက်သာ အများအားဖြင့် သုံးစွဲခဲ့လေသည်။ အများဆုံးသုံးစွဲခဲ့၍၊ အကောင်းဆုံးလည်းဖြစ်သော စံနှစ်သည်ကား လွန်စွာအရေးကြီး၍၊ လူအများနှင့်လည်း သက်ဆိုင်သည့် ကပ္ပိဖြစ်ပျက်မှု တရ

ခုကို စွဲကာနှစ်များကို အဆက်မပြတ် ဆက်လက်ရေးတွက်မှတ်သားသွား
သောစံနှစ်ပင်ဖြစ်လေသည်။ ဤစံနှစ်ကို အများဆုံးပင် ကပ္ပိအရပ်ရပ်တွင်
ရှေးကလည်းသုံးစွဲခဲ့ ယခုလည်းသုံးစွဲလျက်ရှိလေသည်။

မြန်မာနိုင်ငံသို့ရောက်ရှိလာသော နှစ်အမှတ်အသားများ။

ကပ္ပိအထက်တန်း ယဉ်ကျေးမှုနှင့် အနုပညာတို့ ထွန်းကားခဲ့ရာ
ဗဟိုအချက်အချာတစ်ခုဖြစ်သော အိန္ဒိယနိုင်ငံတွင်၊ ဖော်ပြခဲ့သော ဒုတိယ
နှင့်တတိယ စံနှစ်များအရ နှစ်စွဲမှတ်ရေးတွက်ခေါ်ဆိုခြင်းများ အမျိုးမျိုး
ပေါ်ပေါက်ခဲ့သည်အနက်၊ အချို့တို့သည် မြန်မာနိုင်ငံတွင်းသို့ သက်ဆင်း
ဝင်ရောက်လာကြောင်း၊ ရှေးမှတ်တမ်းမှတ်စာ၊ ရာဇဝင်သရိုင်းများအရ
ထိရလေသည်။

အိန္ဒိယနိုင်ငံ၌ တတိယစံနှစ်အရရှေးဦးစွာပေါ်ထွန်းခဲ့သောနှစ်သည်
ကား ကာလိယုဂခေါ် ကလိယုဂနှစ်ဖြစ်လေသည်။ ယင်းနှစ်ကို ခရစ်
အလျင် နှစ် ၃၁၀၂ မှ စတင်ရေးတွက်ခဲ့လေသည်။ ကလိယုဂနှစ်သည်
မြန်မာနိုင်ငံတွင်းသို့ ဗုဒ္ဓသာသနာ မပေါ်ထွန်းမီကပင် သက်ရောက်လာ
ခဲ့သည်ဟု ယုံကြည်ရန်ရှိလေသည်။ သို့ရာတွင် ယင်းနှစ်ကို မြန်မာတို့၏
မှတ်တမ်းတို့တွင်အနည်းငယ်မျှလောက်သာတွေ့ရ၍ တနှစ်လျှင်တကြိမ်ကျ
ထွက်ချက်ထုတ်ဝေလေ့ရှိသော သင်္ကြန်စာတို့တွင်ကား အမြဲတစေဖော်ပြ
သုံးစွဲလျက်ရှိလေသည်။ မြန်မာနိုင်ငံ အတွင်း၌ မင်းနှင့်တကွအများ ပြည်သူ
တို့ ရှေးဦးစွာအနှံ့ အပြားလက်ခံ သုံးစွဲခဲ့သောနှစ်သည်ကား၊ ဗုဒ္ဓသာသနာ
တော်နှစ်ဖြစ်လေသည်။ ဗုဒ္ဓသာသနာတော်နှစ်ကိုမဂဇတိုင်း ရှင်ဘုရင်အဇာ
တသတ်သည် ဗုဒ္ဓသျှင်တော် ဗုရားပရိနိဗ္ဗာန်စံတော်မူသည့် ကလိယုဂနှစ်
၂၅၅၀၊ ခရစ် အလျင် နှစ် ၅၄၄ တွင် စတင်ခဲ့သည် ဟူသော
အချက်ကို၊ ဗုဒ္ဓဝါဒီနိုင်ငံတို့နှင့် ကပ္ပိထိပ်တန်း ပညာရှိသုတေသီတို့အညီ
အညွတ်ယူဆလက်ခံလျက်ရှိလေသည်။ သာသနာတော်နှစ်သည် မြန်မာနိုင်
ငံသို့ မဆွဲလောက်ကပင်ကူးရောက်လာသည်ကို၊ ယင်းနှစ် ၆၂၄ အရောက်
တွင် ဗျူတိုင်း သရေခေတ္တရာပြည်၌၊ သုမုန္တိမင်းသည်၊ ၆၂၂ နှစ်ကိုဖြို၍၊
၂ ခုကြွင်းထားသည်ဆိုသောရာဇဝင်မှတ်တမ်းက သက်သေခံလျက်ရှိလေ
သည်။ မြန်မာသုတေသနနယ်၌ လွန်စွာကျော်စောထင်ရှားသော ပုဂံမြို့၊
မြစေတီခေါ် ဂူပြောက်ကြီးကျောက်စာမှာ သာသနာတော်နှစ် ဖြင့်သာ
မှတ်သားရေးထိုးလျက်ရှိသည်။ ထို့အလျင်ကျသော မောင်တိုးရာပြတိုက်
ကျောက်စာ (မြန်မာတိုင်းရင်းကျောက်စာများ၊ ပုံ ၁၁၀) နှင့် ထို့နောက်
ကျသောဣန္ဒပရိယာ ကျောက်စာ (မြန်မာတိုင်းရင်း ကျောက်စာများ၊ ပုံ

၂၀၃) တို့တွင်သော် သာသနာတော်နှစ်ကို၊ ဖော်ပြလတ်သော သကနှစ် နှင့် ပူးတွဲမှတ်သားရေးထိုးလျက် ရှိသည်ကို တွေ့ရသည်။

သာသနာတော် နှစ် ၆၂၄ အရောက်တွင် သုမုဒ္ဒိမင်းသည်၊ ဒေါဒေါရသင်္ကန်းခေါ်နှစ်ပေါင်း ၆၂၂ ကိုဖြို၍၊ ၂၃ ကြွင်းထားခြင်းမှာ၊ သာသနာတော်နှစ် အရေအတွက် အမှတ်အသားကို စွန့်လွှတ်၍၊ ထိုအခါ အိန္ဒိယနိုင်ငံ၌ အသစ်တည်စဖြစ်သော သကနှစ် အရေအတွက် အမှတ် အသားကို ပြောင်းလဲသုံးစွဲရန် ဆောင်ရွက်ခြင်း သာလျှင်ဖြစ်လေသည်။ သကနှစ်ကို အိန္ဒိယနိုင်ငံ အနောက်မြောက်ပိုင်း၌ စိုးမိုးလျက်ရှိသော သက လူမျိုး၊ သာလိဝါဟနမင်းသည်၊ ကလိယုဂ်နှစ် ၃၀၈၀၊ သာသနာတော်နှစ် ၆၂၂။ ခရစ်တော်နှစ် ၇၈ တွင် စတည်ခဲ့လေသည်။ သကနှစ်သည် ယခုတိုင်အိန္ဒိယနိုင်ငံတွင်အစွဲမြဲအနှံ့ပြားဆုံး သုံးစွဲလျက်ရှိသော နှစ်ဖြစ်လေ သည်။ မြန်မာနိုင်ငံတွင်လက်ရှိသုံးစွဲလျက်ရှိသောနှစ်သည်လည်း၊ ယင်းသက နှစ်၏အငုတ်အကြွင်းပင်ဖြစ်လေသည်။

သကနှစ် ၅၆၂ ခု၊ ခရစ်တော်နှစ် ၆၄၀ ခုသို့ရောက်သောအခါ၊ ပုဂံပြည်၌ပုပ္ပါးစောရဟန်းလည်းခေါ် သဗိရာဇ်မင်းသည် ခဆပဋ္ဌကိန်း ခေါ် နှစ်ပေါင်း ၅၆၀ ကိုဖြိုပြန်၍၊ ၂၃ ကြွင်းထားသည်ဟု မြန်မာရာဇ ဝင်တို့ကဆိုသည်။ ဤသို့ ပြုသည်မှာ တရုတ် နှစ်အမှတ်အသား တခုကို လက်ခံအသုံးပြုခြင်းဖြစ်သည်ဟုကျောက်စာဝန်ဟောင်း မဇ္ဈတာတော်စိန်ခို ကဆိုသည်။ မည်သည့်တရုတ်နှစ်ကို ဆိုလိုကြောင်း စုံစမ်းရန် မဇ္ဈတာ တော်စိန်ခို၏ မူလရေးသားချက်ကိုရှာဖွေမရနိုင်သေးသဖြင့် ဤအကြောင်း ကို ဤ၌ အကျယ်ဝေဘန် ဖော်ပြခြင်းမပြုနိုင်ပေ။ ထို့ကြောင့်လက်ရှိမြန်မာ နှစ်မှာ သကနှစ်ကိုတဖန်ဖြို၍၊ ခရစ်တော်နှစ် ၆၃၈ တွင်တည်သော ပုပ္ပါးစောရဟန်း၊ ဝါ၊ သဗိရာဇ် နှစ်ဟုသာ စင်စစ်ခေါ်ဆိုရမည်ဖြစ်လေ သည်။ သို့ရာတွင် မြန်မာတို့သည် သကနှစ်ကို ကြာရှည်စွာ စွဲမြဲ သုံးစွဲခဲ့ သဖြင့် လက်ရှိနှစ်ကို ပုပ္ပါးစောရဟန်းနှစ် သဗိရာဇ်နှစ်ဟု မခေါ်မ၊ သကရာဇ်၊ သက္ကရာဇ်ဟုခေါ်ဆိုရေးသားလျက် ရှိရုံသာမက၊ မည်သည့် နှစ်အစွဲအမှတ် အရေအတွက်ကိုမဆို သကရာဇ်၊ သက္ကရာဇ်ဟုပင်ခေါ်ဆို လျက်ရှိချေသည်။ သကနှစ်ကို စတည်ခဲ့သူမှာ သာလိဝါဟနခေါ် သက လူမျိုးတို့၏မင်း။ သကမင်းပင်ဖြစ်၍၊ ရှေးပုဂံခေတ် မှတ်တမ်း တို့တွင် လည်း သကရာဇ် ဟုသာ ရေးလေ့ရှိသည်ကိုထောက်သော်၊ ယခုခေတ် တွင် သက္ကရာဇ် ဟုရေးခြင်းမှာ မသင့်ချေ။ သကရာဇ်ဟုရေးမှ တိကျမှန် ကန်ပေမည်။ သက္က ၏အနက် နတ်သကြား ကိုပေးသဖြင့် သက္ကရာဇ် ဟု

ရေးသော် သကြားနှစ်ဟု အနက်အကောက် အယူလွဲမှားမည်ကိုပင် စိုးရိမ်စရာရှိလေသည်။

နှစ်မှတ်တမ်းများနှင့် မြန်မာရာဇဝင်

သကရာဇ် ၅၆၂ သို့ရောက်လတ်သော်၊ ပုဂံပြည်သစ်ရာဇ်မင်းသည်နှစ်ပေါင်း ၅၆၀ ကိုဖြို၍၊ ၂ ခု ကြွင်းထားသည်ဆိုသောရာဇဝင်စကားနှင့်စပ်လျဉ်း၍၊ ခေတ်ရာဇဝင်သုတေသီတို့၏ အယူအဆများနှင့်ကိုက်မကိုက်စဉ်းစားဝေဘန်၊ ချိန်ထိုးရန်ရှိလေသည်။ အဆိုပါစကားတွင် သကရာဇ် ၅၆၂ ခု ရောက်လတ်သော်၊ ၅၆၀ ကိုဖြို၍၊ ၂ ခု အကြွင်းထားသည်ဆိုသောအချက်နှင့်စပ်လျဉ်း၍ မည်သို့မျှသံသယဖြစ်ဖွယ်မရှိချေ။ ဤအချက်မှန်ကန်ကြောင်းကိုလက်ရှိ ဂေါစာသကရာဇ်ကသက်သေခံထွက်ရှိချေသည်။ သို့ရာတွင် ဤသို့သကရာဇ်ဖြိုခဲ့သည်မှာ သရေခေတ္တရာခေတ်၌ ဖြစ်သည်။ ပုဂံခေတ်၌ဖြစ်သည်။ သရေခေတ္တရာ ခေတ်မင်းတပါးပါးက ဆောင်ရွက်ခဲ့သည်။ ရာဇဝင်စကားအတိုင်း ပုဂံခေတ်သစ်ရာဇ်မင်းကပင် ဆောင်ရွက်ခဲ့သည်ဆိုသော အချက်များကို သရေခေတ္တရာပြည်ဆိုးကုန်း အရပ်၌ ထူးပေါ်ရရှိထားသော ပျူအရိုးအိုးနှစ်အမှတ်အသားများက များစွာစဉ်းစားဖွယ်ဖြစ်စေလျက်ရှိသည်။

အဆိုပါ ပျူအရိုးအိုးများအနက်၊ လေးခုတို့၌ တခုတွင် ၃၅ ခုနှစ်ဝယ် သူရိယ ဝိကြမမဏိဆွေမျိုး သေသည်ဟူ၍၎င်း၊ အခြားတခုတွင် ၅၀ ပြည့်နှစ်၊ ၅ လဝယ်၊ အသက် ၆၄ နှစ်ရှိ သူရိယဝိကြမ သေသည်ဟူ၎င်း၊ အခြားတခုတွင် ၅၇ ခု၊ ၂ လ ၂၄ ရက်ဝယ်၊ ၄၁ နှစ်၊ ၇ လ၊ ၉ ရက်ရှိ ဟရိဝိကြမ သေသည်ဟူ၍၎င်း၊ နောက်ဆုံးတခုတွင် ၈၀ ပြည့်နှစ်၊ ၂ လ၊ ၄ ရက်ဝယ်၊ အသက် ၄၄ နှစ်၊ ၉ လ၊ အရက် ၂၀ ရှိ၊ သီဟဝိကြမ သေသည်ဟူ၍၎င်း။ အသီးသီးရေးလျက်ရှိကြောင်း ပျူအက္ခရာအဖတ်နှင့် အနက်အကောက် အယူအရာ၌ အထူးကျွမ်းကျင်၍ ရှေ့ဆောင်ပြုခဲ့သူ ဒေါက်တာဗလက်ဒင် ဖော်ပြလျက်ရှိသည်။ အရိုးအိုးမှတ်တမ်းတို့ထွင် နှစ်များနှင့်စပ်လျဉ်း၍ မည်သို့မျှ ဣန်းဆိုခြင်း မရှိသော်လည်း၊ ဒေါက်တာဗလက်ဒင်ကသော် သစ်ရာဇ်မင်း ဖြိုကြွင်းဟူသော ဂေါစာသကရာဇ်ကိုပင် ယူဆင့်သည်ဟု ထင်မြင်ချက်ပေးထားလေသည်။ စကားအသုံးအနှုန်းများကို ထောက်သဖြင့်လည်း၊ သူရိယ ဝိကြမ၊ ဟရိဝိကြမ၊ သီဟဝိကြမတို့မှာ အိန္ဒိယမင်းများ၏ ဖွဲ့များကိုယူထားသော ပျူမင်းအမည်များ ဖြစ်ပုံပေါ်သည်ဟုလည်း ဆိုလျက်ရှိသည်။ သို့ဖြစ်လျှင်၊ အောက်ပါအတိုင်း များစွာသော မေးခွန်းတို့ထွက်ပေါ်လာချေသည်။ ပုဂံပြည်၌ သစ်ရာဇ်မင်း စိုးစံနေသောအခါ၊ သရေခေတ္တရာပြည်တွင်လည်း ဝိကြမမင်းဆက်

များစိုးစံနေ၍ ပုဂံသစ်ရာဇ်မင်းမြို့ကြွင်း သ.ကရာဇ်ကိုပင် လိုက်နာ
 သုံးစွဲလျက်ရှိနေပေသလော။ သို့မဟုတ် ခဆပဉ္စ ကိန်းမြို့သူမှာ ပုဂံပြည်
 သစ်ရာဇ်မင်းမဟုတ်။ သရေခေတ္တရာပြည် မင်းတပါးပင်ဖြစ်၍။ ထိုအခါ
 သရေခေတ္တရာပြည်နှင့်တကွ မင်းဆက်များတည်လျက်ရှိသေး၍။ ပုဂံပြည်
 တည်မှတည်ရပါသေးသလော။ ပုဂံပြည် တည်ပြီးဖြစ်လျှင်လည်း သရေ
 ခေတ္တရာပြည်မှာ မပျက်သေး။ သဲဆက်လက်တည်မြဲတည်လျက်ရှိ၍။ ပုဂံနှင့်
 သရေခေတ္တရာ၌ မင်းပြိုင်များအုပ်စိုးလျက် ရှိနေပေသလော။ သို့မဟုတ်
 ပျူအရိုးအိုးမှတ်တမ်းပါ နှစ်များသည် ခဆပဉ္စကိန်း မြို့ကြွင်းမဟုတ်ပဲ။
 သာသနာနှစ်မှ ဒေါဒေါရသကိန်း မြို့သဖြင့်ရအပ်သောမူလသကမင်းနှစ်
 သကရာဇ်ပင် ဖြစ်လေသလော။ သို့ဖြစ်လျှင် အရိုးအိုးအက္ခရာများသည်
 ယခုယူဆနေသကဲ့သို့၊ ခရစ်တော်နှစ် လေးရာစုထက် မစောနိုင်သော
 ကဒမ္မ၊ ပြန့်အက္ခရာနွယ်ဝင်များ မဟုတ်ပဲ။ ထိုထက်စော၍ ခရစ်တော်နှစ်
 နှစ်ရာစုလောက်တွင် သုံးစွဲလျက်ရှိသော ဗြဟ္မဓိ၊ သာတဝါဟန စသော
 အက္ခရာနွယ်ဝင်များဖြစ်နိုင် မဖြစ်နိုင်။ အဘယ်ကြောင့်ဆိုသော် အရိုးအိုး
 နှစ်များသည်မူလသကနှစ်၊ သကရာဇ်နှစ်များဖြစ်ခဲ့သော်။ အရိုးအိုးမှတ်
 တမ်းများကို ခရစ်တော်နှစ် ဒုတိယ ရာစုလောက်တွင်ရေးသည်ဟု ယူဆ
 ရပေမည်။ ဤသို့ယူဆလျှင် ယင်းအက္ခရာများသည် ထိုခရစ်တော်နှစ်
 ဒုတိယ ရာစုလောက်တွင် အိန္ဒိယနိုင်ငံ၌ပေါ်ပြီး အက္ခရာများဖြစ်ရပေ
 မည်။ အက္ခရာအထောက်အထားများအရထိုမျှမစောနိုင်လျှင် မှတ်တမ်း
 ပါနှစ်တို့မှာ ခဆပဉ္စကိန်းမြို့ကြွင်း ဂေါစာသကရာဇ်သာဖြစ်၍။ ထို
 သကရာဇ်ပဋ္ဌမရာစု၊ ခရစ်တော်နှစ် အဋ္ဌမရာစုတိုင် သရေခေတ္တရာပြည်
 ဝယ်ပျူမင်းများစိုးစံလျက်ရှိကြောင်း အခိုင်အမာယူရန်သာ ရှိလေတော့
 သည်။ ထိုကြောင့်မူလသကရာဇ် ၁၆ ခုနှစ်တွင် သရေခေတ္တရာပြည်ပျက်၍
 ၂၉ ခုနှစ်တွင် အရိမဒ္ဒနာပြည်ကို တည်သည်ဆိုသောအချက်နှင့်။ ထိုကာလ
 မှစ၍ သရေခေတ္တရာပြည်အား ပြည်ဖုံးချထားသော ရာဇဝင်အချက်
 များကိုလေးလေး နက်နက် ပြန်လည် စူးစမ်းထောက်လှမ်း၍ အသစ်
 ဝေဘန် ဆန်းဖြတ်ရန်လိုပေသည်။

ဗြဟ္မသုတိ စကြခေါ် ကြာသပတေးပြိုဟ်စက်ဝန်းနှစ်

အိန္ဒိယနိုင်ငံဝယ် ပရယုရာမစကြ ခေါ်အနှစ် ၁၀၀၀ စက်ဝန်း
 နှင့်၊ သတ်ရိရှိကာလ [သတ္တဏ္ဍထိကာလ၊ ရသေ့ ၇ ပါး၊ ၀၁၊ ၇ စဉ်ကြယ်
 ကာလ] ခေါ်အနှစ် ၁၀၀ စက်ဝန်းနှစ်၊ ဗာရိဟသ္မတုမာန၊ ၀၁၊ ဗြဟ္မသုတိ
 စကြခေါ် ကြာသပတေးပြိုဟ်စွ အနှစ် ၆၀ စက်ဝန်းကြီးနှစ်နှင့် ၁၂ နှစ်

စက်ဝန်းငယ် နှစ်တို့ပေါ်ပေါက်ခဲ့သည်အနက်၊ ကြာသပတေး၊ ပြိုဟ်စက်ဝန်းငယ်နှစ်သည် မြန်မာနိုင်ငံသို့ ကူးစက်လာခဲ့ကြောင်း ပုဂံခေတ်ကျောက်စာနှင့်သင်္ကြန်တွက်နည်းများအရ ထိရလေသည်။ ပုဂံခေတ်ကျောက်စာတို့နှင့်သင်္ကြန်စာတို့တွင် တွေ့ရသော နှစ်အမည်များမှာ ယင်း ဗြိဟသ္မတိစကြာခေါ် ကြာသပတေး၊ ပြိုဟ်စက်ဝန်းငယ်နှစ်ကို တွက်ချက်ရရှိ ခေါ်ဆိုသော အမည်များသာဖြစ်လေသည်။ ဗြိဟသ္မတိစက်ဝန်းငယ် ၅ ခုသည်၊ ဗြိဟသ္မတိစက်ဝန်းကြီးတခုနှင့် ညီမျှလေသည်။ သို့ရာတွင် စက်ဝန်းကြီးနှစ်အမည်များမှာစက်ဝန်းငယ် နှစ်အမည်များနှင့်မဆိုင်၊ တထီးတခြားပင် ဖြစ်ကြောင်းတွေ့ရသည်။

ဗာရဟသ္မတုမာန၊ ဗြိဟသ္မတိစကြာ ဟူသောအခေါ်မှာ၊ ၁၂ ရာထိခွင်ရှိသည်အနက် တရာထိခွင်တွင် တနှစ်ကြာမျှတည်ရှိလှည့်လည်သွားလာနေသောဗြိဟသ္မတိ၊ ၀၊ ကြာသပတေး၊ ပြိုဟ်ကိုစွဲ၍ဖြစ်ပေါ်လာသောအခေါ်ဖြစ်လေသည်။ ဤသို့လှည့်လည်စဉ် ဆိုင်ရာ ရာထိခွင်၌ ကြာသပတေး၊ ပြိုဟ်နှင့်ယှဉ်သော နက္ခတ်နှစ်လုံး၊ သို့မဟုတ်၊ သုံးလုံးရှိသည်အနက်၊ စန်းယဉ်နက္ခတ်ကိုယူ၍အမည်များကိုမှည့်ခေါ်လေသည်။ ဤသို့မှည့်ခေါ်သဖြင့်လည်း သံသကြိဒ္ဒိဘာသာတွင် ကြာသပတေး၊ ပြိုဟ်စွဲစက်ဝန်းနှစ်အမည်များနှင့် စန်းယဉ်နက္ခတ်စွဲ လအမည်များမှာ အတူတူပင်ဖြစ်လျက်ရှိချေသည်။ သို့ရာတွင် မြန်မာဘာသာ၌ကား အမည်နှစ်ရပ်၌ လှီးလွဲကွဲပြား၍ နေသည်ကို တွေ့ရသည်။ သံသကြိဒ္ဒိဘာသာတွင် ကြာသပတေး၊ ပြိုဟ်စွဲစက်ဝန်း နှစ်အမည်များနှင့် စန်းယဉ်နက္ခတ်စွဲ လအမည်များကို မြန်မာဘာသာတွင် အလားတူအမည်များနှင့် အောက်၌ယှဉ်၍ဖော်ပြပါအံ့။

သံသကြိဒ္ဒိ မြန်မာ

နှစ်အမည်	လအမည်	နှစ်အမည်	လအမည်
ဝဲကြ၊ ဇယ	ဝဲကြ၊ ဇယ။	{ ဇယ၊ ဇေယျ	ဝဲကြ
ဝဲဂါခ	ဝဲဂါခ။		ဝိသာခါ။
ဇုဗ္ဗ	ဇုဗ္ဗ။	ဇေဗ္ဗ	ဇေဗ္ဗ။
အာမါဗ	အာမါဗ။	အာသဗ္ဗ	အာသဗ္ဗ။
ခြာဝဏ	ခြာဝဏ။	သရဝဏ်	သရဝဏ်။
{ ဘာ၊ ဖြ အရ်ဖြ	ဘာဖြ။	{ အဖြ ဘဖြ	ဘဖြ။
	အရ်ဖြ။		
အာဂ္ဂိန	အာဂ္ဂိန။	အဿယုဇ္ဇ	အသဝနိ။

သံသကြိင်္ဂ		မြန်မာ	
နှစ်အမည်	လအမည်	နှစ်အမည်	လအမည်
ကာတ္တိက	ကာတ္တိက။	ကြတ္တိကာ	ကြတ္တိကာ။
{ ဖြိဂရိရ	ဖြိဂရိရ။	မိဂသီ	မိဂသီ။
{ မာဂိရိရ	မာဂိရိရ။	ဗုဒ္ဓျ	ဗုဒ္ဓျ။
ပေါ်စ	ပေါ်စ။	မာဃ	မာဃ။
မာဃ	မာဃ။	ဘရဂုဏီ	ဘရဂုဏီ

တွက်နည်း နှင့် အမည်များ

ကြာသပတေးဂြိုဟ်စက်ဝန်း နှစ်အမည်များကို ၁၂ ရာသီခွင်တွင်၊ ကြာသပတေးဂြိုဟ် အကယ်စင်စစ်ရောက်၍ ယှဉ်သောနက္ခတ်အမည်များ နှင့် ကိုက်ညီအောင် ၈၆ နှစ်စေ့တိုင်းစေ့တိုင်း ၈၆ ခုမြောက်အမည် ကိုချန်လှပ်ထားလေ့ရှိသည်။ နောင်သော် ၈၆ ခုမြောက် စက်ဝန်းမှ အမည် ၁၂ ခုရှိသည်အနက် သရဝန်၊ အဿယုဇ္ဇ၊ မိဂသီ၊ မာဃ၊ စိတြ၊ ဇေဋ္ဌ ဟူသောအမည် ၆ ခုအနက်မှ တစ်ခုစီအလှည့်ကျ ချန်ထားလေ့ရှိပြန် သည်။ အချို့လည်း အခြားနည်းတွက်ချက်၍ အခြား နှစ်အပိုင်းအခြား များ စေ့ရောက်သောအခါ အဿယုဇ္ဇ နှင့် စိတြ တို့ကိုသာ တလှည့် စီ ချန်ထားခြင်းဖြင့် ဤသို့ပင် ကိုက်ညီအောင်ပြုလေသည်။ သို့ရာတွင် နောင်သော် ဤသို့ကြာသပတေးဂြိုဟ်ယှဉ် နက္ခတ်အမည်နှင့် နှစ်အမည် များကို ကိုက်ညီအောင်မပြုတော့ပဲ၊ ကြာသပတေးဂြိုဟ် စက်ဝန်းအမည် များကို စန်းယှဉ်နက္ခတ် အမည်စဉ်များ အတိုင်းသလျှင် ကိုက်ညီသည် ဖြစ်စေ မကိုက်ညီသည်ဖြစ်စေ၊ လှည့်လည်ရေတွက် ခေါ်ဆိုလေတော့ ဟန်တူသည်။ ကြာသပတေးဂြိုဟ်ယှဉ် နက္ခတ်နှင့် နှစ်အမည်များ ကိုက်ညီ အောင် ဖန်တီးချက်များကို ပုဂံကျောက်စာ မှတ်တမ်းများတွင်လည်း မတွေ့ရ။ မြန်မာသင်္ကြန် တွက်နည်းများတွင်လည်း မပေါ်ပြချေ။ ထို့ ကြောင့် ယခုအခါ ကြာသပတေးဂြိုဟ် အကယ်ယှဉ်နေသော နက္ခတ်အမည် နှင့် သင်္ကြန်တွက်နည်းများအရ ရရှိသော နှစ်အမည်တို့မှာ တခါတရံ တိုက်ဆိုင်၍၊ တခါတရံမတိုက်ဆိုင်ပဲရှိပေမည်။ ယခုအခါ တိုက်ဆိုင်ခြင်း ရှိမနေကြောင်းကိုလည်း စုံစမ်း၍ထိရသည်။

ပုဂံကျောက်စာ မှတ်တမ်းများပါ နှစ်အမည်များမှာ သင်္ကြန်တွက် နည်းအရတွက်၍ရသောနှစ်အမည်များသာဖြစ်ကြောင်းတွေ့ရသည်။ ထွက် နည်းမှာ ဂေါ်စာသကရာဇ်ကိုတည်း။ ၂ ခုနှစ်၊ ၁၂ ခုစား။

၁	ကြွင်းသော်	ဇယ(ဝါ)ဇေယျ	နှစ်၊
၂	။	ဝိသာခါ	။
၃	။	ဇေဋ္ဌ၊	။
၄	။	အာသဋ္ဌိ၊	။
၅	။	သရဝက်၊	။
၆	။	အဗြဲဘဒြ၊	။
၇	။	အဿယုက္ခ၊	။
၈	။	ကြတ္တိကာ၊	။
၉	။	ဝိဂသိ၊	။
၁၀	။	ဗုဒ္ဓ၊	။
၁၁	။	မာဃ၊	။
၁၂	။	ဘရဂုဏီ၊	။

ဤတွက်နည်းမှာ သစ်ရာစီမင်းဖြိုကြွင်း မြန်မာဂေါဓာသကရာဇ် တည်တွက်နည်းသာလျှင်ဖြစ်လေသည်။ မူလသကရာဇ်နှင့် အခြားနှစ်များ တည်တွက်နည်းများလည်းရှိလေသေးသည်။ သို့ရာတွင် ယင်းတွက်နည်း အချို့တို့အရထွက်ချက်များသည်၊ ဖော်ပြခဲ့သော မြန်မာတွက်နည်းအရ ထွက်ချက်များနှင့် မကိုက်ညီသည်ကိုလည်းတွေ့ရသည်။ ဤသို့မကိုက်ညီ သည်မှာ ကြာသပတေးဂြိုဟ်ယှဉ်နှင့်စန်းယှဉ် နက္ခတ်များကိုတိုက်ဆိုင် အောင်၊ ဖော်ပြခဲ့ပြီးသည်အတိုင်း ကြာသပတေးဂြိုဟ် စက်ဝန်းတွင်ကျ ရောက်ရာနှစ်ကို ကန့်သတ်ထားသောကာလစေ့တိုင်း ချန်လှပ်ရေတွက် ခြင်းပြုမပြု ဟူသောအကြောင်းကြောင့်ဖြစ်သည်ဟု ထင်ဖွယ်ရှိ၏။ ထို့ ကြောင့် ကြာသပတေးဂြိုဟ်စက်ဝန်းနှစ်အတွက်နှင့်ရရှိသောအမည်များမှာ ယခုအခါ ဗေဒင်ဟောကိန်းများအတွက် အားမကိုးလောက်တော့ပဲ၊ နှစ်အမှတ်အသားပြုရာတွင်ဘိုးတက်သေချာ၍ နောင်လည်း အကောက် အယူလွယ်ရုံလောက်သာအကျိုးရှိလေတော့သည်။

၁ ကြွင်းနှစ်အမည်ကို မြန်မာသင်္ကြန်လက်ရိုးကျမ်းတို့၌ ဇေယျ ဟုပြသော်လည်း၊ ဇယ သာဖြစ်သင့်သည်။ သံသကြိုဒ်ဘာသာတွင် လည်း၊ ယင်းနှစ်၏အမည်ကို ဝိတြိ ဟူ၍၎င်း ဇယ ဟူ၍၎င်းသာပြသည်။ ဇယ ဆိုမှ ယင်းနှစ်အမည်အပြင် အောင်ခြင်း ဟုအနက်ရ၍၊ ဇေယျ ဆိုလျှင် အောင်အပ်၊ အအောင်ခံအပ် ဟု မလိုသောအနက်ရပေမည်။ ထိုနည်းတူစွာ ဇယတု ဟုရေးဆိုရမည်အစား ဇေယျတု ဟူ၍၎င်း၊ ဇယပုရ၊ ဇယဝနန ဟုရေးဆိုရမည်အစား ဇေယျပူရ၊ ဇေယျဝနန

ဟူ၍၎င်း အများရေးဆိုလျက် ရှိချေသေးသည်။ မှန်စွာရေးရန် သတိပြု သင့်သည်။ ယင်းနှစ်အမည်ကို ပုဂံကျောက်စာတို့တွင် စယ်, စေယ်, ဇယ်, ဇေည် ဟု အမျိုးမျိုးရေးသည်အနက် စယ် ဟု အရေးများသည်။

၂ ကြွင်းနှစ်အမည်ကို သံသကြိန်ဘာသာအားဖြင့် ဝဲဂါခ၊ ပါဠိ-မြန်မာဘာသာအားဖြင့် ဝိသာခါ ဟု ခေါ်ဆိုသော်လည်း။ ပုဂံကျောက်စာတို့ တွင် ဝိဿုက်, ဝိဿုက် ဟု အရေးများသည်။ ဝိတ်ဿုက်, ဝိဿု ဆိုသော အရေးများကိုလည်း တွေ့ရသေးသည်ဖြစ်။ တနေရာ၌ ဗေသာခ ဟုလည်း တွေ့ရသည်။

၃ ကြွင်းနှစ်အမည်ကို သံသကြိန်ဘာသာအားဖြင့် ဗျဗ္ဗ ပါဠိ-မြန်မာဘာသာအားဖြင့် ဇေဗ္ဗ ဟု ခေါ်ဆိုသော်လည်း။ ပုဂံကျောက်စာ တို့၌ ဇိတ၊ ဝိဿ၊ ဝိတ်ဿ၊ ဝိတ်သ ဟူ၍ အမျိုးမျိုးပင်ရေးသည်။

၄ ကြွင်းနှစ်အမည်ကို သံသကြိန်ဘာသာအားဖြင့် အာဗါဗ၊ ပါဠိ-မြန်မာဘာသာအားဖြင့် အာသဗ္ဗ၊ အာသဗ္ဗ ဟု ခေါ်၍၊ ပုဂံကျောက်စာ တို့တွင် အာသဗ္ဗ၊ အာသတ္တ၊ အာသတ်၊ အသတ် ဟု အမျိုးမျိုးရေး ခေါ်သည်အနက် အာသတ် ဟု သောအရေးတွင် ကျယ်သည်။

၅ ကြွင်းနှစ်အမည်ကို သံသကြိန်ဘာသာဖြင့် ဇြာဝဏ။ မြန်မာ ဘာသာဖြင့် သရဝဏ် ဟု ရေးခေါ်၍၊ ပုဂံကျောက်စာတို့တွင် သာရဝန်၊ သရဝန်၊ ဩဝန်၊ ဩန်၊ ဟု အမျိုးမျိုးပင်ရေးခေါ်သည်ဖြစ်။ သယုတ ဟု သောအရေးကိုလည်း တွေ့ရသည်။

၆ ကြွင်း နှစ်အမည်ကို သံသကြိန်ဘာသာဖြင့် 'ဘာဒြ၊ အာရိဒြ' မြန်မာဘာသာဖြင့် 'အဒြ၊ ဘဒြ' ဟု ခေါ်ဆို သော်လည်း။ ပုဂံခေတ် ကျောက်စာတို့တွင် 'ဘဒြ' ဟု သောအရေးကို တနေရာတည်း၌သာ တွေ့ ရ၍၊ ဖဿ, ဘဿ ဟု အရေးများပြီးလျှင် ဖတ်သ, ဘတ်, ဘတ် ဟု လည်းရေးသည်ကို တွေ့ရသည်။

၇ ကြွင်း နှစ်အမည်ကို သံသကြိန်ဘာသာဖြင့် အာဂ္ဂိန၊ မြန်မာ ဘာသာဖြင့် အဿယုဇ္ဇ၊ အသာဒိ ဟု ခေါ်ဆိုသော်လည်း။ ပုဂံကျောက် စာတို့တွင် အာသိန်, အာသိ, အာသိတ်, အာသုတ်, အာသုစ်, အသုစ် ဟု အမျိုးမျိုးရေးခေါ်သည်ကို တွေ့ရသည်။

၈ ကြွင်း နှစ်အမည်ကို သံသကြိန်ဘာသာဖြင့် ကာတ္တိက၊ မြန်မာဘာသာဖြင့် ကြတ္တိက ဟု ခေါ်ဆို၍၊ ပုဂံကျောက်စာတွင် ကြတိုက် ဟု အရေးများပြီးလျှင် ကြာတိုက်, ကြိတိက္က, ကြိတိက ဟူ၍လည်း ရေး သည်ကို တွေ့ရသည်။

၉ ကြွင်း နှစ်၏အမည်ကို သံသကြိနိဘာသာ၌ မြက်ဂရ၊ မာဂ်ဂရ၊ မြန်မာဘာသာ၌ မိဂသီ ဟု ခေါ်ဆို၍၊ ပုဂံကျောက်စာတို့တွင် ဖြိက္ကသိုရ် ဟု အရေးများပြီးထွင် မြိက္ကသိုရ်၊ ဖြိက္ကသိုလိ၊ ဖြိက္ကသိုဝ်၊ ဖြိက္ကသိုတ်၊ ဖြိတ်ကသိုဝ်၊ ဖြိကသိုရ်၊ မြိကသိုဝ်၊ မြိဂသီရ်၊ ဖြိက္ကသောရ်၊ မြါ^၀က်ကသိုလိ၊ မိက္ကသိုရ် ဟု အမျိုးမျိုးစွာလည်းရေးပေးသေးသည်။

၁၀ ကြွင်းနှစ်၏အမည်ကို သံသကြိနိဘာသာဖြင့် ပေါ်မ၊ မြန်မာဘာသာဖြင့် ပုသျှ ခေါ်၍၊ ပုဂံကျောက်စာတို့တွင် ပုသ ဟု အရေးများပြီးထွင်၊ ပုသ၊ ပုနပ်ပသ ဟူသောအရေးတို့ကိုလည်းတွေ့ရသည်။

၁၁ ကြွင်းနှစ်၏အမည်ကို သံသကြိနိနှင့်ပါဠိ၊ မြန်မာဘာသာတို့တွင် မာယ ဟု ခေါ်၍၊ ပုဂံကျောက်စာတို့တွင် မာယ၊ မာခ ဟုနှစ်မျိုးပင်အရေးတွင်ကျယ်သည်။

၁၂ ကြွင်းနှစ်၏အမည်ကို သံသကြိနိဘာသာဖြင့် ဖလ္လုဏ၊ မြန်မာဘာသာဖြင့် ဘရဂုဏီ ဟုခေါ်၍ပုဂံကျောက်စာတို့တွင် ဗြိကိုန်၊ ဘလကိုန် ဟုအရေးနှစ်မျိုးပင်တွင်ကျယ်လျက်ရှိသည်ကိုတွေ့ရသည်။

နှစ်အမည် ၁၂ ရပ်ရှိသည်အနက် ၄ ကြွင်းနှစ်အမည် ပုဂံခေတ်အရေး၊ အာသတ်၊ အသတ်၊ ဆိုသည်နှင့်၊ ၇ ကြွင်းနှစ်အမည် ပုဂံခေတ်အရေး အာသိတ်၊ အာသုတ်၊ အာသုတ်၊ အသုတ် ဆိုသည်တို့မရောထွေး၊ မမှားပွင်းစေရန် အထူးသတိပြုရန်လိုသည်။

နှစ်နှင့် အမည်မှတ်တမ်းများ

ဖော်ပြခဲ့သော တွက်နည်းအတိုင်း နှစ်များနှင့် နှစ်အမည်များ ကိုက်မကိုက် ပုဂံခေတ်ထိုး၊ ကျောက်စာမင်စာတို့တွင် စိစစ်ကြည့်ရာ ယေဘုယျအားဖြင့်ကိုက်၍၊ မကိုက်သည့် သာဓကအချို့ တို့ကိုလည်း တွေ့ရသည်။ ကိုက်မကိုက် သာဓကအချို့ကို မြန်မာတိုင်းရင်းကျောက်စာ စာအုပ်များနှင့် ပုဂံကျောက်စာ ညွှန်ပေါင်းမှ ထုတ်နှုတ်၍ အောက်တွင်ဖော်ပြလိုက်ပါအံ့။ မကိုက် သည့် သာဓက တို့ကို ဖော်ပြလိုက်သည်မှာ၊ မည်သည့်အကြောင်းကြောင့်ဟု နောင်အလွယ်တကူ သုတေသန ပြုနိုင်စေရန် ဖြစ်ပါသည်။

အောက်ဇယားများတွင် မြန်မာတိုင်းရင်း ကျောက်စာများမှ ဖြစ်ထွင် တိုင်း ဟုပြု၍၊ အထုပ်အမှတ်ကို ပ (ပဌမ)၊ ဒု (ဒုတိယ) ဟု၍ပြသည်။ ပုဂံကျောက်စာညွှန်ပေါင်းကဖြစ်၍ ညွှန် ဟု၍ပြသည်။ အကြွင်းမှာ သကရာဇ်တည်း။ ၂ ခုနှစ်၊ ၁၂ ခုစား၍ ရသောအကြွင်းဖြစ်သည်

Yar Zar Aung

စာအုပ်။	တွက်နည်းနှင့်ကိုက်သော နှစ်နှင့်အမည်များ	ကျောက်စာအမည်။	သကရာဇ်။	အကြွင်း။	နှစ်အမည်
ညွန့်	ပရိမ္မထီးထိုင်ရှင်	၄၆၉။	၁၁။		မာယ။
တိုင်း၊ ဒု	မောင်တိုးရာ	၄၇၂။	၀။		ဗလကုန်။
၎င်း	ရွှေမင်းကျောင်း	၄၇၄။	၂။		ဗိသာက။
ညွန့်	တိုင်းချွတ်	၅၀၁။	၇။		အာထိ။
တိုင်း၊ ဒု	အိုရောက်သင်ကျောင်း	၅၂၄။	၆။		ဘတ်သ။
တိုင်း၊ ပ၊ ညွန့်	ဓမ္မရုံကြီး	၅၂၇။	၉။		မြဂသော်ရ်။
တိုင်း၊ ပ	တိုင်းချွတ်	၅၄၁။	၁၁။		မာယ။
၎င်း	မင်းအိုချမ်းသာ	၅၄၃။	၁။		စယ်။
၎င်း	ပုထိုးတော်ကြီး ၂၁	၅၄၄။	၂။		ဗိသျှက်။
၎င်း	ပြတိုက် ၅၅	၅၄၄။	၂။		ဗေသာခ။
ညွန့်	စူဠမဏိ	၅၄၅။	၃။		ဗိသာ။
တိုင်း၊ ဒု	ဓမ္မရုံကြီး	၅၄၇။	၅။		သရဝန်။
တိုင်း၊ ပ	ရှင်ပင်ဗောဓိ	၅၅၀။	၈။		ကြတိက။
၎င်း	ကြံသိုင်းမိယား	၅၅၂။	၁၀။		ပုထိုး။
၎င်း	စောမွန်သင်	၅၅၄။	၀။		ဘလကုန်။
၎င်း	ကစွန်းအို	၅၅၅။	၁။		စယ်။
ညွန့်	သုဘရာဇ်	၅၅၆။	၂။		ပိသျှက်။
တိုင်း၊ ပ	ရှင်ပင်ဗောဓိ	၅၅၈။	၄။		အာသဒ္ဓ။
၎င်း	သဋ္ဌေးမုတ်ဂူ	၅၅၈။	၄။		အာသတ်။
ညွန့်	ဓမ္မရာဇိက	၅၅၉။	၅။		သရဝန်။
တိုင်း၊ ပ	ဖုန်းသည်သခင်	၅၆၀။	၆။		ဘဒြ။
၎င်း	ဂုဗြောက်ပယ်	၅၆၀။	၆။		ဘာတ်။
တိုင်း၊ ဒု	ပုထိုးတော်ကြီး ၂၀၄။	၅၆၀။	၆။		ဘဿ။
ညွန့်	ဓမ္မရာဇိက	၅၆၀။	၆။		ဖတ်သ။
တိုင်း၊ ပ	မုတ်ဂူ	၅၆၁။	၇။		အာထိန်။
၎င်း	သာထွန်းဇ၊ ဆုတောင်းပြည့်	၅၆၃။	၉။		မြိက္ခသောရ်။
၎င်း	ပြင်စည်၊ ရွှေပြည်ရှင်	၅၆၇။	၁။		စေယ်။
တိုင်း၊ ပ၊ ညွန့်	ခေမာဝရ	၅၆၉။	၃။		ဇိတ။
တိုင်း၊ ဒု	လောကနန္ဒာ	၅၆၉။	၃။		ဗိသာ။
တိုင်း၊ ဒု	မိုးကောင်း	၅၇၀။	၄။		အတ္တိ။
တိုင်း၊ ပ	ပြတိုက် ၁၅	၅၇၁။	၅။		အိန္ဒိယ။

စာအုပ်။	ကျောက်စာအမည်။	သကရာဇ်။	အကြွင်း။	နှစ်အမည်။
တိုင်းပ။	ညွှန် မဟာထီး	၅၇၃။	၇။	အာသုတ်။
၎င်း	စောရဟန်ထိမ်	၅၇၄။	၈။	ကြတိုက်။
ညွှန်	မင်းပိုင်းကျောင်း	၅၇၄။	၈။	ကြတိုက်။
တိုင်းပ။	ရှင်ပင်ဗောဓိ	၅၇၄။	၈။	ကြိတ်တိတ္ထ။
၎င်း	၎င်း	၅၇၅။	၉။	မြိကသိုရ်။
၎င်း	လေးမျက်နှာ	၅၇၆။	၁၀။	ဗုဿ။
၎င်း	ဓမ္မရံကြီး	၅၇၈။	၁၂။	ဗြဟ္မာရုံ။
၎င်း	၎င်း	၅၈၂။	၄။	အာသတ္တ။
ညွှန်	ဗုရားရပ်စောက်	၅၈၂။	၄။	အာသတ်။
တိုင်းပ။	ရွှေမုဋ္ဌော	၅၈၃။	၅။	ဩဝန်။
တိုင်းဒု	ဝိနည်းရိုက်အနီး	၅၈၄။	၆။	ဗုဿ။
တိုင်းပ။	ကြိတ်သိုင်းသမီး	၅၈၅။	၇။	အာသုတ်။
၎င်း	လေးမျက်နှာ	၅၈၅။	၇။	အာသိတ်။
၎င်း	၎င်း	၅၈၆။	၈။	ကြတိုက်။
၎င်း	ပြတိုက် ၈၄	၅၈၇။	၉။	မြိကသိုရ်။
၎င်း	လေးမျက်နှာ	၅၈၇။	၉။	မြိကသိုရ်။
၎င်း	ပုထိုးတော်ကြီး ၃၇၁	၅၈၈။	၁၀။	ပုဿ။
၎င်း	လေးမျက်နှာ	၅၈၉။	၁၁။	မာခ။
တိုင်းဒု	မုတ်ဂူဗုရား	၅၉၀။	၁၂။	ဗြဟ္မာရုံ။
တိုင်းပ။	ရှင်ပင်ဗောဓိ	၅၉၁။	၁၃။	ဇေညိ။
တိုင်းဒု	ပုထိုးတော်ကြီး ၂၂၃	၅၉၁။	၁၃။	ဇေယျ။
တိုင်းပ။	လောကနန္ဒာ	၅၉၂။	၁၄။	ပိသျက်။
တိုင်းဒု	ရှင်ပင်ဗောဓိ	၅၉၃။	၁၅။	ဇိဿ။
ညွှန်	အာနန္ဒာ	၅၉၃။	၁၅။	စိတ်ဿ။
တိုင်းပ။	ရှင်ပင်ဗောဓိ	၅၉၇။	၁၉။	အာသုတ်။
၎င်း	၎င်း	၅၉၉။	၂၁။	မြိကသိုရ်။
ညွှန်	၎င်း	၅၉၉။	၂၁။	မြိကသိုရ်။
ညွှန်	သစ်မင်းကျောင်း	၆၀၁။	၂၃။	ပိတ္တသိုရ်။
တိုင်းဒု	မြင်ကွန်းသင်းချိုင်းအနီး	၆၀၁။	၂၃။	မြိကသိုရ်။
ညွှန်	သစ်မင်း	၆၀၁။	၂၃။	မြိကသိုရ်။
၎င်း	မင်းပိုင်းကျောင်း	၆၀၆။	၂၈။	ပိတ်သျက်။
တိုင်းဒု	ရွှေစည်းခုံ	၆၀၇။	၂၉။	စိတ်ဿ။

Yar Zar Aung

စာအုပ်။	ကျောက်စာအမည်။	သကရာဇ်။	အကြွင်း။	နှစ်အမည်။
တိုင်း၊ဒု	ပုထိုးတော်ကြီး ၄၅	၆၁၇။	၃။	စိတ္တ။
တိုင်း၊ပ	ပုထိုးတော်ကြီး ၃၈	၆၁၉။	၅။	သာရဝန်။
တိုင်း၊ဒု	ရှင်ပင်ဗောဓိ	၆၂၀။	၆။	ဘတ်။
ညွန့်	အစောလတ်	၆၂၃။	၉။	မြိတ္တသိုရ်။
၎င်း	မင်းပိုင်းကျောင်း	၆၂၃။	၉။	မြိုက်ကသိုလ်။
တိုင်း၊ဒု	ရွှေမြင်ထင်	၆၂၄။	၁၀။	ပုနပ်ပသု။
ညွန့်	ထိလကုန်း	၆၄၀။	၂။	ဗိသု။
၎င်း	သျှင်ဒိသာပါမောက္ခ	၆၄၇။	၉။	မြိုက်ကသိုရ်။

တွက်နည်းနှင့် မကိုက်သော နှစ်နှင့် အမည်များ

စာအုပ်။	ကျောက်စာအမည်။	သကရာဇ်။	အကြွင်း။	နှစ်အမည်
ညွန့်	လက်သည်းရှည်	၄၂၀။	၁၀။	စပင်။
၎င်း	နားတောင်းတပ်ရား	၅၃၇။	၇။	သရဝန်။
တိုင်း၊ပ	မင်းအိုချမ်းသာ	၅၄၂။	၀။	ဗိသုက်။
၎င်း	ဌက်ပစ်တောင်	၅၄၄။	၂။	အာသတ်။
ညွန့်	ကျောက်ဂူဥမင်	၅၅၀။	၈။	ပိသုက်။
တိုင်း၊ပ	လေးမျက်နှာ	၅၅၂။	၁၀။	ဗိသုက်။
တိုင်း၊ပ၊ညွန့်	သံပျင်ရင်ကောင်	၅၆၄။	၁၀။	ဘထထ။
တိုင်း၊ပ	ရှင်ပင်ဗောဓိ	၅၇၀။	၄။	ဩဒန်။
၎င်း	လေးမျက်နှာ	၅၇၁။	၅။	အာသိန်။
၎င်း	ပြတိုက် ၈၃	၅၇၈။	၀။	မာဃ။
၎င်း	ကုပြောက်ငယ်	၅၈၂။	၄။	ပိသုက်။
၎င်း	လေးမျက်နှာ	၅၈၄။	၆။	အာသိန်။
၎င်း	ဌက်ပစ်တောင်	၅၈၅။	၇။	သဝန်။
၎င်း	တုရှင်းတောင်	၅၈၆။	၈။	မြိတ္တသိုလ်။
၎င်း	ပုထိုးတော်ကြီး	၅၈၇။	၉။	ကြတိုက်။
၎င်း	ဌက်ပစ်တောင်	၅၈၉။	၁၁။	ဖထထ။
၎င်း	သမထီးကျောင်း	၅၉၁။	၁။	မြိတ္တသိုရ်။
၎င်း	ကွမ်းဆော်ရှေ့	၅၉၂။	၂။	ကြက်တိုက်။
၎င်း	ဌက်ပစ်တောင်	၅၉၄။	၄။	စ။
တိုင်း၊ဒု	မင်္ဂလာထေ	၅၉၄။	၄။	စ။
၎င်း	ရွှေကွန်ခြံ	၅၉၄။	၄။	သရဝန်။
၎င်း	စာသင်ဂူအနီး	၅၉၇။	၇။	ကြတိုက်။

စာအုပ်။	ကျောက်စာအမည်။	သကရာဇ်	အကြွင်း။	နှစ်အမည်။
တိုင်း၊ပ	ဌာနပစ်တောင်	၅၉၀။	၀။	စိဿ။
၎င်း	မဟာထီ	၅၉၀။	၀။	ဖတ်ဿ။
၎င်း	မုတ်ဂူ	၅၉၉။	၉။	မာဃ။
၎င်း	အဇဂေါဏ	၉၉၉။	၉။	အာထိန်။
တိုင်း၊ဒု	တောင်ကုတ်ရွာ	၆၀၃။	၂။	ဗြဟ္မကုန်။
ညွှန်	စံသင်ဂူကျောင်း	၆၀၇။	၅။	အာထိန်။
၎င်း	အစောကြွမ်း	၆၁၀။	၀။	ဖဿ။
တိုင်း၊ဒု	စားပွဲမှောက်အနီး	၆၁၇။	၃။	စယ်။
၎င်း	သမထီး	၆၂၂။	၀။	ပိသျက်။

ပုဂံခေတ်ထိုး၊ ကျောက်စာမင်စာ မှတ်တမ်းပါနှစ်နှင့် အမည်များ သည် ယေဘုယျအားဖြင့် ဖော်ပြခဲ့သော တွက်နည်းအရ မှန်ကန်သည် သာဖြစ်၏။ တွက်နည်းအရ နှစ်နှင့်အမည် မကိုက်သော သာဓကများမှာ မနည်းလှသော်လည်း၊ ကိုက်သည့်သာဓကများနှင့် နှိုင်းစာထွင် ရာခိုင်နှုန်း ၁၀ အောက်လောက်သာ ရှိပေမည်။ ဇယားတို့တွင် တိုက်ဆိုင်ညီညွတ်သည့် နှစ်နှင့်အမည်များ စာရင်းကိုရှည်လွန်းမည်ဖြစ်၍ အကုန်မဖော်ပြလိုက်ပေ။ အမည်ရေးပုံကွဲများပေါ်ရုံလောက်သာ ပြလိုက်ပေသည်။ သို့ရာတွင် မတိုက်ဆိုင် မညီညွတ်သည့် ဇယားတွင်ကား၊ မြန်မာတိုင်းရင်းကျောက်စာ ပဋ္ဌမထုပ်၊ ဒုတိယထုပ်နှင့် ပုဂံကျောက်စာညွှန်ပေါင်းတို့တွင်ပါ ကျောက်စာ မင်စာအရေးမှ တွေ့ရသမျှသော သာဓကအကုန်လောက်ပင် ဖော်ပြလျက်ရှိချေသည်။ ထို့ကြောင့် ယင်းဇယားပါ သာဓကတို့နှင့်သာ နှိုင်းစာ၍ များသည်ဟု မထင်သင့်ပေ။

နှစ်အမည်လွဲမှားခြင်းအကြောင်းများ

ကျောက်စာမင်စာ မှတ်တမ်းအချို့တွင် နှစ်အမည်များကွဲလွဲနေသည့်အကြောင်းကိုစဉ်းစားရန်ရှိသည်။ ကွဲလွဲချက်များကိုမူလထိုးဟုသေချာသောကျောက်စာတို့တွင်ထက်၊ ဆင့်ထိုး၊ ထပ်ထိုး၊ ပြင်ထိုး ဟု ထင်ဖွယ်ရှိသော ကျောက်စာတို့တွင်ပို၍တွေ့ရသည်။ ဤသို့တွေ့ရသည်ကို ထောက်သော် ပြင်ဆင်ထပ်ဆင့်၍ထိုးသောအခါ၊ မူလကျောက်စာဟောင်းတွင်ပါဂဏန်းများမှာမပြီမသ၊ မွေးမြိန်ချွတ်ယွင်းပျက်စီး၍နေသဖြင့်မှန်းဆဖတ်ယူရသောကြောင့်သော်၎င်း၊ သို့မဟုတ်၊ ရှေးခေတ်ရေးဂဏန်းများကို နောက်ခေတ်ထူတို့ မထိသဖြင့် မှားယွင်းဖတ်ယူမိသောကြောင့်သော်၎င်းဖြစ်တန်ရာသည်။ ယခုခေတ်တွင်ပင်ကျောက်စာမူများမှ ဖတ်ရှုကူးယူ ပုံနှိပ်ထားသောစာအုပ်စာတမ်းများတွင် ဤကဲ့သို့သောအ

မှားများကိုမကြာခဏတွေ့မြင်ရလေသည်။ သို့တည်းမဟုတ် နှစ်၏အမည်များကို ကြာသပတေး၊ ပြိုဟ်ယဉ်နက္ခတ်အမည်နှင့်ကိုက်အောင်ပေါ်ပြန်သည့်နည်းအတိုင်း နှစ်အမည်အကျော်အခုန်ခံနစ်ကို အချို့လျက်နာသုံးစွဲခဲ့ပေသောကြောင့်လောဟုလည်းစဉ်းစားဖွယ်ရှိသည်။ ဤအချက်ကို ဤနှစ်မိစစ်သာပေ။ နောက်ဆုံးစဉ်းစားဖွယ်တရပ်မှာ နှစ်အမည်များကိုတွက်ရာ၌ပေါ်ပြန်သော သကရာဇ်တည်း။ ၂ ခုနှစ် ၁၂ ခု စားနည်းကိုမလျက်နာပဲ၊ အခြားတနည်းနည်းကိုလျက်နာသုံးစွဲခဲ့ပေသလော ဟူသောအချက်ပင်ဖြစ်၏။ သင်္ကြန်လက်ရိုးနှစ်အမည်တွက်နည်းတွင် ဖော်ပြခဲ့သောနည်းအပြင် သကရာဇ်တည်း။ ၄ ခု နှော့၊ ၁၂ ခု စားဟူသော ကဝါထမိုင်းတွက်ရိုးခေါ် နည်းတရက်လည်းဖော်ပြလျက်ရှိပေသည်။ ဤနည်းအရတွက်ကြည့်သော်နှစ်အမည်လွဲယေးပါတို့တွင်၊ သကရာဇ် ၅၀၀ ကို ပိသျက် ဟူ၍၎င်း၊ ၅၉၂ ကို ကြတိုက် ဟူ၍၎င်း၊ ၆၂၂ ကို ပိသျက် ဟူ၍၎င်း ဖော်ပြထားသည်ကိုမှားကိုက်ညီကြောင်းတွေ့ရသည်။ အမည်မှားများအကြောင်းကိုဤမျှသာစဉ်းစား၍ရပေသည်။ သုတေသီတို့ဆက်လက် စဉ်းစားဝေဖန်ရှာကြံနိုင်ကြပါစေသတည်း။

နှစ်စောင့်အမည်များနှင့် အခြားနှစ်အမည်များ

ကြာသပတေးစက်ဝန်း နှစ်အမည်များနှင့် အလားတူ ၁၂ နှစ်စက်ဝန်း နှစ်အမည်များကို တိဗက်၊ တရုတ်၊ ကသိုရ စသော နိုင်ငံတို့တွင် သုံးစွဲလေ့ရှိခဲ့ကြောင်း ထိရပေသေးသည်။ ယင်းနှစ်အမည်များကို သင်္ကြန်လက်ရိုးကျမ်းတို့၌ နှစ်စောင့်အမည်များဟူ၍ ဖော်ပြထားသည်ကိုလည်း တွေ့ရသည်။ နှစ်စောင့်အမည်ခေါ်ပုံ နှစ်စဉ်နှစ်မျိုးရှိသည်။ တွက်ပုံမှာ နှစ်အမည်များတွက်ပုံ၊ သကရာဇ်တည်း။ ၂ ခုနှစ်၊ ၁၂ ခု စားနည်းအတိုင်းပင်ဖြစ်သည်။ ကြာသပတေးစက်ဝန်း နှစ်အမည်၊ နှစ်စောင့်အမည်စဉ် နှစ်ရပ်နှင့် တိဗက်စသော နိုင်ငံတို့၌ သုံးစွဲသည့် နှစ်အမည်များကို အောက်၌ယှဉ်ပြိုင်ဖော်ပြပါအံ့။

- (၁) ဗြဟ္မသုတိစကြခေါ် ကြာ သပတေးစက်ဝန်း နှစ်အမည်စဉ်။
- (၂) သင်္ကြန်နှစ်စောင့် ပဋ္ဌမအမည်စဉ်။
- (၃) သင်္ကြန်နှစ်စောင့် ဒုတိယအမည်စဉ်။
- (၄) တိဗက်စသောနိုင်ငံသုံး နှစ်အမည်စဉ်။

၁	၂	၃	၄
ဇယ	နွားလား	ကြွက်	ကြွက်
ပိသာခါ	သကြားနတ်	နွားလား	နွားလား
ဇေဋ္ဌ	ကျား	ကျား	ကျား

အာသင်္ဂ	မတားရ်း	ယုန်	ယုန်
သရဝဏ်	မိကျောင်း	နဂါး	နဂါး
အဖြေ၊ဘဖြေ၊	မြင်း	မြွေ	မြွေ
သဿယုဇ္ဇ	ဆင်	မြင်း	မြင်း
ကြတ္တိကာ	ပျောက်	ဆိတ်၊သိုး	သိုး
မိဂသီ	ကြက်	ပျောက်	ပျောက်
ဗုသျှ	ခွေး	ကြက်	ငှက်၊ကြက်
မာဃ	ဝက်	ခွေး	ခွေး
ဘရဂုဏီ	ကြွက်	ဝက်	ဝက်

သင်္ကြန်နှစ်စောင့် ဗုတိယအမည်စဉ်နှင့် တိဗက်စသောနိုင်ငံတို့တွင် သုံးသည့်နှစ်အမည်စဉ်များထပ်တူကျလျက်ရှိ၍၊ သင်္ကြန်ပဋ္ဌမနှစ်အမည်စဉ် နှင့်လည်းတိမ်းယိမ်းကာမျှကွာခြားလျက်ရှိသည်ကိုသတိမူရေ၏။ ယင်းအခေါ်အဝေါ်မှစ၍တွက်ပုံ ယူပုံတို့မှာ အိန္ဒိယနိုင်ငံယဉ်ကျေးမှုလျှင်ဗဟိုပြု ရာရှိသဖြင့်လည်း ဤသို့တိုက်ဆိုင်တူညီလျက်ရှိကြောင်းထပ်လောင်းမှတ် သားရာသေး၏။

နိဂုံး

မြန်မာနှစ်အမည်များ အကြောင်းကို သိရှိမှတ် သားထားခြင်းဖြင့် ကျောက်စာများကို ပတ်ရှုလေ့လာရာ၌ များစွာအထောက်အပံ့ရနိုင်လေ သည်။ ရှေးပုဂံခေတ်ကျောက်စာများမှာ နှစ်ပရိစ္ဆေဒကြာမြင့်လှပြီဖြစ်သ ဖြင့်အများအားဖြင့်ရေးမှတ်ထားသော ဂဏန်းများပျက်စီးယိုယွင်းလျက်ရှိ ပြီးလျှင်၊ ပုဂံခေတ်ရေး ဂဏန်းများသည်လည်းခေတ်ရေး ဂဏန်းများကဲ့ သို့ ကောင်းစွာကွဲပြားခြားနားခြင်းမရှိ ၅ နှင့် ၆ နှင့် ၇၊ ၃ နှင့် ၇၊ ၈ နှင့် ၀၊ ၁ နှင့် ၂ စသည်တို့၌တူယောင်ယောင်ရှိနေတတ်ချေရကား။ များ စွာသောနေရာတို့၌ မည့်သည့်ဂဏန်းဖြစ်သင့်သည်ကိုကောက်ယူဆန်းဖြတ် ရန် နှစ်အမည်များကအထူးပင်ကျဉ်းလေသည်။ နှစ်အမည်မှန်ဖယားတွင် ပေါ်ပြထားသော သကရာဇ်များကို ဖတ်ရှုကောက်ယူရာ၌ ယင်းအကု အညီကိုများစွာရခဲပြီးလျှင် အချို့နေရာတို့၌ အခြားသူတို့ ကောက်ယူပြီး သကရာဇ်များကိုလည်းပြင်ဆင်နိုင်ခဲ့လေသည်။ နှစ်အမှန်ကိုရမှရာဇဝင်နှင့် ယဉ်ကျေးမှုသမိုင်းအခြေမှန်ကိုရနိုင်ပေမည်။ ထို့ကြောင့်ပညာလိုလား၊ အမျိုးကောင်းသားတို့သည်၊ ဤတွင်လေ့လာ ပိစစ်ဖော်ပြခဲ့သော ခုနှစ် သကရာဇ်များလှကြောင်းနှင့် နှစ်အမည်အခေါ် များအကြောင်းတို့ကိုအခြေ ပြုလျက်ရာဇဝင်နှင့် ယဉ်ကျေးမှုသမိုင်းအမှန်များကို ရရှိရန် ရှေ့သို့ဆက် လက်စုံစမ်းထောက်လှမ်းလျက်သုတေသနပြုကာ တိုးတက်မှုကိုရ ယူနိုင် ကြပါစေသတည်း။

Yar Zar Aung

ဦးစိုးလတ် ပြုစုသောစာအုပ်များ။

(၁) သီချင်းပဒေသာ၊ ပဌမအုပ်		၅-၅၀၀
(၂) သီချင်းပဒေသာ၊ ဒုတိယအုပ်		၆၀
(၃) သီချင်းပဒေသာ၊ ဖြည့်စွက်အုပ်		၆၀
(၄) နောက်တွေ့ ရှေးသီချင်းကြီးများ		၆၀
(၅) မြန်မာလ အမည်များ		၆၀
(၆) မြန်မာနေ့အမည်များနှင့် မြန်မာနှစ်အမည်များ		၅၀
(၇) မြန်မာလိုဓပူပဿ		၆၀
(၈) အသောကကျောက်စာများ		၆-၅၅၀

အသွင် ဩဘာသာဘိဝံသ ပြုစု၍

ဦးစိုးလတ် ကြီးကြပ်ပုံနှိပ်သောစာအုပ်များ။

(၁) သုတေသနသရုပ်ပြအဘိဓာန်		၁၆၀

ဦးဘမောင်ပြုစု၍

ဦးစိုးလတ် တည်းဖြတ်သောစာအုပ်များ။

(၁) ဦးကြော့နှင့် တောင်တွင်းစာဆိုကဗျာများ...		၆၀

ဌာသိန်ပြုစု၍

ဦးစိုးလတ် တည်းဖြတ်သောစာအုပ်များ။

(၁) ကျမ်းပြုနှင့်စာဆိုတော်အတ္ထုပ္ပတ္တိများ		၅-၅၀၀
(၂) မြန်မာစကားပုံ အဘိဓာန်		၅-၅၀၀
(၃) ပြဝေတိကျောက်စာအပွင့်စွဲကာ		၆-၅၀၀
(၄) မြန်မာရာဇဝင်မှတ်စုပေါင်းချုပ်		၆၀
(၅) အလယ်တန်းအဖြေညွှန်ပေါင်း		၆၀
(၆) တက္ကသိုလ်ဝင်တန်းအဖြေပေါင်းချုပ်		၆-၅၀၀

လက်လီလက်ကားရနိုင်သော ပင်ရင်းဌာန

ပညာနန္ဒပုံနှိပ်တိုက်၊ ၈၅-က၊ အင်းယား၊ ပြိုင်လမ်း။

တက္ကသိုလ်ရိပ်သာ။

- စာဆင်း (၁) တင်ဆွေးအေးစာအုပ်ဆိုင်၊ ၄၇၈-၁၊ လဟိုဒီလမ်း။
 (၂) ဟံသာဝတီစာအုပ်ဆိုင်၊ ၃၅၇-ပတ်လမ်း။
 (၃) ပညာအလင်းပြတိုက်၊ ၁၃၀-မိုလ်ချပ်လမ်း။ ရေကျင်း၊ ရန်ကင်းမြို့။
 (၄) ရန်ကင်းမြို့ အခြားစာအုပ်ဆိုင်ကြီးများ။

ပညာနန္ဒပုံနှိပ်တိုက်၊ ၈၅(က) အင်းယား၊ ပြိုင်လမ်း။ တက္ကသိုလ်ရိပ်သာ၊ ရန်ကင်းမြို့။